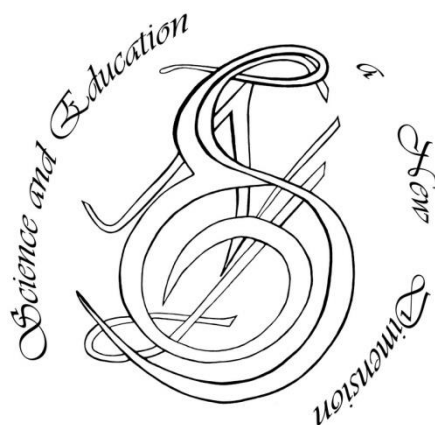

SCIENCE AND EDUCATION A NEW DIMENSION

PHILOLOGY

Филология

p-ISSN 2308-5258

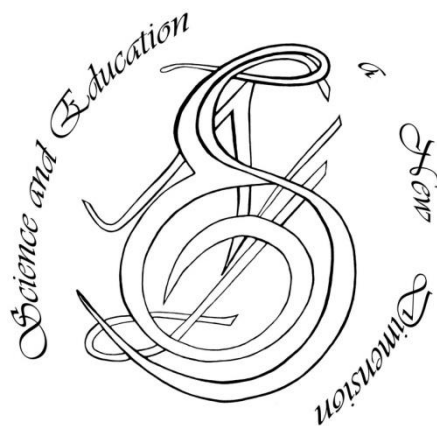
e-ISSN 2308-1996

VIII(69), Issue 234, 2020 Sept.

SCIENCE AND EDUCATION A NEW DIMENSION

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69>

Philology

Editorial board

Editor-in-chief: Dr. Xénia Vámos

Honorary Senior Editor:

Jenő Barkáts, Dr. habil. Nina Tarasenkova, Dr. habil.

Andriy Myachykov, PhD in Psychology, Senior Lecturer, Department of Psychology, Faculty of Health and Life Sciences, Northumbria University, Northumberland Building, Newcastle upon Tyne, United Kingdom

Edvard Ayvazyan, Doctor of Science in Pedagogy, National Institute of Education, Yerevan, Armenia

Ferenc Ihász, PhD in Sport Science, Apáczai Csere János Faculty of the University of West Hungary

Ireneusz Pyrzyk, Doctor of Science in Pedagogy, Dean of Faculty of Pedagogical Sciences, University of Humanities and Economics in Wrocław, Poland

Irina Malova, Doctor of Science in Pedagogy, Head of Department of methodology of teaching mathematics and information technology, Bryansk State University named after Academician IG Petrovskii, Russia

Irina S. Shevchenko, Doctor of Science in Philology, Department of ESP and Translation, V.N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine
Department of Psychology, Faculty of Health and Life Sciences, Northumbria University, Northumberland Building, Newcastle upon Tyne, United Kingdom

Kosta Garow, PhD in Pedagogy, associated professor, Plovdiv University „Paisii Hilendarski”, Bulgaria

László Kótis, PhD in Physics, Research Centre for Natural Sciences, Hungary, Budapest

Larysa Klymanska, Doctor of Political Sciences, associated professor, Head of the Department of Sociology and Social Work, Lviv Polytechnic National University, Ukraine

Liudmyla Sokurianska, Doctor of Science in Sociology, Prof. habil., Head of Department of Sociology, V.N. Karazin Kharkiv National University

Marian Wloshinski, Doctor of Science in Pedagogy, Faculty of Pedagogical Sciences, University of Humanities and Economics in Wrocław, Poland

Melinda Nagy, PhD in Biology, associated professor, Department of Biology, J. Selye University in Komarno, Slovakia

Alexander Perekhrest, Doctor of Science in History, Prof. habil., Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine

Nikolai N. Boldyrev, Doctor of Science in Philology, Professor and Vice-Rector in Science, G.R. Derzhavin State University in Tambov, Russia

Oleksii Marchenko, Doctor of Science in Philosophy, Head of the Department of Philosophy and Religious Studies, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine

Olga Sannikova, Doctor of Science in Psychology, professor, Head of the department of general and differential psychology, South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky, Odessa, Ukraine

Oleg Melnikov, Doctor of Science in Pedagogy, Belarusian State University, Belarus

Perekhrest Alexander, Doctor of Science in History, Prof. habil., Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy, Ukraine

Riskeldy Turgunbayev, CSc in Physics and Mathematics, associated professor, head of the Department of Mathematical Analysis, Dean of the Faculty of Physics and Mathematics of the Tashkent State Pedagogical University, Uzbekistan

Roza Uteeva, Doctor of Science in Pedagogy, Head of the Department of Algebra and Geometry, Togliatti State University, Russia

Seda K. Gasparyan, Doctor of Science in Philology, Department of English Philology, Professor and Chair, Yerevan State University, Armenia

Sokuriaynska Liudmyla, Doctor of sociological science. Prof. Head of Department of Sociology. V.N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine

Svitlana A. Zhabotynska, Doctor of Science in Philology, Department of English Philology of Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine

Tatyana Prokhorova, Doctor of Science in Pedagogy, Professor of Psychology, Department chair of pedagogics and subject technologies, Astrakhan state university, Russia

Tetiana Hranchak, Doctor of Science Social Communication, Head of department of political analysis of the Vernadsky National Library of Ukraine

Valentina Orlova, Doctor of Science in Economics, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ukraine

Vasil Milloushev, Doctor of Science in Pedagogy, professor of Department of Mathematics and Informatics, Plovdiv University „Paisii Hilendarski”, Plovdiv, Bulgaria

Veselin Kostov Vasilev, Doctor of Psychology, Professor and Head of the department of Psychology Plovdiv University „Paisii Hilendarski”, Bulgaria

Vladimir I. Karasik, Doctor of Science in Philology, Department of English Philology, Professor and Chair, Volgograd State Pedagogical University, Russia

Volodimir Lizogub, Doctor of Science in Biology, Head of the department of anatomy and physiology of humans and animals, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine

Zinaida A. Kharitonchik, Doctor of Science in Philology, Department of General Linguistics, Minsk State Linguistic University, Belarus

Zoltán Poór, CSc in Language Pedagogy, Head of Institute of Pedagogy, Apáczai Csere János Faculty of the University of West Hungary

Managing editor:

Barkáts N.

© EDITOR AND AUTHORS OF INDIVIDUAL ARTICLES

The journal is published by the support of Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe

BUDAPEST, 2015

Statement:

By submitting a manuscript to this journal, each author explicitly confirms that the manuscript meets the highest ethical standards for authors and co-authors. Each author acknowledges that fabrication of data is an egregious departure from the expected norms of scientific conduct, as is the selective reporting of data with the intent to mislead or deceive, as well as the theft of data or research results from others. By acknowledging these facts, each author takes personal responsibility for the accuracy, credibility and authenticity of research results described in their manuscripts. All the articles are published in author's edition.

THE JOURNAL IS LISTED AND INDEXED IN:

INDEX COPERNICUS: ICV 2014: 70.95; ICV 2015: 80.87; ICV 2016: 73.35; ICV 2018: 90.25;
ICV 2019: 89.50

GOOGLE SCHOLAR

CROSSREF (DOI prefix:10.31174)

ULRICHS WEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY

UNION OF INTERNATIONAL ASSOCIATIONS YEARBOOK

SCRIBD

ACADEMIA.EDU

CONTENT

«Золотий корпус» творів Лесі Українки <i>Н. Дарчук</i>	7
Indigenous Concept TATTOO in Publicistic Discourse of Modern Multinational English <i>O. V. Domnich</i>	11
Stylistics of advertising texts in English and Ukrainian traditions: linguopragmatic aspect <i>E. Yu. Dubenko</i>	15
Проблеми конгруентності жанру та стилю у новелістиці Василя Стефаника <i>Н. С. Голод</i>	19
Особливості вираження згоди/незгоди у молодіжному сленгу сучасної французької мови <i>Д. М. Хайдар</i>	23
Виникнення та функціонування хештегів в умовах всесвітньої пандемії <i>А. А. Кісельова</i>	27
Функції іспанізмів у художній англійській мові <i>Т. П. Козловська</i>	31
Експліцитна та імпліцитна заборона в німецькому художньому тексті <i>О. В. Крайник</i>	35
Семантика іменникових композитів із соматичним компонентом у німецькому спортивному дискурсі <i>М. М. Лисак, О. В. Материнська</i>	38
Tone Characteristics in Poems and Songs: A Comparative Study <i>V. V. Marchenko</i>	43
Вторинна номінація як засіб творення неофіційних назв штатів (на матеріалі топонімічних прізвиськ штатів США) <i>А. В. Шелякіна</i>	47
Personification as a method for displaying an individual author style (on the material of A. Fet's poetry) <i>К. Р. Shkil</i>	51
Зрощення та редуплікація як способи творення псевдонімів сучасних українських митців <i>В. Д. Соприкіна</i>	59
Communicative-and-pragmatic manifestation of expressive speech acts through elucidative utterances in modern English <i>М. V. Stasiv</i>	62
Графічні та морфологічні особливості англійського Інтернет-дискурсу (на матеріалі коментарів у соціальній мережі Facebook) <i>С. В. Субота</i>	65
Specifics of the concepts of linguistic norm and variability <i>У. У. Terniiivska</i>	69
Художественные концепты в «Русалочьих сказках» А. Н. Толстого <i>И. Ю. Тищенко</i>	73

«Золотий корпус» творів Лесі Українки

Н. Дарчук

Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
Corresponding author. E-mail: nataliadarchuk@gmail.com

Paper received 20.08.20; Accepted for publication 10.09.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-01>

Анотація. У статті розглянуто лінгвістичні засади створення електронного корпусу поетичних творів Лесі Українки як бази для дослідження ідіостилю поетки. Корпус текстів і словники розміщено на мовно-інформаційному порталі www.mova.info. Лінгвістичними засадами є комп'ютерна граматики АГАТ, яка зі створеним програмним забезпеченням дозволить швидко одержувати за запитом словники лексем, словоформ, морфів, словосполучень, лексико-семантичних груп із кількісними показниками, які необхідні для вивчення морфологічної, синтаксичної та семантичної структури авторського мовлення

Ключові слова: Корпус української мови, морфологічна анотація, синтаксична анотація, морфна анотація, семантична анотація.

Непослабний інтерес до знакової для української культури постаті Лесі Українки, чие 150-річчя відзначатиметься у 2021 році, захоплює усе нові й нові дослідження її творчості. Оскільки сучасну наукову добу характеризує активне впровадження новітніх комп'ютерних засобів, закономірним кроком є створення відповідного інструментарію для роботи з текстами поетеси. У цьому полягає водночас і **актуальність**, і **новизна** проекту електронного дослідницького корпусу мови Лесі Українки в межах корпусу української мови (КУМ), створеного в лабораторії комп'ютерної лінгвістики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Матеріалом слугували прижиттєві видання Лесі Українки: «Відгуки (із циклу «Невольницькі пісні», «Легенди», «Ритми», «Хвилини»); «Думи і мрії» («Відгуки», «Мелодії», «Невольничі пісні», «Поєми»); «На крилах пісень» (I та II розділи). Загальний обсяг матеріалу **55 638** слововживань. Корпус розміщено на мовно-інформаційному порталі mova.info.

Мета Корпусу – створення такого лінгвістичного і програмного продукту, який би, з одного боку, надавав широкі відомості про мову Лесі Українки, з іншого – був зручним для використання у різноманітних дослідженнях. Така мета вимагала виконання низки **завдань**, серед яких: лінгвістичний аналіз текстів Лесі Українки; укладання бази даних зафіксованих у них мовних одиниць із їхніми граматичними та кількісними характеристиками; створення зручного користувацького інтерфейсу, за яким можна було б здійснювати пошук, сортувати та статистично опрацьовувати усю зібрану в базі інформацію відповідно до потреб дослідників.

Лінгвістичне опрацьовування здійснювалося двома способами: 1) автоматично за допомогою автоматичного морфологічного (для визначення частин мови та їх граматичних форм) та автоматичного синтаксичного аналізу (виділення словосполучень і приписування їм необхідної інформації, побудова дерев залежностей); 2) автоматизовано в результаті роботи лінгвіста, який контролює правильність результатів аналізу, редагує й усуває можливі помилки. Корпус вичитаний, помилки виправлені, тому вважаємо, що Корпус, з лінгвістичної точки зору, є «золотим» на кшталт Браунського корпусу (англ. Brown Corpus), що був створений в університеті Брауна в 60-ті роки).

Анотування здійснювалося за такими параметрами:

– бібліографічна інформація (рік написання, видання,

жанр тощо) виконуються вручну за допомогою спеціалізованої програми-редактора, після чого комп'ютер автоматично опрацьовує текст, доповнюючи його лінгвістичною анотацією.

– структурна інформація (поділ текстів на слова, словосполучення, речення, абзаци);

– лінгвістична інформація; цей тип анотації представлений чотирма рівнями:

- морфологічна (частини мови належність слів, їхні леми й граматичні категорії);
- морфна будова лексем і словоформи;
- синтаксична (види словосполучень за частинами мови, ролі слів у словосполученнях (головне чи залежне), типи синтаксичних зв'язків і дерево залежностей цілого речення);
- семантична інформація.

Лінгвістична інформація здійснюється за допомогою комп'ютерної граматики АГАТ [1], яка складається з чотирьох модулів – **морфологічного, морфемного, синтаксичного та семантичного**. **Перший модуль** здійснює аналіз слів за граматичними характеристиками (частини мови належністю і граматичними категоріями). **Другий модуль** подає інформацію про морфну будову слова / словоформи, омонімію й аломорфію коренів. **Третій модуль** має два рівні опрацьовування – синтаксис словосполучень, організований за принципами граматики безпосередніх складників, та синтаксис речень, реалізований у вигляді дерева залежностей. **Четвертий** класифікує лексеми за семантичним кластерами – домонами.

Результати роботи аналізаторів оформлюються у вигляді спеціальних кодів, приписаних словам та їх сполученням, і заносяться до відповідних баз даних.

Корпус творів Лесі Українки є динамічним, функціональними можливостями його інтерфейсу забезпечують гнучкий варіативний пошук, який дозволяє досліднику: **по-перше**, виокремити для роботи певний жанрово-тематичний підкорпус; **по-друге**, здійснювати пошук як за конкретними словами, так і за певними лінгвістичними характеристиками (частини мови, граматичні форми); **по-третє**, виявити закономірності вживання як окремих слів у специфічних граматичних формах (а отже, і в певних синтаксичних функціях), так і загалом певних частин мови; **по-четверте**, побудувати конкорданс певної лексеми або словосполучення, частотні словники як базу комп'ютерної лексикографії. Конкорданс дозволяє

простежити закономірності контекстної реалізації мовних одиниць, вивчити їхню граматичну й лексичну сполучуваність; частотний словник надає інформацію про ступінь їхньої вживаності, допомагає визначити мовне

ядро текстів чи їхніх груп, виявити у текстах ключові слова, простежити й порівняти статистичні параметри функціональних або індивідуально-авторських стилів (табл.1).

Табл. 1. Фрагмент бази даних інтегрованого частотного словника всіх прижиттєвих творів Лесі України (загальний обсяг текстів 55 638 слововживань, обсяг словника 5356 лексем)

Код	wrd	cls	xabs	xsred	sigma	v	R	context
1935	і	С	1020	26,842105263	23,367073406	0,8705380288	129	
2902	не	Ь	875	22,236842105	18,607645199	0,8367935119	124	
5506	я	М	866	22,789473684	20,132043338	0,8833922019	102	
773	в	П	810	21,315789474	19,044342483	0,8934382893	129	
2887	на	П	630	16,578947368	13,84955773	0,8353701488	121	
5017	ти	М	477	12,552631579	11,9446148	0,9515626046	68	
4965	той	О	396	10,052631579	8,2637445316	0,8220478853	99	
707	він	М	389	10,236842105	8,7337105992	0,8531645315	55	
256	бути	Г	352	9,2631578947	7,6793423657	0,8290199145	82	
1889	з	П	345	9,0789473684	7,5003693353	0,8261276369	88	
5142	у	П	333	8,7631578947	7,5784447933	0,8648075139	93	
5456	що	М	308	8,1052631579	6,4308596376	0,7934177475	80	
2505	мій	О	296	7,7631578947	6,5448061495	0,8430597752	80	

Синтаксична інформація. Оскільки словосполучення водночас є і **номінативною одиницею**, і елементарною **синтаксичною конструкцією**, у словнику вона представлена: моделями словосполучень і лексично. На основі словосполучень формуються члени речення і синтаксичні категорії та явища, розкривається сутність міжслівних зв'язків. До словосполучень зарахувалися: підрядні, сурядні, предикативні сполуки (рис.1). Всі вони демонструють важливу властивість: кожен з компонентів цих конструкцій – носій морфологічних ознак із релятивною функцією, тобто властивістю приєдну-

вати до себе словоформи і приєднуватися до них, утворюючи певний синтаксичний комплекс.

Структура цілого речення представлена у вигляді дерева залежностей (рис.1), теоретичні засади якого сформульовані Л.Теньєром [4] й описані І.Севбо [3]. Концепція аналізу та його послідовність така: 1) спочатку встановлюються зв'язки між словоформами і виділяються словосполучення в простому реченні / предикативній частині; 2) визначаються (ідентифікуються) складники – предикативні частини (у складному реченні); 3) встановлюються зв'язки між предикативними частинами.

<< 1 >>

Горить (ГЯ) моє (ОС) серце (ЛИ) , () його (МВ) запалила (ГЙ) Горячая (АЖ) іскра (КИ) палкого жалу (ЙР) . ()

Горить	серце	координаційний зв'язок, сполука підмета і присудка
Горить	запалила	Безсполучниковий зв'язок у складному реченні
серце	моє	іменникова безприменникова сполука
запалила	іскра	координаційний зв'язок, сполука підмета і присудка
запалила	його	дієслівна безприменникова сполука
іскра	Горячая	іменникова безприменникова сполука
іскра	жалю	іменникова безприменникова сполука
жалю	палкого	іменникова безприменникова сполука

Зберегти

Editor: darchuk
12.08.2019 12:36:32
Status: OK+
stats статистичні параметри речення

Рис.1 Бінарні сполуки і типи синтаксичних зв'язків з поезії «Горить моє серце» («Мелодія»// «Думи і мрії»)

Автоматично побудовано 3124 дерева залежності, вони автоматизовано відредаговані і складають банк синтаксично розмічених речень. Це уможливило опис сполучуваності слів за такими граматичними параметрами:

1) **тип сполуки**, до якої входить аналізоване слово (за частиномовною належністю головного слова): іменникова, прикметникова, дієслівна, прислівникова, числівникова, займенникова;

2) **роль слова у сполучці** (тільки для підрядних конструкцій, оскільки в сурядних та у випадку координації обидва члени є рівноправними): ядрова (словосполучення, в яких аналізоване слово є головним); ад'юнктна (словосполучення з аналізованим словом у ролі залежного члена);

3) **тип синтаксичного зв'язку**: підрядний, сурядний, координація.

Дослідження моделей сполучуваності дозволить дати відповіді на такі питання:

- чи можливі випадки, коли певна частина мови у реченні не має залежних від нього елементів, або, навпаки, нічому не підпорядкована;
- якими класами слів може керувати слово (частина мови);
- до яких комплексів і в якій ролі може входити;
- якими комплексами може керувати;
- чи може дане слово встановлювати предикативні зв'язки, і якщо так, то з якими класами слів тощо.

ДЗ дає важливу інформацію для стилістичних висновків (рис.2). Автоматично для кожного ДЗ вираховуються параметри:

- вузлові параметри, або середня кількість вузлів

у дереві;

- параметр глибини дерева, або середня кількість рівнів у дереві;
- параметр ширини, або середня кількість вузлів на одному рівні дерева;
- асиметричний параметр, який являє собою співвідношення у кількості вузлів між піддеревами, отриманими поділом навпіл другого рівня;
- гілковий параметр, який вимірюється відношенням числа кінцевих вузлів до числа рівнів;
- параметр кратності – відношення числа кратних вузлів до числа дерев (кратним називаються вузли, у якого кілька підлеглих);
- наскрізний параметр, або середня довжина наскрізного ланцюжка (наскрізний ланцюжок – це шлях у дереві, який веде від кореня до кінцевого вузла).
- Вся перерахована інформація у вигляді параметрів, яка стосується ДЗ, будується для кожного речення конкретного тексту. Такий протокол параметрів одержуємо автоматично шляхом натискання відповідної кнопки «статистичні параметри речення»

Контекст	Джерело
Горить моє серце , його запалила Горячая іскра палкого жалю .	>>
Показати дерево залежностей	
<p>Ламане дерево: Ні непроєктивна структура: Ні кількість вузлів у графі (словоформ) у реченні: 9 кількість простих речень у складному: 1 кількість рівнів у графі: 5 ширина гілкування у кореня: 2 максимальна кількість змін у шляху гілки графа: 1 максимальна протяжність дуги графа: 3 загальна кількість вузлів у графі: 0 асиметрія графа: 0/8 середня кількість рівнів: 4/9 середня кількість вузлів у рівні графа: 1,8 співвідношення всіх вузлів речення, які не є термінальними (не є листями), до всіх вузлів цього речення: 5/9 середня глибина гілки речення: 3,75</p>	

Рис.2. Статистичні параметри дерева залежностей

Така сукупність характеристик дозволила створити параметризовану базу даних, під якою укладачі розуміють багатоаспектну і багатофункціональну систему, яка включає: 1) корпус текстів – джерело різного роду словників; 2) серію алфавітно-частотних словників з усією інформацією про слово: граматичною, лексико-граматичною, стилістичною та статистичною (абсолютна та середня частота, міра коливання середньої частоти, коефіцієнт стабільності); 3) алфавітно-частотні словники слів та слововживань спільної лексики. 4) словники неолексем; 5) словники синтаксичних моделей керування: дієслівних, іменникових, атрибутивних; 6)

серію морфемних та словотвірних словників з частотними характеристиками морфа/морфемі, за якими можна вивчати комбінаторно-дистрибутивну будову, словотвірне значення кожної афіксальної морфемі в текстах; 7) моделей багатокомпонентних речень [2]; 8) словники синонімів, антонімів, фразеологізмів, тезауруси; 9) словник-конкорданс як допоміжний інструмент для формування лексико-семантичної, синтаксичної та стилістичної характеристики слова. Ми розглядаємо «Золотий корпус» текстів Лесі Українки як реальну можливість для створення універсального (багатопільового) електронного словника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дарчук Н.П. Комп'ютерне анотування українського тексту: результати і перспективи / Дарчук Н. П. – К.: Освіта України, 2013. – 543 с.
2. Darchuk N. Compiling of the Electronic Dictionary of Models of the Ukrainian Language Multicomponent Complex Sentences. Ukrainian Linguistics, 2019, 49, 117–129.
3. Севбо И. П. Графическое представление синтаксических структур и стилистическая диагностика / И. П. Севбо. – К.: Наук. думка, 1981. – 192 с.
4. Теньер Л. Основы структурного синтаксиса. М.: Прогресс, 1988. – 656 С.

REFERENCES

1. Darchuk, N. P. (2013). Computer Annotation of Ukrainian Text: Results and Prospects. *Publishing House "Osvita Ukrainy"*, 543. ISBN: 978-617-7111-54-1 [in Ukrainian]
2. Darchuk, N. P. (2013). Computer Annotation of Ukrainian Text: Results and Prospects. *Publishing House "Osvita Ukrainy"*, 543. ISBN: 978-617-7111-54-1 [in Ukrainian]
3. Sevbo I. Graphic Representation of Syntactical Structures and Stylistical Diagnostic. K.: Nauk.Dumka, 1981. – 192 p.
4. Tesnière Lucien. Elements of Structural Syntax. M. Progress, 1988. – 656 C.

“The Golden Corpora” of Lesja Ukrayinka’s poetry

N. Darchuk

The article reviews linguistic principles of design and development of digital Corpora of Lesja Ukrayinka’s poetry as the basis for the study of linguistic peculiarities of the individual writing style. The Corpora with glossaries are located in the World Wide Web resource (www.mova.info). The developed system for the study of morphological, syntactical and semantic structures of the writing style based on computerized grammar checking software will enable to receive immediately under request the lists of lexemes, word forms, morphs, word combinations, lexical-semantic groups with statistical key figures.

Keywords: *The Corpora of Ukrainian texts, morphological annotation, syntactical annotation, morph annotation, semantic annotation.*

Indigenous Concept TATTOO in Publicistic Discourse of Modern Multinational English

O. V. Domnich

Zaporozhzhya National University, Zaporizhzhya, Ukraine
Corresponding author. E-mail: olga-nika02@znu.edu.ua

Paper received 21.06.20; Accepted for publication 13.07.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-02>

Abstract. The concept TATTOO belongs to indigenous linguocultural imported concepts and operates in the conceptual sphere of multinational English. The lexical unit “tattoo” is represented by a wide word-formation nest, which includes derivatives, namely nouns, verbs, adjectives, participle I and participle II (formed with the English affixes), which are formed as a result of conversion and affixation.

Keywords: concept TATTOO, lexical unit “tattoo”, indigenous concept, publicistic discourse.

*Traditional tattooing established
a great importance in the culture,
as it signifies ranking, honor, rituals,
protection, and other significance
related to the community.*

J.V. Santander

Introduction. The issues related to the representation of corporal codes in various linguocultures (American, Russian, Chinese, Japanese, Polynesian, etc.) are of topical interest and are the object of scientific research of a number of modern linguists (A.D. Borokhov (2018), E.S. Vorobyeva (2016, 2018), L.A. Melnikova (2015, 2018), O.A. Ovsyannikova (2017), I.E. Okholina (2017), J.A. Follet (2009), C. Nyssen (2017), M. Patterson (2018), J. Camacho and W. Brown (2018), and others.

In the works of contemporary scientists, topical issues and various aspects of the study of different types of “body painting” are touched upon in *the etymological aspect* [12; 21], *sociocultural* [7; 9; 23], *culturological* [18], *linguistic* [10; 11], *historical* [14; 18], *gender* [2; 7], *sociological* [3; 7; 8; 13; 14; 20], *psychological* [1; 3; 8; 13; 14; 20], *medical* [1], in the aspect of *criminology* [15; 19], and the studies concerning the specifics of the functioning of tattoos in modern society are conducted as well [1-3; 7-11; 13-20; 23]. Thus, research in the field of “body art” is undertaken quite widely, the most studied aspects are sociological, psychological and historical, while the linguistic aspect is investigated insufficiently, and this fact determines the relevance of this work, and requires scientific investigation in the context of reconstructing of the concept TATTOO as well.

The *aim* of the article is to identify the features of the processes and results of borrowing of indigenous linguocultural concepts, using the concept TATTOO in the publicistic discourse of modern multinational English as an example. Achieving this purpose involves accomplishing the following *tasks*: to create a corpus of indigenous borrowed concepts relevant to the modern polynational English language in various linguoareals (North American, Australian-New Zealand, Asian and African); to form a conceptual matrix of indigenous concepts and identify the main domains in it; to reconstruct the indigenous concept TATTOO in the publicistic discourse.

Methods and material. The source base of the study is formed by 1) *printed and electronic newspaper and magazine publicism* (publicistic texts on socio-political issues), dating 2014-2020 and represented by 506 items (of eight

national and regional varieties of modern multinational English), the total amount is 17 321 pages, and (2) *public speeches of famous politicians* (transcripts of these speeches and performances), dating 2014-2020 and represented by 400 items, the total amount is 2314 pages; 3) *lexicographical editions* of eight national-territorial and regional variants of modern polynational English (general explanatory dictionaries of national-territorial and regional variants of polynational English and special dictionaries of indigenous vocabulary in English, as well as glossaries).

The methods of the work are determined by the characteristics of the subject and material of the study and by the integrated approach to its consideration. In the process of writing the paper, the following methods were applied: sociolinguistic method, descriptive method, methods of cognitive linguistics, etymological analysis, cultural linguistic analysis, component analysis, derivational analysis, the method of dictionary definition analysis, elements of comparative analysis, quantitative calculations.

Results and discussion. Linguocultural concepts, verbalized in indigenous lexical units, function in the minds of representatives of modern national and cultural communities in socio-political discourse and define the space of indigenous ethnic groups in such domains as PEOPLE, NATURE and CULTURE which are bound and correlated [3, c. 22]. The conceptual worldview of the English-speaking ethnic groups is formed by universal English concepts and unique (endemic) indigenous concepts. The concept TATTOO belongs to indigenous linguocultural imported concepts and operates in the conceptual sphere of multinational English.

CONCEPTUAL MATRIX (according to S.A. Zhabotinskaya (2008, 2009))	<i>the world /space of indigenous ethnic groups</i>
DOMAIN	<i>culture</i>
PARCEL	<i>spiritual culture</i>
CONCEPT	<i>religion, mythology and traditions</i>
LEXEME (that verbalized the concept)	<i>tattoo</i>

Table 1. The conceptual matrix of indigenous linguocultural concepts in the conceptual sphere of multinational English

When forming the conceptual matrix of indigenous linguocultural concepts in the conceptual sphere of multinational English (Table 1.), it should be noted that the conceptual matrix “world / space of indigenous ethnic

groups” is represented by the domain “culture”, which is revealed through the parcel “spiritual culture” and is represented by the concept “religion, mythology and traditions”, which includes subconcept “tattoo” and is verbalized through the lexical unit “tattoo”.

Having analyzed the publicistic discourse of multinational English language, we find that this concept, verbalized by the lexical unit “tattoo”, operates in eight national-territorial and regional varieties of the multinational English language: American English, Canadian English, Australian English, New Zealand English, South African English, Kenyan English, Indian English, Singapore English. The English-language notion of the lexical unit “tattoo” is best defined in the explanatory dictionary “Online Dictionary by Merriam-Webster” and means the following: **tattoo** “1. a mark, figure, design, or word intentionally fixed or placed on the skin. 1a one that is indelible and created by insertion of pigment under the skin. 1b one that is temporarily applied to the skin, resembles a permanent tattoo, and usually lasts for a few days to several weeks. 1c one that is composed of scar tissue intentionally created by cutting, abrading, or burning the skin. 2. the act of tattooing; the fact of being tattooed” [22].

Quantitative analysis of the lexical unit “tattoo” in the publicistic discourse proves that the highest frequency of it is observed in the North American linguoareal – 46.9%, ((AmE) «The girl allegedly received a message from him in July in which he performed a sex act and authorities said they identified him by his tattoos» [33, c. 3]), and the lowest frequency – in the Asian linguoareal – 4.6% ((SgE) «The three-day Tattoo Malaysia Expo, which started on Friday, drew participants from 35 countries» [31, c. 7]). In the Australian-New Zealand linguoareal there are 28.8% ((NZE) «Breakfast's Jenny-May Clarkson shows off 'magic' wedding ring tattoo» [22]), and in the African linguoareal – 19.7% ((KeE) «For some people this might have meant getting a tattoo of their lover's name, image or initials» [24, c. 6]).

On the basis of the analysis of the frequency of the lexical unit “tattoo” in eight national-territorial and regional varieties of multinational English (Diagram 1.), we conclude that the highest rate is represented in the North American linguoareal (46.9%), as the culture of tattooing has been topical and quite relevant in that area for a long time (since the end of the XIX – beginning of the XX century). This fact is reflected in the institutional discourse (namely, its publicistic type) by the presence of high frequency. The culture of tattoo is greatly common in the USA [13]; the authors conclude that tattooed persons (especially females) are rated as stronger and more independent than non-tattooed ones [13]. A few words of comment are obviously necessary here as an extralinguistic comment. One of the founders of the promotion of tattoo as a culture in North America is Martin Hildebrandt, who started off with tattooing signs of military service and military affiliation (regimental symbols and commemorative signs of a military campaign) to bodies of soldiers for their identification during the Civil War in the USA in the middle of the XIXth century (1861-1865). To be more precise, in the 1860s, this German immigrant continued his tradition of tattooing, launched his own tattoo studio and developed a reputation of a fairly popular tattoo artist in North America [4].

In the middle of the XXth century, a powerful impetus

was provided for the development of a current tattoo culture as an art, creativity and self-expression, correspondently. It must be admitted that the reason is that the development of a subcultural movement in the USA and the formation of subgroups representing this movement (hippies, bikers, feminists, etc.). Thus, the tattoo becomes part of the subculture, namely, a rather important and distinctive part of it. The second half of the last century was marked by the evolution and extension of a tattoo culture. To put the same thing in another form, “*Preceding the Tattoo Renaissance of the 70s and 80s, the political and social climate of activism throughout the west facilitated the birth of a new, unabashed client base for tattoos. The skins of counter-culture groups like the black resistance, gay liberationists, and women's rights advocates were adorned with tattoos embodying their identities of dissent. It is this steadfast spirit of rebelliousness – a vocal discontent with the status quo – that courses through the veins, and ink, of Indomito [tattoo]*” [17]. Another extremely important form of a tattoo culture is that famous personalities (Guns N 'Roses, Black Sabbath and others) got a tattoo done, and also a significant number of American celebrities have “body painting” and “set the tone” in the contemporary society, which was instantly picked up and embodied by the young generation of this linguocultural community. The contemporary scientist characterizes tattoo in the modern society in such a way: “Like a snapshot, the tattoo is a dialectic record of the mother-father relationship, of desires for closeness and distance, commonality and difference, identification and individuation” [20].

The important point is that a tattoo culture in this linguoareal was transformed from a subculture (representatives of various subcultures) into mass culture (representatives of the North American ethnic groups). It is worth pointing out that the popularity of tattoos among young generation in the North American linguoareal grew into a large-scale involvement in the 70s of the XXth century. Over time, a tattoo culture and one of its kinds – a “body art” covers increasingly the larger areas of the globe. During this time, a great interest in the human body as an alive artistic material arose. In such a way, a “body art”, as a kind of an art, came into existence. The evolution of various tattoo styles (ethnic style, old school style, new school style, etc.) has developed since that time. Since the beginning of the XXIst century, the tattoo movement has transformed into a huge industry with a significant number of trends, styles, schools of famous artists and their representatives [5].

As the general data point, the lowest frequency of the lexical unit “tattoo” is observed in Asian linguoareal (e.g., 1.8% – in SgE). This rather small amount indicates, as we assume, that in Asian countries local traditions and cultures are strong enough, and Western “fashion trends” and imported concepts (the term of V.I. Karasik) fail to take root in the conceptual sphere of English in Asian linguoareal.

Partial analysis of the lexical unit “tattoo” in the publicistic discourse proves that out of the total number of ways to verbalize it, the concept TATTOO is verbalized using the most frequent lexical units and the direct nominee is expressed by a noun – 82.6% ((AuE) «As the interview unfolds, I can see that Bateman's arms are riddled with tiny white scars, partially hidden by tattoos» [32, c. 11]). Verbal and adjective forms are presented in equal amounts – 8.7%

each, respectively, ((AuE) «*He is large, beefy, and tattooed*» [27, c. 7]; (AmE) «*A fictionalized account of the true story of Lale Sokolov, an Auschwitz inmate forced to*

tattoo numbers on fellow prisoners (F) (P) Harper» [34, c. 2]).

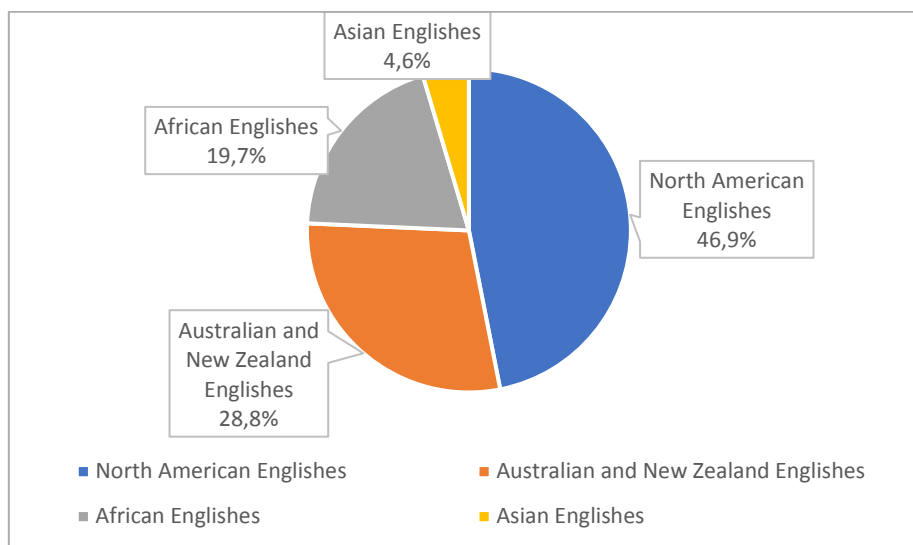

Diagram 1. The concept TATTOO in the publicistic discourse of multinational English

The direct nominee of the concept TATTOO is expressed by a noun, this is due to the borrowing of nouns that represent the realities of indigenous ethnic groups, namely, concepts from the sphere of nature and culture of indigenous linguocultural communities. Verbal and adjective forms are represented in insignificant quantities, as they are lexical units verbalizing foreign cultures concepts that are borrowed rarely.

The derivational analysis of the lexical unit “tattoo” in the publicistic discourse proves that derivatives are formed in two ways: conversion – 14.4% ((AmE) «*Before that meet, Christon tattooed wings on the outer parts of his lower legs*» [33, c. 3]) and affixation, namely, suffixation – 85.6% ((CaE) «*In 2012, about halfway through the Jets’ first season back in Winnipeg, McReynolds had his left shoulder tattooed with the Thrashers’ logo*» [30, c. 6]). The most productive affix of the English language is “-ed”, which forms 64.2% of derivatives; as a result of affixation, an adjective form is 21.4% ((AmE) «*A screen showed a photo of the tattooed hand of defendant Aaron Hernandez (lower left) in court Wednesday*» [26, c. 3]) and Past Participle – 42.8%, ((CaE) «*I am a 72-year-old Canadian, who is fortunate enough to have been to every province and territory, of Canada and have lived in most of them. Hell, I even have the maple leaf tattooed on my chest*» [29, c. 16]). We also point out the participation of the agentive suffix “-ist”, 21.4% of derivative lexical units are formed with the help of it ((AuE) «*Our monthly skin tattooists specializes in eyeliner/eyebrow/plasma therapy areola/tattoos Ask about our 1/2 price loyalty club scheme membership special*» [28, c. 11]).

The derivational analysis showed that most derivatives (85.6%) are formed by the method of suffixation using such suffixes as “-ed” and “-ist”. And the smallest number of derivatives – by the method of conversion (14.4%).

Among derivatives, the verbal form dominates – 42.8%, the adjective form and nouns are 21.4% each, respectively.

Conclusions and perspectives. Summing up the results of our research we would like to note the concept TATTOO is linguocultural, specialized (namely, sociocultural), customary, specific, individual and group (namely, microgroup), and narrowly focused and highly specific as it can be verified in the typology of this concept [16]. We suppose that, probably, the culture of tattooing is more developed in the *cold* and *cool* *linguo-regions* of functioning of multinational English (*North American and Australian-New Zealand*) than in *warm* and *hot* *linguo-regions* (*Asian and African*), since in the latter (namely, in Asian linguo-areal), the lexical unit “tattoo” is presented in a single amount (e.g., in Singapore English), and in the African linguo-areal there is a small amount of patterns of indigenous borrowed lexical unit.

There is a reason to suppose that the importance of evolution of a tattoo culture is also evidenced by the fact that a number of magazines devoted to this topic are published in North America, mass media, educational institutions and scientific institutes are engaged in the scientific side and popularize issues related exclusively to a current tattoo culture and a “body art”. The concept TATTOO is represented in the conceptual sphere of modern multinational English not only as a concept, but also as an established lingual and cultural phenomenon, functioning in its national-territorial and regional varieties, and expressing values that are significant for a modern English-speaking society.

The prospects for the further research are to reconstruct the concepts functioning in the conceptual sphere of a multivariate system of English, as well as to investigate the conceptual and lingual specifics of the indigenous component based on the analysis of the institutional discourse of modern multinational English.

REFERENCES

1. Borokhov A.D. Tattoos Multiaxial classification for an Integral of assessment psychopathology // Medical psychology in Russia, 2018. Vol. 10. №1 (48). P. 1-20. DOI: 1024411/2219-8245-2018-11100
2. Brockhaus and Efron Encyclopedic Dictionary: Volume XXXIIA (64). Thai – Termites. St. Petersburg: "Publishing", Brockhaus-Efron, 1901 (1995).
3. Dornich O.V. Critical analysis in the study of socio-political

- discourse of modern multinational English // *Odessa Linguistic Bulletin*, 2019. Vol. 14. P. 13-26. DOI: 10.32837/olj.v0i14.807
4. Melnikov I.V. Evolution of a pectoral drawing. St. Petersburg: LitRes, 2012a.
 5. Melnikov I.V. Tattoo skills from Russia to Oceania. St. Petersburg: LitRes, 2012b.
 6. Melnikova L.A. Tattoo as a form of representation of sociocultural codes of visibility. Abstract... cand. of culturology. Komсомolsk-on-Amur, 2015. 22 p.
 7. Melnikova L.A. The visual representation of the bodily codes of the Russian and Chinese youth // *Territory of New Opportunities. Herald of VSUES*, 2018. №1. P. 146-155. DOI: dx.doi.org/10.24866/VVSU/2073-3984/2018-1/146-155
 8. Okholina I.E. TATTOO as the component of the key concept "ART" in the modern American linguistic culture // *Bulletin of TSPU*, 2017. №3 (180). P. 18-23. DOI: 10.23951/1609-624X-2017-3-18-23
 9. Ovsyannikova O.A. Tattoo through the prism of semiotics // *Tambov University Bulletin. Social Sciences*, 2017a. Vol. 3. # 2 (10). P. 82-85. DOI: 10.23951/1609-624X-2017-3-18-23
 10. Ovsyannikova O.A. The tattoo is a sociocultural phenomenon // *Science. Society. State*, 2017b. Vol. 5. №1 (17). URL: <http://esj.pnzgu.ru>
 11. Vorobiyova E.S. The development of motivation to tattooing as a mechanism of identity constructing // *Sociological sciences*, 2016. №6. P. 41-47.
 12. Vorobiyova E.S. What the tattooed body tells: the gender aspect in the experience of visual sociology // *Inter*, 2018. №16. P. 70-80. DOI: 10.19181/inter.2018.16.6
 13. Broussard K. A., Harton H.C. Tattoo or taboo? Tattoo stigma and negative attitudes toward tattooed individuals // *The Journal of Social Psychology*, 2018. №158 (5). P. 521-540. DOI: 10.1080/00224545.2017.1373622
 14. Buss L., Hodges K. Marked: Tattoo as an Expression of Psyche // *Psychological Perspectives*, 2017. №60 (1). P. 4-38. DOI: 10.1080/00332925.2017.1282251
 15. Camacho J., Brown W. The evolution of the tattoo in defiance of the immutable definition of deviance: current perceptions by law enforcement of tattooed arrestees // *Deviant Behavior*, 2018. №39 (8). P. 1023-1041. DOI: 10.1080/01639625.2017.1395669
 16. Domnich O.V. The specificity and typology of concept TATTOO in publicistic discourse. 2020. – in print.
 17. Graves H. *Forever More: The New Tattoo*. Berlin: Gestalten Verlag, 2017.
 18. Follet J.A. The consumption of tattoos and tattooing: the body as permanent text. 2009. URL: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?DOI=10.1.1.819.4784&rep>
 19. Jacques S. What Criminals' Tattoos Symbolize: Drawing on Darwin, Durkheim, and Lombroso // *Deviant Behavior*, 2017. №38 (11). P. 1303-1317. DOI: 10.1080/01639625.2016.1197606
 20. Karacaoglan U. Tattoo and taboo: On the meaning of tattoos in the analytic process // *The International Journal of Psychoanalysis*, 2012. №93 (1). P. 5-28. DOI: 10.1111/j.1745-8315.2011.00497.x
 21. Nyssen C. Language of Tatau, Ta Tatau, Tattoo. 10 June 2017. URL: <http://www.buzzworthytattoo.com/language-of-tatau-ta-tatau-tattoo/>
 22. Online Dictionary by Merriam-Webster. URL: [merriam-webster.com](http://www.merriam-webster.com)
 23. Patterson M. Tattoo: marketplace icon // *Consumption Markets & Culture*, 2018. №21 (6). P. 582-589. DOI: 10.1080/10253866.2017.1334280
 24. People Daily. February 21st, 2020.
 25. Taranaki Daily News. February 3, 2020. URL: www.stuff.co.nz
 26. The Boston Globe. Thursday, March 16, 2017.
 27. The Herald. Saturday, January 5, 2019.
 28. The Herald. Saturday, August 3, 2019.
 29. The Globe and Mail. Wednesday, October 9, 2019.
 30. The Globe and Mail. Wednesday, October 16, 2019.
 31. The New Paper. Thursday, December 03, 2019.
 32. The Perth Voice. Saturday February 22, 2020.
 33. USA Today. Monday, October 21, 2019.
 34. USA Today. Thursday, September 19, 2019.

Stylistics of advertising texts in English and Ukrainian traditions: linguopragmatic aspect

E. Yu. Dubenko

Department of Theory and Practice of Translation from English,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Paper received 26.07.20; Accepted for publication 11.08.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-03>

Abstract. The paper presents a comparative analysis of stylistic means employed in English and Ukrainian advertising considering them from linguo-pragmatic standpoint. It aims to isolate the groups of most essential stylistic tools that secure the effectiveness of advertisement text in the two compared advertising traditions. In an interlanguage perspective, the stylistic techniques used by copywriters are indicative of certain linguo-cultural factors that give shape to those forms of advertising which have taken root in corresponding linguo-cultural communities. The paper focuses on both isomorphic stylistic features of English and Ukrainian advertising texts and stylistic discriminants that have established themselves in Anglo-American and Ukrainian traditions of advertising paying equal attention to the means conditioned by the factors of purely linguistic and cultural nature.

Keywords: advertisement, isomorphic stylistic features, allomorphic stylistic features, attention value, readability, memorability, selling power.

Introduction. Advertising techniques have a long-standing tradition of psycholinguistic and linguistic study in English speaking countries [2; 3; 4; 5; 9; 12; 15; 16; 22] and a comparatively modest history of professional mastering in Ukraine. In Britain, the advertising industry started to grow from the mid-seventeenth century, its further progress was connected with the development of the British press in the eighteenth century and the nineteenth century industrial revolution. In the post-Second World War period an expansion of media made advertising an integral part of daily life that was gradually taking on its current recognizable form [18, p.15]. In contrast to it, the advertising industry in Ukraine has been evolved rapidly only in the twenty-first century making a gigantic step from a strictly controlled phenomenon of marginal importance it used to be before 1991 to the present day advertising art which employs an impressive volume of linguistic and visual data managing to appeal to all the senses of the consumer. The range of studies on the linguistic aspects of advertising that were performed lately by Ukrainian scholars testifies to a steady rise in attention paid to this sphere of research [7; 8; 13; 20; 21].

If English linguistic tradition has invariably treated “the language of advertising” as a separate, specific variety of language, in Slav functional stylistics the status of advertising texts remains rather dubious. The authors of “Stylistics of the Ukrainian language” regard advertising as a secondary language genre without attaching it to a particular functional style [14, p. 214]; O. Krylova maintains that advertising texts can be described conventionally as genres of publicistic speech while advertising should be treated as a complex genre of public speech that is made up of atomic genres realizing different intentions: to inform, to offer, to promise, to assure, to give hope and so on [11, p. 277-281]. M.M. Kokhtev states that advertising really bears a relation on all the functional styles [10]. The latest studies on this issue give preference to the opinion that has gained currency in English tradition where the language of advertising is considered to be a special language variety [1].

Despite the absence of unanimity on this subject, the majority of scholars share the standpoint that the language of advertising is uppermost the language of commerce in view of its commercial framework and purely utilitarian

purpose. According to the generic definition offered by G. Leech, the language of advertising is loaded language which differs from other types of loaded language (for example, political journalism and religious oratory) in pursuing a very precise material goal – to change the mental disposition to reach the desired kind of behaviour – to make the target audience buy a product or a service [12, p. 25]. The paramount aim of the advertisement consists in explaining the product in detail to persuade the consumer into buying it. Correspondingly, style in advertising is described as one of those five basic functions of persuasion which were elaborated by Aristotle and later classical writers and is currently treated as the linguistic stimuli used in messages. Therefore, G.Leech’s fundamental study on advertising that has put forward a conceptual framework for its pragmatic and linguistic consideration appears to be topical nowadays. Its postulates have been later developed in a vast number of scholarly papers to cater for specific needs of pragmatic and linguistic investigations that address the issues of intrastyle and intralanguage communication. However, they prove to be helpful while probing some interdisciplinary fields such as interlanguage communication or translation [17], and interstyle studies, for instance, a comparative analysis of advertising and poetry [19].

The **relevance of the paper** is conditioned by the growing interest of both domestic and foreign linguists to the issues of advertising language in pragmatic and translational aspects. The **objective of the study** lies in revealing the isomorphic and allomorphic stylistic features of English and Ukrainian advertisements that are isolated in accordance with the basic criteria of persuasive advertising offered by G.Leech. The choice of Leech’s classification has been prompted by its comprehensive, universal character which makes it advantageous for interlanguage comparative studies. **Stylistic isomorphism in English and Ukrainian advertising texts**

Many general strategies of psychological and psycholinguistic influence on the target audience are universal and fit for advertising products in any cultural tradition. Therefore, a great number of principles and methods of advertising have been extrapolated from foreign (predominantly Anglophone) advertising practice to Ukrainian market. In

order to be effective, an advertisement in any language must meet the criteria of a successful persuasive text which, in G. Leech's classification, are termed as **attention value**, **readability**, **memorability** and **selling power** [12, p.123]. Each of these four major criteria has its consequences on the language used to achieve the corresponding purpose, accordingly, it is possible to single out four main groups of stylistic means that correlate with the criteria under discussion.

The stylistic means of the first group are associated with the **attention value** criterion as they fulfil the central task of any advertising text that consists in attracting attention and arousing curiosity. Attention is the initial element of a generally recognized formula AIDA (Attention, Interest, Desire, Action), that is considered to be the basic principle in the work of advertising industry. At the language level, in both advertising traditions it is achieved by breaking conventions of language use with the help of **neologisms** or **coined words** that have a special meaning in a specified context (*Gordon's & Tonic: Innervigoration. / Give a Timex to all, to all a good time.* (Timex – a brand name of watch – is formed originally from the two words: “time” and “excellent”) // *Стильногазований напій Джинс / Зефір Жако: Жакоханість*) and **puns** that offer a two layered meaning to the slogan (*Be Cointreauversial* (a campaign for the liqueur Cointreau) // *Моршинська. Завжди у формі. Відтепер у новій*). These stylistic means easily fascinate people with their novelty and smartness. Among other devices that put language in inappropriate or unorthodox contexts one should mention wrong spelling, grammatical solecism, rhymes and semantic deviations. All of them help to make people ponder upon the meaning and marvel at the felicitous turn of the phrase engineered by copywriters or their ingenuity as, for instance, in the following advertisement which draws its power from a creative use of repetition:

*з вашими з вашими очима очима
все в порядку все в порядку.
Це подвоєння це подвоєння
траффіку траффіку цього року цього року*

The second group of stylistic means ensures the **readability** of advertisements as the interest of advertisement receivers needs to be sustained, taking into account that the reader searches for quick and simple information. Therefore, the style of advertisements is mostly informal, it suggests an easy-going social relationship between the sender of the message and the receiver, and is characterised by casual colloquial expressions, phrasal verbs, idioms, elliptic sentences and contractions: *Red Bull Energy Drink: No Red Bull. No wings. / “Just like coming home...” Dedeman Hotel Service / Range Rover: It's how the smooth take the rough. // Відпадні-шоколадні, у спеку не розтануть. / МТС. На крок попереду. / В животі ураган? Приймай «Естумізан!»*

The use of slang, the elements of popular and oral speech, perjorative lexis make advertising language specially impelling, easy to understand and memorize, giving an impression that the message comes directly from the real life: *You've gotta try it! // Планиєтуй? Твій Galaxy tab 2 (Самсунг) / Не гальмує – шнікерсуй! (Нестле)*. Direct address to the reader, frequently with the second person pronoun “you” tends to shorten the distance between the product and the consumers. Such tactics make the receivers

feel that they are the centre point of those who produce the product, and they are being taken special care of: *Vogue Hair Studio: If you look good, we look good! / HYUNDAI: Always there for you. / “We speak your language” International Medical care / Trenz Hair Studio: You deserve the best. // ПриватБанк. Ваша точка опору. / TEFAL. Завжди думає про ВАС. / City Commerce Bank. Втілює Ваші прагнення. / Індезіт. Ми працюємо – Ви відпочиваєте.*

The stylistic means of the third basic group found in both analyzed traditions are used to guarantee the **memorability** of advertisements. As it is very important that the message of an advertisement is remembered by the consumer and recognised as familiar, repetition constitutes one of the most popular advertising techniques because it enhances memorability. Different kinds of lexical, grammatical and phonetic repetition may be called the mnemonic devices that help the consumer to remember and later recall the text of the slogan or advertising. Among especially effective and, consequently, most frequently used repetitions one should mention such powerful means of memorization that keep resonating in one's mind as 1) rhyme: *Drinking kills driving skills* (the City of Sydney Media Center with Roads and Traffic Authority) / *The flavour of a Quaver is never known to waver / V Energy: The massive hit that improves you a bit.* // *Альфа – супер! Альфа – клас! Альфа – стильно! Це для нас! / Читай «Експрес», вигравай Мерседес!* 2) parallelism: *Ford: Right people. Right components. Right prices. / Savvi Beauty Salon: Look well. Feel well. Be well. // Шалені фрукти – шалений сік;* 3) alliteration: *Tab Energy. Fuel to be fabulous. / Greyhound: Greyhound going great. // Алан. Стандарт справжнього смаку. / Салюмі мадера мрія мільярдера.*

Finally, a great number of isomorphic stylistic forms in English and Ukrainian advertising texts are associated with the **selling power** criterion, because an effective advertisement is supposed to facilitate the customers to buy, providing clear instructions what kind of action should be taken next. Therefore imperative sentences are one of the most frequently employed means of stylistic syntax in advertising language. It is necessary to mention that both in English and Ukrainian advertising traditions imperatives often take the form of elliptical sentences or constructions with omitted subjects, that is why, usually they are not perceived as outright instructions but rather as some fragments of statements or shortened sentences: *Butterfly Kisses Beauty Salon: Be bold. Be daring. Be simply beautiful. / Don't stop! Grab a Snickers! / Nike: Just do it! / Revlon: Twist. Glide. Shine. / Dodge. Grab Life by the Horns. // Інтер Сіті. Приїжджайте! Порівнюйте! Купуйте! / Влаштуйте собі незабутнє свято! / Тойота. Керуй мрією! / Skittles. Спробуй веселку!*

In general, the stylistic means that serve to provoke the positive feelings of consumers towards the product are essentially the same in English and Ukrainian advertising because, according to the doctrine of high-context and low-context cultures offered by Edward Hall, both English and Ukrainian cultures have similar, low-context characteristics. In Hall's way of thinking, high-context cultures have indirect character, without tendencies to discuss things; most of the information is either in physical context or internalized in the person, while little is in the coded, transmitted, explicit part of the message [6, p. 243]. Corre-

spondingly, for instance, Japanese advertising is noted for the multifarious character of an advertising image and profound symbolism linked to the integral philosophical model of the world. Whereas low-context cultures are, on the contrary, straightforward, with a clear-cut, explicit indication of positions and the secondary role of non-verbal communication. These are, first of all, the cultures of the West, the USA and Canada. The highest index of this parameter can be observed in Germany – hence, German advertising is predominately informative, it is built on the logic of persuasion, arguments, facts, technical characteristics. It has minimal emotionality and attractive visualization (expressive video and advertising texts).

British, American and Ukrainian cultures are less low-context than that of Germany. For this reason they try to win consumers' hearts by a special, goal-oriented emotionality giving preference to expressive advertising images. Respectively, the customer is tempted into buying a certain product by means of: 1) striking **metaphors** – *Estée Lauder – Sunshine bottled. / It is new Silk Gloss or am I just a love goddess? // Квартири у житловому комплексі «Кассіонія». Обери свою зірку! 2) original **similes**: *Lightweight, extra caring formula for dry and damaged hair. Power hold and a soft touch like Cashmere. // L'or – Кава бездоганна, як золото; or 3) in-face **hyperboles**: *Neutrogena – Nothing works better. / Clearasil – Acne marks can take forever to go away. // Суп Галина Бланка, і ви відчуєте себе на сьомому небі. / Кофе Мас Лихе: зробіть ковток, щоб відчути неперевершений аромат і отримати божевільне задоволення.***

It provides a prolific soil for employing various methods of manipulation on the part of advertisers, for example, **glittering generalities** which are highly typical of both English and Ukrainian advertising texts. These are emotionally appealing words and images associated with some highly valued concepts (desire for security, love, health, freedom, power, status, attractive appearance, ability to make friends easily). The indirect message engineered by means metaphorical or hyperbolic expressions in such advertisements consists in flattering promises of the text that buying the promoted product you are changing your life: *Aqua Pacific artesian mineral water. It's made in heaven. / Cedar Springs bottled water. This bottle will change your life. / Житловий комплекс Щасливий. Ми будемо житло. Ви будете щастя.* All of them aim to dazzle the consumers with some fabulous characteristics of the marketed product and convince them in the positive emotions that seem to be in store for those who will buy it. In this connection there is a tendency to reify abstract notions within a framework of a metaphorical utterance which is especially obvious in Ukrainian advertising: *Львівські дріжджі: Випікай любов! / Скуштуйте порцію щастя!* (advertising sweets). In a less obvious way this phenomenon manifests itself when romantic relations that typically bind human beings are presented as a romance between a person and some commercial product: *Світоч: Закохайся з першого иматочка!*

In both advertising traditions this manipulative strategy makes use of such weasel words as *home-made, organic, fresh // натуральний, домашній, свіжий*, and the so called overblown or empty adjectives with devaluated positive meaning that often make consumers adjective-blind or adjective-deaf: *new, pure, magic, revolutionary //*

найновіший, бездоганий, феєричний, неперевершений, шалений. Compare: *White Tiger, organic energy drink. From nature, naturally. / Pure, fresh mountain spring water. Bottled especially for you in Alpes from only our purest mountain springs* [Evian ad campaign] // *Шалений обвал цін. / Шалений розпродаж. / Шалена мода для дівчат шаленої краси. / Шалені фрукти – шалений сік. / Пограбуй "Шалений Сейф" універмагу "Україна" на 10000 гривень. / Магазин найкращих цін. / Ціни краще кращих.*

One more common method to enhance product appeal is the so called **glamorisation technique** which is also found in both English and Ukrainian advertising. It consists in presenting things more beautiful than they really are. Thus "old" becomes in English advertising *olde, charming, characterful, unique or worlde*, while Ukrainian copywriters tend to describe the old as *вінтаж, ретро*. The same effect may be produced by the use of glamorising euphemistic substitutions as in the following pawnshop advertisements: *Речі з досвідом для практичних людей / Речі з досвідом шукають хорошого хазяїна!*

Stylistic allomorphy in English and Ukrainian advertising texts. Allomorphic tendencies in English and Ukrainian advertising may rest upon the prototypical character of concrete stylistic means in one of the described traditions. It concerns, for instance, such powerful instrument of attracting the reader's attention as word-play or pun. The prevalence of this effective attention getting technique in English advertising is conditioned by certain specificities of English morphology. The English language is characterised by short, often monosyllabic or disyllabic lexical units, their polysemantism, absence of flexions, and it gives English copywriters carte blanche in playing upon the phonetic form of words. This circumstance conditions a lavish use of multiform puns in English advertisements. Word-play can be based here upon: 1) homonymy (*The unique spirit of Canada. We bottled it. 'Canada' (= the name of the country) forms an association with the brand of spirits called Canada alcohol*); 2) homophony (*Make you every hello and good buy. 'Good buy' (= good purchase) sounds the same as 'good bye'*); 3) polysemy (*Face the world. 'Face' means in this advertisement from the cosmetic firm Boots Cosmetics both: a) a countenance; b) to meet with someone face-to-face*); 4) association with a well-known phrase (*Sofa so good. This furniture advertising alludes to a set expression So far so good!*) (Mats'kiv, 2013, p. 192).

Similarly, the abovementioned distinguishing features of English as a language system make it possible to use alliteration as a prototypical stylistic means that ensures memorability in English advertising texts. The desired effect is achieved through the use of a wide spectrum of corresponding devices (paronomasia, alliteration, assonance), because English one, two or three-syllable polysemantic lexical units can be easier converted into phonetic-semantic twins than much longer Ukrainian words complicated with numerous flexions: *Eau fling. Pure Passion Perfume / ELLE Spa – We believe in the perfect harmony of serenity, service, and style / Today. Tomorrow. Toyota / Proactiv Solution – Renew, revitalize, repair and rejoice. / Redemption Salon. Where style meets exceptional service.* Here is the verbal part of *Dune perfume* advertisement by Christian Dior which is virtually saturated with the repetitions of

sonorants and the initial letters of both the name of the perfume (Dune) and the brand name (Dior): *Dior. Dune – the moment, the memory, the dream.*

The use of foreign words in English advertising texts is rather limited. Their employment is confined solely to those cases when the marketed product represents a well-known foreign brand invariably associated with the source nature, its culture and traditions: *Dior j'adore /Cartier. L'art D'etre Unique. Jewelers since 1847/ Truc de Fau. La French energy.* At the same time Ukrainian copywriters make an extensive use of not only foreign words (*Water is Worth Loving. Мережа салонів сантехніки Буль-буль*), but also the so called macaronic speech – mechanical mixture of words and phrases or their remaking into foreign-like language elements: *Happy середа / OLKOM – це мій STYLE життя! Обери свій STYLE! / Хрустем: Працюй ХАРДово, відпочивай драйвово! / Пиво Tuborg Green. Початок GREENдіозного задоволення! / СтрахOFFка. Вимкни свій страх.*

Ukrainian copywriters lay special emphasis on the humorous tonality of advertisements. This tendency becomes especially obvious due to an extensive use of funny one-sentence statements: *Зрозуміло і жирафі туди пиво краще з Даффі!* (the advertisement of nuts); *Ви можете дзвонити дешевише, але тільки в двері* (the advertisement of discount on phone calls); *Дешевише тільки пішки!* (the advertisement of taxi service); *А нам, як вовкам – зуби!* (the advertisement of dental services).

Conclusions. Identical pragmatic aims of advertising

texts in both compared cultural traditions predetermine the homologous character of stylistic forms used in English and Ukrainian advertisements. Since any effective advertisement should possess at least four key pragmatic characteristics: attention value, readability, memorability, and selling power impersonal, one may observe an array of isomorphic stylistic features responsible for securing these essential functions of a successful advertisement. Among the core stylistic means present in a vast majority of both English and Ukrainian advertising texts are: neologisms or coined words, direct address to the reader, colloquial sentences and contractions, idioms, casual colloquial expressions, phrasal verbs, different kinds of lexical, grammatical and phonetic repetition, imperative sentences, metaphors, similes and hyperboles.

However, some stylistic means employed in English and Ukrainian advertising industry do not display such unambiguous correlation. A comparative analysis of British-American and Ukrainian advertisements allows to reveal also certain divergent stylistic techniques used by advertising writers in the corresponding cultural traditions. It concerns, for instance, phonetic expressive means (alliteration, assonance, paronyms) or those stylistic differences in English and Ukrainian advertising that are conditioned by the specificities of English and Ukrainian morphology. At the same time such rather conspicuous stylistic phenomena of Ukrainian advertising discourse as foreign words and manifestations of macaronic speech do not find analogy in English.

REFERENCES

1. Areshenkova O.Yu. (2014) Reklamnyj text jak funktsionalnyj riznovyd movlennya [Advertising text as a functional variety of speech]. *Filolohichni studii. Naukovyj visnyk Kyrovohrads'koho derzh.ped.universytetu*. Vypusk 10. S.5-11.
2. Bovee, C.L., Arens, W.F. (1992) *Contemporary Advertising* / C.L. Bovee, W.F. Arens. Boston: Richard D. Irwin, Inc.
3. Cook G. (2001) *The discourse of advertising*, 2nd edition. London, UK: Routledge.
4. Goddard, Angela. (2002) *The language of advertising: Written text*. London, New York: Routledge.
5. Guidère M. (2001) Translation Practices in International Advertising. *Translation Journal*. Volume 5. № 1. January. <http://translationjournal/15advert.htm>
6. Hall, E. (1989) *Beyond Culture*. New York: Anchor Books.
7. Ivanova I. (2017) Model' movnoy osobystosti v ukrainomovnij reklamі XXI stolittya [The model of language personality in Ukrainian advertising of the XXI century]. *Intercultural communication*. Vol. 1/2. pp.88-96.
8. Karpenko, H. (2016) Verbal means of persuasion in English Advertising. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. Vol.3. No.2-3. pp.84-87.
9. Khan R.R. (2011) *Advertising*/R.R. Khan, S.R. Kamble, R. Khatri, S. Lasune. Vidyanagari, Mumbai: University of Mumbai.
10. Kokhtev N.N. (1991) *Stilistika reklamy* [Stylistics of advertising]. M.: Izdatel'stvo Moskovskogo universiteta.
11. Krylova O.A. (2006) *Lingvisticheskaya stilistika*. [Linguistic stylistics] Book 1. Theory / O.A. Krylova. M.: Vyshaya shkola.
12. Leech G.N. (1972) *English in Advertising. A Linguistic Study of Advertising in Great Britain*. L.: Longmans.
13. Mats'kiv M.Ya. (2013) Hra sliv v anhlomovnykh reklamnykh tekstakh yak perekladats'ka problema [Play upon words in Anglophone advertising texts as a problem of translation]. *Nova philologiya*. № 57. pp. 191-193.
14. Mats'ko L.I. (2003) *Stylistyka ukrains'kogo movy* [Stylistics of the Ukrainian language] /L.I.Mats'ko, O.M.Sydorenko, O.M.Mats'ko. K.: Vyshcha shkola.
15. Mooij, Marieke de. (2010) The Hofstede model applications to global branding and advertising strategy and research / Geert Hofstede, Marieke de Mooij. *International Journal of Advertising*. 29 (1). pp. 85 – 100.
16. O'Donnell W.R., Loreto Todd (1991) *English in Advertising. Variety in Contemporary English*. Second edition. London and N.Y.: Routledge. –P. 104-118.
17. Shilina A.V. (2012) Pragmatische osobennosti leksiki ol'faktornogo vospriyatiya v angloyazychnykh reklmnykh tekstakh i eyo perevoda na russkij yazyk [Pragmatic specificity of olfactory perception in Anglophone advertising texts and its translation into Russian]. *Vestnik SPbGU, Seriya 9*. Vypusk 3. S.197-202.
18. Smith K.L. (2002) *The translation of advertising texts: A study of English-language printed advertisements and their translations in Russian*, V. 1. Sheffield, UK: University of Sheffield, Department of Russian and Slavonic Studies.
19. Sokolova O.V. (2013) Sovremennaya poeziya v mire reklamy: dejticheskaya organizatsiya poeticheskikh i reklamnykh tekstov [Contemporary poetry in the world of advertising: deictic organization of poetic and advertising texts]. *Vestnik RUDN. Seriya Lingvistika*. № 1. S.28-36.
20. Syzonov D.Y. (2017) Stylistyka medijnoj fraseologii: slovyans'ka problematyka ta perspektyvy doslidzhennya [Stylistics of Media Phraseology: Slavonic Range of a New Dimension. Philology, V (28), Issue 115. Budapest. pp. 51-54.
21. Vasyukova N.V. (2013) Teoriya relevantnosti kak kognitivnaya osnova reklamnoj komunikazii [Theory of relevance as the cognitive basis of advertising communication]. *Problemy linhvistyky teksty, diskursologii, diskurs-analizu*. Vypusk 1. S.30-33.
22. Wells W. (2000) *Advertising: principles and practice* / W. Wells, J. Burnett, S. Moriarty. New Jersey, USA: Prentice Hall, Upper Saddle River. <http://www.textart.ru/database/slogan/map.htm>

Проблеми конгруентності жанру та стилю у новелістиці Василя Стефаника

Н. С. Голод

Івано-Франківський національний медичний університет
Corresponding author. E-mail: lukachovych69@ukr.net

Paper received 31.07.20; Accepted for publication 16.08.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-04>

Анотація. У статті вивчаються складники авторської майстерності Василя Стефаника. Серед них: уміння обрати, а якщо необхідно, то й трансформувати, модернізувати, синтезувати оптимальний жанровий варіант твору; виразити глибину й силу емоції, використовуючи поетикальні надбання різних літературних напрямів, зокрема, експресіонізму, натуралізму, реалізму, імпресіонізму тощо; досягти максимального впливу на реципієнта, поєднуючи експресивність зображуваного з драматургічністю викладу.

Ключові слова: драматургічність, драматичний ефект, естетика потворного, модернізм, експресіонізм.

Вступ. Проблема конгруентності жанру та стилю Стефанткової малої прози ще й досі здатна відкривати нові «секрети» поетикальної майстерності письменника. Зокрема, особливої уваги заслуговує питання співзвучності експресіоністичної домінанти з категорією драматургічності у загалом епічних прозових творах покутянина.

Короткий огляд публікацій за темою. Порізно проблеми Стефанткової причетності до експресіонізму та його здатності вдаватися до драматургічних елементів у новелістиці торкалися відповідно Л. Луців, О. Черненко, В. Лесин, С. Микуш, Р. Піхманець, С. Процюк, Н. Мафтин, І. Денисюк, С. Хороб, Т. Вірченко, О. Казанова та інші науковці. Однак питання кореляції між жанром і поетикально-стилістичними особливостями Стефанткової малої прози зазвичай залишалося поза межами дослідницької уваги.

Мета. Власне, метою нашого дослідження є виявлення на матеріалі творчості В. Стефанткі тих взаємодоповнювальних елементів, які дозволяють категоріям експресіоністичності й драматургічності підсилювати одна одну.

Матеріали і методи. Дослідження здійснюється на матеріалах художньої, епістолярної та публіцистичної творчої спадщини Василя Стефанткі з урахуванням літературно-критичної рецепції Стефанткової прози в інтерпретації українських і зарубіжних науковців, а також дотичних до теми теоретико- та історико-літературознавчих праць. До залучених методів дослідження належать культурно-історичний, порівняльний, біографічний, частково структуралістський і герменевтичний.

Результати та їх обговорення. Власне, щодо Василя Стефанткі, то, зрозуміло, він не ставив собі за мету відповідати вимогам того чи того канону поетикального, стилістичного чи жанрового. Якраз найвищий рівень концентрації чуття у творі – це той ефект, якого письменник намагався досягнути усіма можливими засобами художнього зображення. Блага, модернізм на початку ХХ століття такі засоби пропонував у необмеженій кількості. Різні поетикальні доктрини у той період з'являлися і зникали, аби поступитися місцем новим, ще більш радикальним і нерідко епатажним, підкреслюючи цією шаленою динамікою та калейдоскопічним різноманіттям ущільненість і динамічність загальних культурно-історичних процесів. «...Я

маю раз вийти з ліса ріжних напрямів літературних, котрі тепер мене на роздорозю напали і кожний тягне на свій бік» [7, т. 3, с. 58], – пише у листі до В. Морачевського (3 березня 1896 р.) В. Стефанткі.

Якщо врахувати, що однозначної впевненості в тому, який саме із «ріжних напрямів» перетягне його на свій бік, не було в самого Стефанткі, то й не дивно, що тим більше немає одностайності стосовно напрямупереможця у цій боротьбі за Стефанткі в претендентів на арбітражне тлумачення цього полівекторного міжпоетикального протистояння. І тут укотре спостерігаємо залежність висновків тлумачів творчості письменника від базового дискурсу їхніх (тлумачів) власних ідейно-естетичних уподобань чи переконань. І якщо для О. Черненко В. Стефанткі – настільки експресіоніст, що це навіть відобразилося на його зовнішності («впадає в око його експресивне обличчя з правильними рисами, гарне й інтелігентне» [11, с. 40]), а його чутливість до болю і страждань людства читається у контексті загальноєвропейських модерністських тенденцій у літературі («Стефанткі був мучеником у тому сенсі, що він творчо переживав у собі самому те все, про що писав. Цю солідарність з усім людством бачимо також у Кафки») [11, с. 139]; то для М. Грицюти все, що пов'язане з модернізмом, навпаки, спотворює світлий образ Стефанткі-реаліста. Літературознавець із «ідеологічним» сумом констатує: «Та, на жаль, не бракує й інших прикладів. У злитті реального і нереального уже таїлась небезпека змішування раціонального та ірраціонального, абсурдного поєднання життєво-правдивих самих по собі деталей, епізодів, думок для зображення гнітючих, безпросвітно-песимістичних ситуацій. Одним словом, для модернізму в усіх його іпостасях декадентської пошесті, яка зачепила краєм і молодого Стефанткі»; а в контексті розмови про очевидні типологічні збіги у творчості українського автора й Ф. Кафки намагався довести, що «новели Стефанткі, «Сон» в тому числі, були могутньою ідейною і естетичною протигаю подібній літературі» [2, с. 163].

Однак із незаангажованої точки зору новела «Сон» видається якраз не спростуванням, а підтвердженням Стефанткового тяжіння до модерних форм у літературі. Твір цікавий передусім своєю експериментальною жанрово-стилістичною спрямованістю. Автор відмовляється в ньому від традиційної, за термінологією

І. Денисюка, багатометражності епосу, натомість сконцентрувавши увагу читача на окремо вихопленому кадрі – розповіді про сон, який бачить головний герой твору. Власне, поетика сновидіння – прийом, до якого часто вдавалися митці-сюрреалісти (той-таки Ф. Кафка), або ж ті автори, які намагалися кризь оніричні образи проникнути в глибини підсвідомої діяльності людини.

І все ж, є концептуальні речі у творчості В. Стефаника, які настільки очевидні, що їх не можуть поминути представники будь-яких ідеологічних спрямувань. Скажімо, О. Черненко має слушність, стверджуючи: «Вразливість на голос сумління була теж характерною прикметою самого Стефаника. Болі інших людей він переживав як свої власні» [11, с. 138]. Схожу думку висловлюють автори статті про покутянина в «Історії української літератури» (1968): «Стати впритул до людини в самий момент її «самовираження», виявити тайну її душі – чи не найбільший творчий ідеал Стефаника. І він досягав його, хоч сам від цього мучився і страждав» [1, с. 237]. Еволюція естетичної свідомості Василя Стефаника поступово вела письменника до усвідомлення трагедійної приреченості на страждання не конкретних людей із найближчого оточення (не родичів, не селян конкретного населеного пункту і навіть не представників якогось конкретного суспільного класу), а Людини як такої у глобальних масштабах макрокосму.

В. Стефанік на світоглядному рівні глорифікує страждання. У зв'язку з цим О. Черненко стверджує: «Відчутним терпінням людина спонукана до пізнання сенсу свого існування, до збагнення суті буття і вглиблення в себе саму. Для експресіоністів це єдиний можливий контакт Бога з малою свідомістю людини, бо абсолютного розуму не може збагнути обмежена істота. Таким чином страждання і біль стають кончею життя. Цей аспект страждання, морального чи фізичного, не тільки став у центрі творів Стефаника – як і всіх експресіоністів, – але на цьому тлі виростає в них і його глорифікація, яка не має нічого спільного з садистичними тенденціями, що їх деякі критики не раз закидали експресіоністам» [11, с. 150-151].

С. Хороб і З. Гузар Стефаникову увагу до людського болю і страждань пояснюють проблемно-тематичною спрямованістю прози письменника, адже «Василь Стефанік зображував ситуації найбільш болючі, стражденні, розбурхані, навіть апокаліптично-катастрофічні (на чому, власне, й виростав його експресіонізм) в межових ситуаціях людської долі» [10, с. 54].

Очевидно, має рацію О. Черненко, стверджуючи: «Для Стефаника радість і біль не можуть існувати одне без одного, без них життя на землі не було б таким, яким ми його знаємо. Тому Стефанік не радить нарікати і втікати від життя, а, навпаки, бажати ще більшого болю та ще більшої радості, щоб відчувати повністю інтенсивність існування» [11, с. 151]. А М. Коцюбинська, коментуючи наведені вище зізнання В. Стефаника, зазначає: «Якось внутрішня потреба причаститися чужим болем, пізнати його, потреба очиститися болем. У цій здатності спалювати себе чужим болем Стефанік вбачав своєрідне щастя...» [3, с. 171-173].

Р. Піхманець пов'язує Стефаникове тлумачення проблеми життя і смерті з особливостями національної ментальності, адже «розуміння життя і смерті як одвічних єдностей основоположних засад людського буття – у самій вдачі українців», у чий міфопоетичній свідомості «ще надбуємо релікти тих прадавніх уявлень» [5, с. 17]. Тож науковець вважає, що «у Василя Стефаника все це йшло скоріше не від естетики експресіонізму, якого в час, коли він починав свій творчий шлях, як такого не було, а від народних уявлень про життя і смерть як одвічний круговорот» [5, с. 18-19]. У принципі останнє твердження не заперечує, а навпаки, доводить міркування О. Черненко: «Не дивно, отже, що Стефанік не раз підкреслював, що любить селян тому, що вони не бояться смерті. Інтелектом цю істину не можна збагнути; її можна відчутти й пізнати інтуїцією – селяни, які живуть серед природи і стоять до неї ближче, інтуїтивно сприймають смерть як частину життя» [11, с. 152].

Про ставлення до смерті сам Стефанік писав у листі до О. Кобилянської (5 червня 1899 р.): «Часом я думаю про смерть, як про якусь гарну жінку, що дотулиться рукою і все минеться, все, все. Лиш під вишнею на могилі, лиш гриб зелений, чорний і білий – лиш спокій і гріб» [7, т. 3, с. 184].

Образ смерті – немов незрима, але надзвичайно важлива дійова особа багатьох Стефаникових творів. Саме з її чорних жнив розпочинається («Стратився», «Діточа пригода», «Новина», «Похорон») чи завершується («Сама саміська», «Басараби», «Кленові листки», «Мати») дійство у Стефаниковому театрі життя. Найчастіше герої його творів зустрічають смерть стоїчно, умиротворено і спокійно. Часто на неї очікують, як на звільнення від земних болів і страждань. До її приходу готуються заздалегідь, як-от стара Тимчиха та її чоловік у новелі «Ангел». Перебираючи приготовлений на смерть одяг, жінка веде односторонній діалог із уявними співрозмовниками:

– Все ще нашого старання, нитки діточої нема. Всею собі налагодили д'смерти. Як старий умер, то лиш дошок на деревище купила. Ей, де, коби і мене так файно ховали. Були люди та було і для людей. Вже-м ть, старий, поховала як газду! Ніхто не писнув, аби-м чогос жылувала» [7, т. 1, с. 42];

– Не журітси, дітоньки, я вам кошту не нароблю, ще й вам лишу. Мене старий добре постарав. Коби так усіх. Лиш не дайте бабі без свічки умерти. Я так коло старого страждувала ночами, шо лиш один бог знає, але таки не вмер без свічки» [7, т. 1, с. 42].

Страшною в розумінні Стефаника є не смерть, а самотність, як-от у безіменної баби у творі «Сама саміська». Експресивність і драматизм в описі конання старенької самотньої жінки підсилено натуралістичною поетикою потворного. Як результат – від образу смерті «гарної жінки, що дотулиться рукою і все минеться», не залишилося й натяку: «Кров потекла, баба схлипала та й умерла. Голову перехилила коло ніжки від стола і широкими, мертвими очимадивилася з укоса на хату. Чорти перестали гарцювати, лишень мухи з розкошею лизали кров. Позакервавлювали собі крильця і щораз більше їх було у хаті червоних» [7, т. 1, с. 44]. Попри скрупульозний натуралістичний дрібнопис в зобра-

женні останніх миттєвостей життя старенької, її безіменність звільняє цей трагічний образ від часо-просторової конкретики і виводить його на вищий рівень художнього узагальнення не тільки як прояв уселюдської приреченості на страждання в земному житті, але і як символ екзистенційної самотності людини у ворожому до неї макрокосмі.

М. Теплінський у зв'язку з тяжінням модернізму до абстрактності зазначає: «Експресіонізм по суті своїй уникає конкретики, він прямує до метафізичного узагальнення, до «голої душі». Національна специфіка для нього (принаймні в теорії) не існує» [8, с. 44]. Із цією думкою можна частково погодитись, зацентрувавши те, що науковець виніс за дужки – «в теорії», бо на практиці український модернізм загалом і експресіонізм зокрема не поривали кардинально ні з потужною романтичною традицією, ні з фольклором (це загалом характерно для національних літератур так званих бездержавних народів), ні з ідеалами народництва. Тож наведене вище міркування Р. Піхманця про національну специфіку основних екзистенційних концептів творчості В. Стефаніка видається більш переконливим. До особливостей Стефанікового індивідуально-авторського варіанту модернізму належить також і те, що, як справедливо відзначає С. Процюк, у нього «при змалюванні таїнства і жаху смерті не знайдемо епатажу та позерства, котрі зустрічаються у представників модерної поезії чи прози того часу» [6, с. 4].

Естетика потворного гармонійно поєдналася в експресіонізмі з притаманним для напряму тяжінням до ірреальності, до деформації дійсності, використання безпредметних форм, оніричним образотворенням тощо. І вся ця «вибухова» експресивна суміш вимагала ефективного жанрового оформлення. Найбільш конгруентною в цьому аспекті, не лише для творчості Стефаніка і української літератури, а й у світовій літературі, виявилася категорія драматургічності. Ще задовго до кристалізації ідейно-естетичної доктрини експресіонізму синтез вказаних вище жанрово-стилістичних компонентів проявлявся у творчості класиків світової літератури, як-от в О. де Бальзака, про що М. Федотова зазначає: «Прагнення до виразності, до драматичного ефекту, яке втілює дуже важливу інтенцію бальзаківського тексту, впливає на просторово-часові характеристики тексту, проявляючись на рівні сюжету і композиції. Романний час у творах Бальзака надзвичайно стискається, що призводить прискорення дії, максимальне скорочення чи навіть зникнення проміжків між сценами. Великого значення при цьому набуває мотив таємниці» [9, с. 7-8].

Так само дослідники відзначали парадоксальні прояви таємничої краси, що постає із поєднання неестетичних складників, як-от естетики потворного, драстичних описів, деформації дійсності, безпредметних форм, епатажних сцен і драматичних ефектів, у прозі Стефаніка. О. Черненко звертає увагу на те, що в останнього «із експресивно бридких образів агонії й смерті випливає на поверхню денного світла таємнича

краса, реальність, що є більша за зовнішню» [11, с. 180], додаючи, що, врешті-решт, «в кожній бридоті захована краса таємничого змісту» [11, с. 181]. Ці прояви дослідниця слушно розглядає в річищі поетикальних особливостей експресіонізму: «Не зважаючи на те, що малюнки експресіоністів у загально прийнятому розумінні краси є негарними, у них відчувається ритм і вічний рух життя. А цей вияв руху життя, так само, як у творчості Стефаніка, є власне ота «краса таємничого змісту» [11, с. 181]. До того ж, «бридота і краса мають в експресіоністичній творчості, як також і в Стефанікових творах, цілком релятивне значення, а їх естетичний аспект перебирає експресія» [11, с. 188].

Підвищеною експресивністю й драматичного ефекту письменник часто досягав, поєднуючи контрастність кольорів із естетикою потворного й драстичними описами кривавих сцен. Ось як дослідники характеризують подібне поєднання в новелі «Стратився»: «Такі ж контрастні, експресивні і символічні фарби, якими намальовано портрет загиблого сина: білий колір мармурової плити, на якій лежить труп у морзі, і його сорочка різко контрастує з червоною вишивкою і кров'ю, у якій плаває його волосся. Остання картина зумисне антиестетична, що також є характерною рисою експресіонізму» [6, с. 128]. «У дусі поезики експресіонізму виконано також пейзажні малюнки». Зокрема, в новелі «Виводили з села» відчувається «тяжіння до насиченості кольорів, їх контрастності» і вираження таким чином «своєрідної «шифрограми» невідворотного» [4, с. 69], – підкреслюють стефанікознавці.

Висновки. Як переконуємося, геніальність Василя Стефаніка пов'язана не з винятковим умінням почути болі і страждання звичайної людини з народу, не з умінням відчувати тенденції у розвитку світового літературного процесу і екстраполювати на український літературний ґрунт все найпридатніше з Європи і навіть не в очевидному пошуковому таланті, щодо віднайдення найбільш оптимального жанрового втілення творчого задуму. «Секрети» авторської майстерності письменника у вмінні конгруентно поєднати у власній творчій лабораторії всі зазначені вище характеристики для акумулювання потужної експресивної сили впливу на читача.

Проблема конгруентності категорій драматургічності й експресіоністичності у творчості Василя Стефаніка вписується у ширшу проблему пошуку найбільш ефективних форм відображення життєвої правди і найбільш релевантних форм вираження емоційної реакції на цю правду і виказує вписаність Стефанікових індивідуально-авторських модерністських пошуків у загальноукраїнський і західноєвропейський літературний контекст. Гармонійна сумісність поезики експресіонізму і категорії драматургічності не тільки дозволяла Василю Стефаніку досягати найбільш ефективного способу втілення творчого задуму, але й у цілому сприяла розвитку й інтенсифікації літературного процесу в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Василь Стефаник // Історія української літератури: У 8 т. К., 1968. Т. 5. С.223 – 258.
2. Грицюта М.С. Художній світ В. Стефаника. К.: «Наукова думка», 1982. 200 с.
3. Коцюбинська М. Читаючи Стефаника // Вітчизна. Ч. 5 (травень, 1971). С.171 – 173.
4. Мафтин Н., Піхманець Р., Луцак С., Тишківська Н. Жанрово-стильова неповторність // Василь Стефаник – художник слова / Прикарпатський ун-т; [редкол.: В. В. Грещук, В. І. Кононенко, С. І. Хороб]. Івано-Франківськ: Плай, 1996. С. 65-80.
5. Піхманець Р. Архетипи: образ долі // Василь Стефаник – художник слова / Прикарпатський ун-т; [редкол.: В. В. Грещук, В. І. Кононенко, С. І. Хороб]. Івано-Франківськ: Плай, 1996. С. 7-19.
6. Процюк С. Смертю смерть подолав // Літературна Україна. 16 травня, 1996. С. 4.
7. Стефаник В. Повне зібрання творів: В 3 т. К., 1949 – 1954.
8. Теплинський М. Літературно-естетична позиція // Василь Стефаник – художник слова / Прикарпатський ун-т; [редкол.: В. В. Грещук, В. І. Кононенко, С. І. Хороб]. Івано-Франківськ: Плай, 1996. С. 29-45.
9. Федотова М. В. Театральность и драматургичность как основа поэтики «Человеческой комедии» О. де Бальзака / автореферат диссертации. Самара, 2013. 21 с.
10. Хороб С., Гузар З. Категорії драматичного і трагічного // Василь Стефаник – художник слова / Прикарпатський ун-т; [редкол.: В. В. Грещук, В. І. Кононенко, С. І. Хороб]. Івано-Франківськ: Плай, 1996. С. 51-56.
11. Черненко О. Експресіонізм у творчості Василя Стефаника. Едмонтон: «Сучасність», 1989. 280 с.

REFERENCES

1. Vasyl Stefanyk // The history of Ukrainian literature: In 8 vols. K., 1968. Vol. 5. P.223 - 258.
2. Hrytsiuta M.S. The artistic world of V. Stefanyk. K.: «Naukova dumka», 1982. 200 p.
3. Kobylanska O. Tvory: v 5 t. K.: Derzhlitvydav Ukrainy, 1962–1963.
4. Kostashchuk V. The ruler of peasant thoughts. Knyzhkovo-zhurnalne vydavnytstvo. Lviv.1959. 184 p.
5. Kotsiubynska M. Reading Stefanyk // Vitchyzna. Ch. 5 (traven, 1971). P.171 – 173.
6. Maftyn N., Pikhmanets R., Lutsak S., Tyshkivska N. Genre and style uniqueness // Vasyl Stefanyk – artist of the word / Prykarpatskyi un-t; [redkol.: V. V. Greshchuk, V. I. Kononenko, S. I. Khorob]. Ivano-Frankivsk: Plai, 1996. P. 65-80.
7. Pikhmanets R. Archetypes: the image of destiny // Vasyl Stefanyk – artist of the word / Prykarpatskyi un-t; [redkol.: V. V. Greshchuk, V. I. Kononenko, S. I. Khorob]. Ivano-Frankivsk: Plai, 1996. P. 7-19.
8. Protsiuk S. Death overcame death // Literaturna Ukraina. 16 travnia, 1996. P. 4.
9. Stefanyk V. Povne zibrannia tvoriv: In 3 vols. K., 1949 – 1954.
10. Teplynskiy M. Literary and aesthetic position // Vasyl Stefanyk - artist of the word / Prykarpatskyi un-t; [redkol.: V. V. Greshchuk, V. I. Kononenko, S. I. Khorob]. Ivano-Frankivsk: Plai, 1996. P. 29-45.
11. Fedotova M. V. Theatricality and dramaturgy as a basis of poetics of "Human comedy" of O. de Balzac / avtoreferat dysser-tatsyy. Samara, 2013. 21 p.
12. Khorob S., Huzar Z. Categories of dramatic and tragic // Vasyl Stefanyk - artist of the word / Prykarpatskyi un-t; [redkol.: V. V. Greshchuk, V. I. Kononenko, S. I. Khorob]. Ivano-Frankivsk: Plai, 1996. P. 51-56.
13. Khorob S. Ukrainian drama: through the dimensions of time. Zb. statei. Ivano-Frankivsk: Lileia-NV, 1999. 200 p.
14. Chernenko O. Expressionism in the works of Vasyl Stefanyk. Edmonton: «Suchasnist», 1989. 280 p.

Problems of Congruence of Genre and Style in Vasyl Stefanyk's Short Stories

N. S. Golod

In the article the elements of Vasyl Stefanyk's artistic mastery are studied. Among them: the ability to choose, and, if needed, to transform, modernize, synthesize the optimal genre variation of a writing; expressing the depth and power of emotion, using the poetical legacy of various literary streams, as expressionism, naturalism, realism, impressionism, etc.; reaching the maximum influence on a recipient, combining the expressiveness of the depicted with the drama narrative.

Keywords: dramaturgy, dramatic effect, aesthetics of the malformed, modernism, expressionism.

Особливості вираження згоди/незгоди у молодіжному сленгу сучасної французької мови

Д. М. Хайдар

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Corresponding author. E-mail: haidaryshka15@gmail.com

Paper received 31.08.20; Accepted for publication 16.07.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-05>

Анотація. У статті розглядаються засоби вираження згоди/незгоди в мові молоді, виявлено їх особливості та проведена їх класифікація. Характерними рисами цих засобів є експресивність та невимушеність, верланізація, використання запозичень, скорочення та усичення на фонетичному, лексичному та граматичному рівнях. В реалізації вираження згоди/незгоди молодіжна комунікація є невимушеною, їй притаманні високий ступінь емоційності та прагнення до самовираження.

Ключові слова: згода/незгода, сучасна французька мова, мова молоді, сленг.

Вступ. Молодіжний сленг вважається мовним і суспільним явищем, це одна з некодифікованих підсистем сучасної мови, в межах якої можливо простежити, як мовні явища сучасного життя суспільства співвідносяться зі змінами в його соціальному житті. Він є рухомим складником сучасної мови, що проникає в інші сфери спілкування, й в умовах розширення міжкультурної комунікації цей чинник актуалізує вивчення процесів, які відбуваються в ньому.

Згода/незгода відноситься до числа фундаментальних комунікативних категорій, які відіграють значну роль в організації мовленнєвої взаємодії, у структуруванні ментального світу людини. У процесі комунікації за допомогою категорії згоди/незгоди передається авторська позиція мовця, його мовна і комунікативна компетентність. Мовні засоби згоди/незгоди мають загальний характер, їх форма і позиція в мовленнєвому акті є функціонально значущими.

Короткий огляд публікацій по темі. В сучасних лінгвістичних студіях розглядається нова дослідницька парадигма, в світлі якої мова є невід'ємною частиною життя людини і суспільства в цілому. У зв'язку з цим інтерес сучасних дослідників до проблем молодіжної мови, ролі розмовної мови в комунікативних процесах, а також багатопланове вивчення молодіжного сленгу, безсумнівно, набуває все більшого значення. Такі ознаки розмовного прошарку сучасної лексики як експресивність, образність, рухливість складу, соціальна кодованість продовжують привертати увагу багатьох вчених, в числі яких Е. М. Береговська, Т. С. Веденська, Н. О. Голубева, Л. О. Рогожина, Б. О. Ларін, Т. Г. Нікітіна та ін. Дослідники відзначають, що основними джерелами поповнення словникового складу в сучасній французькій мові є іншомовні запозичення, афіксація, усичення слів, літерні аббревіатури, використання метафор та синонімів. Крім того, простежується вживання архаїзмів із відтінком зневаги, вживання слів у протилежному значенні (іронія).

Багато робіт присвячено питанням репрезентації згоди/незгоди (В.В. Казаковська, О.В. Озаровський, Т.М. Свиридова та ін.). До числа мало вивчених належить проблема опису засобів вираження згоди/незгоди у молодіжному сленгу, вивчення його з позицій антропоцентричної парадигми.

Метою статті є розгляд особливостей молодіжного сленгу, його значущості у формуванні сучасної французької мови і його ролі в молодіжному середовищі; вивчення репрезентації згоди/незгоди засобами молодіжних сленгізмів. Об'єктом дослідження є молодіжний

сленг (МС) у сучасному франкомовному просторі, предметом – вираження сленгізмами згоди/незгоди у молодіжному середовищі.

Матеріали і методи. Розглянуто сленгові лексичні одиниці, що характеризують ставлення мовця до предмету розмови, зокрема виражають згоду/незгоду. Дана група досить велика (нами зафіксовано близько 3648 одиниць). Відбір лексичних одиниць проходив шляхом суцільної вибірки зі словників МС: *Goudaillier J.-P. «Comment tu t'achates!», DR. Jennifer Wagner «Informal and spoken French», Charle Boutler «Putain de merde», Tengour Abdelkarim «Tout l'argot des banlieus. Le dictionnaire de la zone», а також з Інтернет-ресурсів та лінгвістичних корпусів: <http://www.youswear.com/>, <https://www.fluentin3months.com/>, <http://ortolang107.inist.fr/>, <http://88milsms.huma-num.fr/>.*

Результати та їх обговорення. На сучасному етапі сленг є широко обговорюваним явищем у мовознавстві. У «Словнику лінгвістичних термінів» О. С. Ахманової сленг трактується як:

1. Розмовний варіант професійного мовлення.

2. Елементи розмовного варіанту тієї або іншої професійної або соціальної групи, які, проникаючи в літературну мову або загалом у мову людей, які не мають прямого стосунку до цієї групи осіб, набувають у цих мовах особливого емоційно-експресивного забарвлення [2, с. 419].

В. А. Хом'яков визначив сленг як «відносно стійкий для певного періоду, широкоживаний, стилістично маркований (знижений) лексичний прошарок – компонент експресивного просторіччя, що входить до літературної мови, вельми неоднорідний за своїми джерелами, ступенем наближення до літературного стандарту» [12, с. 44].

Як бачимо з двох вищенаведених дефініцій, сленг є певним розмовним варіантом мови, що використовується в окремих професійних або соціальних групах, і якому притаманне експресивне забарвлення. На думку М. Ю. Касумової, у термінологічному відношенні сленг являє собою те ж саме, що й «інтержаргон», або «загальний жаргон», однак цей термін є більш лаконічним, він є загальноприйнятим у зарубіжній лінгвістиці [6].

Що стосується специфіки МС, він представляє собою «різновид розмовної мови, властивої молодим людям і вживаної ними для різних цілей» [7, с. 168], при цьому сленгові лексичні одиниці об'єднують певні групи молоді.

МС належить до спеціального сленгу, у якого є низка підгруп, куди відносяться сленгізми, властиві деяким соціальним напрямкам в молодіжному суспільстві. Мо-

жливості шифрування переданої інформації й реалізації мовної моди є в усіх підвидів МС [12, с. 66]. Сленгізми, з плином часу, набувають широкого використання вже як і в художній літературі, так і в ЗМІ, в кінематографі та інтернеті.

МС є одним з групових соціолектів, який дуже швидко й активно розвивається (Б.О. Серебренніков, В.Д. Бондалетов, М.М. Маковський). Він включає в себе безліч нагальних для молоді тем (навчання, сім'я, дозвілля, спорт, взаємини між статями, мода, музика тощо). Зазначені сфери чинять значний вплив на розвиток МС.

МС привертає увагу насамперед своєю експресивністю, семантичним гумором, мовною грою. Сленгу притаманна стислість, влучність, метафоричність [1]. М.О. Грачов зазначає, що МС призначений для внутрішньогрупового спілкування, він відзначається емоційністю, несе експресію і урізноманітнює мовлення [5, с. 19].

Особливості МС на відміну від сленгів інших типів полягають у наступному:

- МС слугує для спілкування людей однієї вікової категорії;
- сленгізми молодіжного мовлення використовуються в якості синонімів до нейтральних слів, відрізняючись від них емоційним забарвленням;
- для МС характерний акцент на реаліях світу молоді, відокремлюючи його від усього іншого; знання такої спеціальної мови дозволяє молоді відчувати себе членами якоїсь замкнутої, елітарної спільноти;
- сленгові лексичні одиниці МС часто незрозумілі людям інших вікових категорій;
- серед молодіжних сленгових лексичних одиниць багато вульгаризмів.

Вищевикладене дозволяє визначити термін «молодіжний сленг» як слова, що їх вживають тільки люди певної вікової категорії на заміну загальноживаним лексичним одиницям, та які вирізняються розмовною, а подекуди й фамільярним забарвленням. Отже, МС з'являється як протест проти буденності, бажання молоді виділитися з маси, а також часто приховати смисл висловлювання від дорослих.

Реакція «Згода» представлена 938 сленговими лексичними одиницями. Нарівні з традиційними *oui, bien, d'accord* використовуються і інші, які можна поділити на 2 категорії:

1) Категорія «Схвалення»: *bene / banco / bon / ben - добре!; ouer / wai / woué / ouais / voui - так!; d'acc / tope ! / promis-juré - згода/домовились!*

2) Категорія «Захоплення» - найбільша за кількістю молодіжних сленгізмів (зафіксовано 644), що пов'язано насамперед зі світосприйняттям молоді, яка все нове і невідоме сприймає з радістю, безпосередністю і зацікавленістю: *ça te branche / ça te parle / ça te trouve - дуже цікаво; c'est chouette ! / c'est chic ! / Supercool ! / Oh la vache ! - в значенні «супер, круто, чудово»*. Таким чином, можна спостерігати, як посилюється емоційний вплив слів.

Крім позитивних емоцій людина відчуває і висловлює негативні емоції, які також фіксуються в МС. В ході дослідження були виявлені три категорії мовних одиниць, що виражають незгоду/відбивають емоційні реакції «Неприйняття», «Невдоволення», «Відраза».

1) Категорія «Неприйняття» налічує 471 лексем МС. Сюди відносяться емотиви, що виражають почуття здивування: *Tu plaisantes ? / Tu rigoles ? / C'est une blague ?*

– *Жартуєш?; Naaaaan que ? / wallah ?* (з арабської – *серйозно?*, **відхилення**: *je m' en fiche / je m' en fous / j'en ai rien à foutre / j'm'en câlisse / je m'en bats les couilles / je m'en contrefous / oseb (abb. de on s'en fout) – мені байдуже, нецікаво; Ça ne tourne pas rond – «Щось тут не так»*).

2) Для висловлення незгоди, що супроводжується **невдоволенням**, молоді використовують такі сленгові лексичні одиниці, як (зафіксовано 335): *Ça va pas ! C'est nul ! - «Так не піде! Це ніщо!». C'est con ! – це «тупо», sah (з арабської) – «серйозно?»*.

3) Для висловлення незгоди, що супроводжується вираженням **відрази**, молоді люди не скупляються на слова, а іноді вдаються до вживання грубощів (зафіксовано 594) – *c'est dégue(lasse) - противний, огидний, дуже неприємний; Ça craint ! – «відстійний»; merde – лайно; c'est chelou – «стрьомний»; mange tes morts – «най би тебе грим побив»; Va chier! / Va te faire foutre! / Va te faire enculer ! / Baise-toi! / Va te faire têter - Груба відмова (Пишов ти!)*

Для вираження згоди/незгоди і свого ставлення до різного роду явищ, людей і предметів молоді також використовують різні **вигуки** (зафіксовано 119). Серед них вигуки вираження **згоди**: *Aie ! / Ouie ! / Ouille ! / Oh-là-là !; подиву і захоплення: Ho ! / Hé ! / Oups ! / Pan ! / Chiche ! / Youpi ! / O-o-oh !; обурення і жаху: Merde ! / Mince ! / Zut ! / Putain ! / Crotte ! / Sa mère !*

Різні вигуки та інші звуки дуже популярні в МС, але не завжди фіксуються в словниках в зв'язку з труднощами їхнього письмового відтворення.

Крім того, існує група лексичних одиниць МС, що представляють таке явище, як емотивна амбівалентність - здатність семантики однієї й тієї ж емотивної лексичної одиниці виражати емоції з протилежними оціночними знаками (В.І. Шаховський). Особливістю виразів подібних емоційних реакцій є те, що вони передають емоційний зміст в узагальненому вигляді і тому неоднозначні. Залежно від умов ситуації вони висловлюють протилежні емоції: схвалення/несхвалення, вдоволення/невдоволення тощо. При цьому «розуміння» емоції адресатом здійснюється за допомогою інтонації і контексту, а також невербальних складових комунікації: міміки і жестикуляції. Наприклад французький вираз «*tu m'étonnes*» буквально означає «*ви дивуєсте мене*», «*tu m'étonnes*» насправді означає зовсім протилежне: «*Я знаю, я не здивований взагалі*». В залежності від контексту еквівалентним синонімічним рядом в одному випадку можуть бути фрази *c'est clair, évidemment, je sais, sans blague* і мати навіть саркастичний характер, а в іншому випадку - *ça m'étonne, c'est étonnant*.

Проведений аналіз лексем, що виражають згоду/незгоду, супроводжуються позитивними і негативними емоціями, що свідчить про позитивне сприйняття світу молоддю. Носії МС беруть активну участь в житті суспільства і мало до чого залишаються байдужими. Найбільша кількість емотивів для вираження згоди/незгоди зафіксовано в двох полярних за значенням категоріях - «Захоплення» та «Відраза». Це обумовлено, перш за все, емоційністю самої молоді і належністю МС до сфери усного невимушеного спілкування, в якому учасники процесу комунікації можуть досить вільно і якнайповніше виражати пережиті почуття і емоції.

Наявність порівняно невеликої кількості емотивів може свідчити, з одного боку, про бідність мови корис-

тувачів МС, але при ближчому вивченні ми встановили, що французькій молоді властива креативність у словотворенні: за допомогою різних закінчень, префіксів і суфіксів вони створюють нові слова, старі лексеми набувають нового змісту і починають знову активно функціонувати в мові, а запозичення, які використовуються молоддю, свідчать про рівень їх освіти і кругозір. Як зауважує М.М. Маковський, «сленг нерідко розглядається в психологічному аспекті як продукт «духовної» творчості (в тому числі й індивідуальної) представників окремих соціальних і професійних угруповань» [8, с. 12].

Ряд граматичних характеристик французького сленгізованого спілкування обумовлюється етноспецифічними конструкціями та структурами, які можна розглядати в рамках лінгвосоціотичного простору комунікації французів як сформованого етносу. До них, на наш погляд, слід віднести представлені у французькому МС специфічні реактивні питально-відповідні діалогічні єдності, що маркують вираження незгоди. Подібні конструкції є реакції-кліше, наприклад: «*Tu te fous de ma gueule ?*» – *ти думаєш я ідіот?* «*Tu me prends pour qui ?*» – *за кого ти мене маєш?*

Відмінність сленгу від розмовного стилю мови обумовлено тим, що розмовний стиль використовується в неформальній обстановці, і він зрозумілий всім представникам будь-якої соціокультури. Щодо сленгу, то він підкреслює належність індивіда до тієї чи іншої групи.

МС має ряд відмінностей від сленгу інших груп, що обумовлено тим, що МС є найдинамічнішим різновидом сленгу. Це пов'язано зі змінами в мові внаслідок появи у групі нових учасників і виходу з неї старих. З огляду на те, що кожен новий представник хоче відрізнятись від доросліших людей, він залучає до свого лексикону власну систему кодування, недоступну іншим представникам. Маємо підстави стверджувати, що французький МС є лінгвістичним феноменом, використання якого обмежується віковими, соціальними, часовими і просторовими рамками.

Мова французької молоді викликає величезний інтерес у дослідників не тільки сама по собі, але і як частина мови, що чинить значний вплив на сучасну мову в цілому. Це можна пояснити прагненням молоді до самовираження, присутністю необхідності висловити протест, що відбивається і в мові.

На думку сучасних мовознавців, при роботі з текстами різної стильової віднесеності мовою оригіналу можна зіткнутися з лексичними одиницями, які проникли туди з МС, що робить ще більш важливим його вивчення [4, с.68]. Т. Є. Веденська і Н. О. Голубева відзначають, що МС відрізняється «підвищеною емоційністю і наявністю суб'єктивного моменту» [4, с.60]. Стилістично забарвлена молодіжна мова виділяється на тлі нормативної мови наявністю лексики з вираженою емоційною забарвленістю. Важливо з'ясувати причини виникнення молодіжної мови. Так, МС часто виникає як протест проти словесних штампів або прояв властивого молодим людям бажання виділитися з маси, виглядати оригінальними; бути носієм сучасної «модною мови» (*le céfran branché*); завоювати популярність в молодіжному середовищі; висловити критичне ставлення до світу старших.

Помітне місце в цьому списку займає небажання бути зрозумілим [4, с.63], приховати від оточуючих і «чужих» людей смисл висловленого [15]. У цьому сенсі молодіжна мова являє собою приховану, зашифровану, таємну

мову (*langage cryptique*). Як ми вважаємо, подібні імпульси створення нових слів або зміни існуючих фактично свідчать про існування молодіжного жаргону.

Однією з відмінних рис французького молодіжного сленгу є використання умовних мов, особливих систем зміни слів – верлана, ларгонжі [4, с.63], аргю, запозичень, вульгаризмів тощо.

Так, в основі варіанту молодіжної мови **верлан** «мова навпаки» (*verlan – à l'envers*) лежить мовна гра, яка полягає в перестановці складів в слові таким чином, що перший склад стає останнім. Наприклад: *bizzare – zarbi* (*дивно*), *fou – ouf* (*безглуздо*), *vas-y – zyva* (*давай!*). Як можна помітити, отримані слова позначаються на письмі фонетично, а не за допомогою прописування складів початкового слова).

Подібні новоутворення верлана стали загальновідомою експресивною лексикою з елементом мовної гри. Тож на сьогодні в словнику *Le Petit Robert* присутні слова *giron* (*pourri*), *meuf* (*femme*) тощо [17.].

Ларгонжі полягає в перенесенні першого приголосного в кінець слова і підстановки на його місце приголосного I: *fou – loufoque*, *louftingue* (*дурненький, божевільний*). Якщо слово починається на голосну або l, заміни може піддаватися другий приголосний. Крім того, до слова може додаватися суфікс: *en douce – en loucedé / en loucedoc*.

Як можна помітити в наведених вище прикладах, такі зміни можна віднести до прагнення зробити своє мовлення зрозумілим обмеженому колу осіб.

З іншого боку, в молодіжному сленгу можна простежити й іншу тенденцію: прагнення до мовної економії, спрощення, яке виражається в «прагненні мовця економити зусилля при користуванні промовою» [1], спрощуючи і скорочуючи при цьому мовні засоби. Дана особливість відповідає загальній тенденції прискорення життя, прагненням якомога швидше донести свою думку.

В усному мовленні економія мовних засобів створюється цілим комплексом однотипних явищ на різних мовних рівнях. Ця тенденція може проявлятися на всіх мовних рівнях: фонетичному, графічному, лексичному, морфолого-синтаксичному [11, с. 275]. Це твердження можна вважати справедливим і для французького МС.

Найбільш яскравим прикладом економії мовних засобів у письмовій мові є **texto** – мова повідомлень. Один з основних принципів спрощення є використання літер, які вимовляються так само, як склади або слова, наприклад, *ui, vi* замість (*oui*), *dac, dak, dakk* замість (*d'accord*). Можна зустріти і більш ускладнені варіанти: *MDR* замість *mort de rire*, *XLnt* замість *excellent*. Унаслідок складового звучання деяких числівників їх також використовують для скорочення написання слів, наприклад: *Cbl – c'est bien*, *C pa Spa – c'est pas sympa*.

Яскравим прикладом фонетичного спрощення є розмовний варіант слова, наприклад: *oui – ouais*. Вочевидь, відкритий звук [*we*] є більш простим для вимови, аніж поєднання [*wi*]. Крім того, ми відзначили утворення розмовних форм конструкції *je suis*: у першому випадку відбувається елізія [*ə*], наприклад: *j'suis*; у другому – два приголосних звуки на початку конструкції нейтралізуються в один – [*ʃ*], наприклад: *chui*.

На граматичному рівні ілюстрацією мовної економії може слугувати пропуск негативної частки *ne* (*j'aime*

pas) або і *ne*, і *pas* (*t'inquiète !* замість *ne t'inquiète pas !*, *tu m'étonnes* замість *tu ne m'étonne pas*).

Крім принципу економії мовних засобів, у формуванні розмовної мови французької молоді можемо відзначити продуктивність численних **запозичень** і словотвірних механізмів. Так, до особливостей МС дослідники відносять появу великої кількості запозичених слів, утворення неологізмів, скорочення слів і словосполучень, проникнення мови повідомлень «text» в інші сфери вживання [10, с. 72].

Основними джерелами запозичень є такі мови як англійська (*cool*, *уер*, *ок* – *круто*, *так*), арабська мова (*zéref* (*v*) – *дратувати*), ромська (*choucard* (*adj*) – *круто*, *кльо-во*) тощо.

Висновки. Отже, МС являє собою експресивний шар нелітературної лексики, що ґрунтується на соціально-

групових, соціально-професійних жаргонах, просторіччі, вульгаризмах і запозиченнях, де відбувається метафоричне переосмислення і розширення запозичених одиниць для введення в мову молодих французів різноманітних емоційних відтінків, мовної гри і вміння приховати сенс висловлювання від «чужих».

Таким чином, МС є динамічною частиною лексичної системи сучасної французької мови, безпосередньо відбиває соціокультурно значущі зміни в суспільстві. Слід зазначити, що у мові сучасної французької молоді можна простежити дві різноспрямовані тенденції: з одного боку, це прагнення зробити своє мовлення зрозумілим обмеженому колу осіб, з іншого боку – прагнення до мовної економії, спрощення.

ЛІТЕРАТУРА

- Аминова Л.В. Особенности устной и письменной речи французской молодежи // Вестник Башкирск. Ун-та. - Уфа, 2011. - №1, С.122-125.
- Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. М.: Советская энциклопедия, 1966, С. 419.
- Береговская Э. М. Молодёжный сленг: Формирование и функционирование / Э. М. Береговская // Вопросы языкознания. – М., 1996, С. 32–41.
- Веденская Т.Е., Голубева Н.А. Молодежный сленг и его влияние на состояние современного французского языка // Сборник научных и учебно-методических статей факультета иностранных языков МАИ-НИУ. - Москва, 2016, С.60-68.
- Грачев М.А. Словарь современного молодежного жаргона / М.А.Грачев. М.: Эксмо, 2006. 672 с.
- Касумова Ю.М. Молодежный сленг как компонент молодежного дискурса [Журнал] // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. – 2019, С. 63-64.
- Левикова С.И. Молодёжный сленг как своеобразный способ вербализации бытия // Бытие и язык. - Новосибирск, 2004, С. 167-173.
- Маковский М.М. Английские социальные диалекты (онтология, структура, этимология): учеб. пособие / М.М. Маковский. М.: Высш. шк., 1982. 135 с.
- Никитина Т. Г. Так говорит молодёжь: Словарь сленга. — СПб.: Фолио-Пресс, 1998. 590 с.
- Рогожина Л.А. Некоторые лексико-семантические изменения в современном французском языке // Современная наука: актуальные проблемы теории и практики — М., 2016. - №10, С.71-73.
- Синицын В.В. К вопросу об экономии языковых средств во французской разговорной речи // Известия ТулГУ. Гуманитарные науки. - Тула, 2009. - №2, С.273-278.
- Хомяков В.А. Введение в изучение сленга – основного компонента английского просторечия / В. А. Хомяков. – Вологда : Вологодский гос. пед. ин-т, 2005, С. 40–46.
- Шаховский В.И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка/В.И.Шаховский. Воронеж, 1987.
- Kerbrat-Orecchioni C. Les interactions verbales. Lyon, 1990. 325 p.
- Méla V. Verlan 2000. – Paris, 1997.
- Peters N. C'est pas blesipo: Variations of Verlan [электронный ресурс]/Peters, N. – 2007. – Режим доступа. – <http://swartmore.edu/SocSci/Linguistics/Papers/2007>.
- Robert G. Le nouveau Petit Robert. – Paris, 2004.
- Tengour Abdelkarim Tout l'argot des banlieus. Le dictionnaire de la zone: les Éd. de l'Opportun, 2013.

REFERENCES

- Akhmanova O.S. Dictionary of linguistic terms. M.: Soviet encyclopedia, 1966. 419p.
- Aminova L.V. Features of oral and written speech of French youth // Vestnik of Bashkirsk. University. - Ufa, 2011. - No. 1. P. 122-125.
- Beregovskaya E. M. Youth slang: Formation and functioning / E. M. Beregovskaya // Questions of linguistics. - M., 1996. p.32–41.
- Grachev M.A. Dictionary of modern youth jargon / M.A. Grachev. M.: Eksmo, 2006. 672 p.
- Kasumova J.M. Youth slang as a component of youth discourse [Journal] // Actual problems of the humanities and natural sciences. – 2019. p. 63-64.
- Khomyakov V.A. Introduction to the study of slang - the main component of the English vernacular / V. A. Khomyakov. - Vologda: Vologda state. ped. in-t, 2005. p. 40–46.
- Levikova S.I. Youth slang as a peculiar way of verbalizing being // Genesis and language. - Novosibirsk, 2004. p. 167-173.
- Makovsky M.M. English social dialects (ontology, structure, etymology): textbook. manual / M.M. Makovsky. M.: Higher. shk., 1982. 135 p.
- Nikitina T. G. So speaks youth: Dictionary of slang. - SPb.: Folio-Press, 1998. 590 p.
- Rogozhina L.A. Some lexical and semantic changes in the modern French language // Modern science: actual problems of theory and practice - M., 2016. - No. 10. P.71-73.
- Shakhovskiy V.I. Categorization of emotions in the lexico-semantic system of language / V.I. Shakhovskiy. Voronezh, 1987.
- V.V. Sinitsyn On the question of saving language means in French colloquial speech // Izvestiya TulGu. Humanitarian sciences. - Tula, 2009. - No. 2. p.273-278.
- Vedenskaya T.E., Golubeva N.A. Youth slang and its influence on the state of the modern French language // Collection of scientific and educational articles of the Faculty of Foreign Languages of MAI-NIU. - Moscow, 2016. p. 60-68.

The peculiarities of conveying agreement/disagreement in youth slang of modern French

D. M. Khaidar

Abstract. The article deals with the means of expressing agreement / disagreement in the language of youth, their characteristics and their classification. The main features of these means are expressiveness and ease, verlanization, usage of borrowings, reduction and truncation at the phonetic, lexical and grammatical levels. In the expression of agreement / disagreement, youth communication is unconstrained, it has a high degree of emotionality and the desire for self-expression.

Keywords: agreement / disagreement, modern French, language of youth, slang.

Виникнення та функціонування хештегів в умовах всесвітньої пандемії

А. А. Кісельова

Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, Україна
Corresponding author. E-mail: aakiselyova@gmail.com

Paper received 28.08.20; Accepted for publication 15.09.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-06>

Анотація. Стаття присвячена такому ключовому на сьогодні елементу медіадискурсу як хештег. Розглянуті особливості використання та головні функції хештегів. Подається аналіз використання хештегів, тематично пов'язаних із всесвітньої пандемією коронавірусу у 2020 році, на матеріалі дописів із соціальних мереж, опублікованих в період з березня по серпень 2020 англійською, українською на російською мовами.

Ключові слова: медіатекст, соціальні мережі, медіа дискурс, хештег.

Вступ. В умовах пандемії 2020 року все більше сфер життєдіяльності суспільства так чи інакше переходять в онлайн-простір. Зараз в галузі вивчення медіадискурсу, тобто «будь-якого виду дискурсу, що реалізується в полі масової комунікації, продукованого ЗМІ» [1, с. 38] в цілому, і медіатексту зокрема, трактують як «твір масовоінформаційної діяльності і масової комунікації» [7, с. 268] на перший план виходить той вид медіатексту (традиційно розділеного на радіо-, теле-, газетні та інтернет-тексти), який створюється в Інтернеті. Він, таким чином, створюється не тільки журналістами в електронних версіях різних видань, але і відомими людьми або звичайними користувачами на своїх сторінках в соціальних мережах. Глобальна комп'ютеризація, зростання інформаційних технологій і бурхливі соціально-політичні процеси, якими характеризується життя в більшості країн світу в останні роки, привели до того, що актуальність досліджень соціальних мереж не викликає сьогодні сумнівів, тому що ними так чи інакше користується більшість громадян. І саме ця тенденція призводить до того, що, досліджуючи медіатекст, ми, ґрунтуючись на роботах Т. Г. Добросклонської, трактуємо його як «будь-який медіапродукт або продукт комунікації, який може бути включений в різні медійні продукти і різні медійні обставини» [5] та перспективним вважаємо саме розгляд текстів найпопулярніших і найвпливовіших соціальних мереж, таких як Facebook, Twitter, а також Instagram.

На сьогодні одним з ключових елементів текстів соціальних мереж є хештеги. Хештег (англ. hashtag, від hash — «символ ґратки», «октоторп») — слово або фраза, яким передує символ «#» (октоторп). Користувачі можуть об'єднувати групу повідомлень за темою або типом з використанням хештегів — слів або фраз, які починаються з #. Короткі повідомлення в мікроблогах соціальних мереж, таких як Twitter, Facebook тощо, можуть бути помічені хештегом, включаючи в себе як одне слово, так і більше об'єднаних слів (але без пробілів). Хештеги дають можливість групувати подібні повідомлення, таким чином можна знайти хештег і отримати набір повідомлень, які його містять. На міжнародному рівні хештег став практикою запису стилів для повідомлень Twitter протягом 2009–2010, коли проходили іранські вибори. Починаючи з 1 липня 2009 року, Twitter почав пов'язувати всі хештеги гіперпосиланнями до результатів пошуку, що містять всі останні повідомлення, що згадують або хештег, або стандартне написання таких слів, за умови, що такі слова записані

в тому ж порядку. Це було підкреслено в 2010 році з введенням «Актуальні теми» на головній сторінці Twitter. З часом хештеги стали прерогативою не тільки Twitter, а й інших соціальних мереж. Так у 2011 році вони з'явилися в Instagram, в 2013 — на Facebook.

Короткий огляд публікацій з теми. Певна кількість як вітчизняних, так і російських та американських авторів присвячують свої дослідження хештегам, їхньому творенню та функціонуванню. Н.О. Давидюк наводить докладну класифікацію функцій хештегів, серед яких виокремлює як маркування теми окремого повідомлення, так і маркування цілої серії, що допомагає об'єднанню їх у групи; забезпечення можливості пошуку маркованого хештегом повідомлення, тобто можливості легко знайти текст цікавої тематики серед сукупності різних текстів; швидке розповсюдження інформації; цілий ряд функцій, пов'язаних з маркетингом; здатність хештегів бути носіями оцінних значень завдяки можливості відображення у них всіх аспектів ставлення до когось чи чогось, тобто вираження емоцій; висловлення судження та оцінки [4, с. 40]. Американські дослідники Philipp A. Rauschnabel, Erna Herzfeldt та Pavica Sheldon в своїй роботі наводять десять основних факторів, що мотивують людей використовувати хештеги. До них відносяться бажання розважити себе або своїх читачів; організація свого повідомлення; створення унікального дизайну свого повідомлення; вираз конформістської позиції; прагнення продемонструвати зв'язок з трендовими темами; підтримання зв'язків з друзями, використання «внутрішніх» жартів; надихання інших користувачів на певні теми для роздумів; звернення до аудиторії; підсумовування змісту повідомлення; висловлювання інтересу до певної події або людині [9, с.8]. Різноманітність вищевказаних функцій вказує, на нашу думку, на те, що сьогодні саме хештеги є тим джерелом інформації, в якому містяться основні смисли повідомлень адже саме їх зазвичай короткий характер накладає на них зобов'язання бути максимально точними і яскравими, привертати увагу аудиторії і інформувати її про зміст всього повідомлення.

Серед інших авторів, зацікавлених у темі, необхідно назвати В.В. Богуславську, І.В. Богуславського, О.А. Вольфа, Ю.С. Наволоку тощо. Зазначені автори, на нашу думку, зробили великий внесок у розробку обраної нами теми, що дозволило нам, спираючись на їхні розробки, звернути увагу на новітній матеріал,

пов'язаний із процесами, що відбуваються в світі прямо зараз.

Отже, **метою** нашої розвідки стало проаналізувати хештеги, тематично пов'язані із всесвітньою пандемією коронавірусу, зокрема особливості їх створення та основні функції, які вони виконували у онлайн-комунікації в умовах, коли саме остання відіграла найважливішу роль у зв'язку людей всього світу. Для цього ми виконали такі завдання, як 1) виокремили 30 хештегів (по 10 англійською, українською та російською мовами), які мали найвищу кількість використання у соціальних мережах; 2) проаналізували їх та розподілили за групами; 3) виконали порівняльно-зіставний аналіз виконуваних ними функцій.

Матеріалом дослідження стали 30 найпопулярніших, за наведеними результатами, хештегів (по 10 англійською, українською та російською мовами), що мали стосунок до теми коронавірусу та з'явилися у соціальних мережах після початку всесвітньої пандемії у лютому-березні 2020 року. Під час написання роботи були використані такі загальнонаукові **методи** як індуктивний (формулювання загальних висновків через узагальнення ознак окремих досліджуваних елементів) та квантитативний (для добору релевантного фактичного матеріалу), а серед спеціальних лінгвістичних методів - дискурс-аналіз (дослідження дискурсу соціальних мереж) та функціональний аналіз (визначення особливостей функціонування хештегів, використовуваних для здійснення певного впливу на аудиторію).

У 2020 році події, пов'язані з пандемією Covid-19 і викликаним нею карантин, наочно продемонстрували, що сьогодні саме хештеги є «лакмусовим папірцем» змін, що відбуваються в суспільстві. Онлайн-спільнота реагує на виклики і загрози, які тягне за собою коронавірус. Так, в березні-квітні 2020 на Мережі досить швидко з'явилася велика кількість хештегів, за якими можна знайти єдині ініціативи допомоги медикам, надання інформації про важливість залишатися вдома, закликів не панікувати. Опинившись в ситуації, коли Інтернет і соціальні мережі стали основним способом спілкування, люди активно вживають хештеги, що відображають тему, яка їх бентежить.

Результати та їх обговорення. Дослідження показали, що за період з лютого 2020 у мережі Інтернет з'явилася дуже велика кількість хештегів, так чи інакше пов'язаних з темою пандемії коронавірусу. Серед них є як ті, згадки яких налічують мільйони (#covid19), так і локальні (в основному містять в своїй структурі якісь географічні назви), тобто актуальні тільки для певної групи, а, отже, досить маловикористовувані приклади (#covid19croatia). Однак, незалежно від частотності використання, всі їх умовно можна розділити на номінативні, констативні та імперативні. Номінативні складаються з одного або декількох іменників (#socialdistancing) і можуть бути використані в записках будь-якого змісту, які мають певне відношення до теми вірусу. Констативні, як правильно, є простим означено-особовим реченням і висловлюють позицію автора (#працюювдома). Імперативні ж виступають закликом до певної дії, найчастіше супроводжують повідомлення саме такого напрямку і, відповідно, формуються з дієслова в наказовому способі з залежними словами (#staysafe).

Безумовно, розглянути всі хештеги обраної тематики не представляється можливим, однак звернемо увагу на ті з них, які стали найбільш популярними, тобто були використані в повідомленнях найчастіше. Хоча відповідні хештеги існують більшістю мов світу, ми звернули свою увагу на англо-, україно- та російськомовні. Необхідно відзначити, що частотність використання першої групи, безумовно, значно вища оскільки англійська не тільки є першою мовою в таких великих країнах, як США, Великобританія, Канада, Австралія і Нова Зеландія, але також виступає мовою міжнародного спілкування. Частотність вживання хештегів російською мовою також очевидно буде значно вище ніж українською з урахуванням різниці в загальній кількості населення та фактичної ситуації білінгвізму, при якій велика кількість громадян України використовує російську як мову повсякденного спілкування. Беручи до уваги вищевикладене, чисельні показники, наведені нижче, вважаємо за можливе порівнювати тільки всередині однієї мовної групи.

Серед англомовних хештегів на тему коронавірусу, за даними різних інтернет-ресурсів, 10 найбільш використовуваними стали (тут далі - на прикладі соціальної мережі Instagram, дані на 27.08.2020): #stayhome (44,7 мил. згадувань), #covid19 (31,8 мил. згадувань), #coronavirus (30,7 мил. згадувань), #quarantine (27 мил. згадувань), #staysafe (24,3 мил. згадувань), #corona (23,8 мил. згадувань), # covid_19 (15,1 мил. згадувань) #lockdown (12,9 мил. згадувань), #socialdistancing (10,7 мил. згадувань), #stayhealthy (9 мил. згадувань). Як видно з наведених даних, 4 з 7 номінативних хештегів є варіантами написання назви самого вірусу, а 3 інших - назвами заходів, прийнятих для боротьби з ним - #quarantine (карантин), #lockdown (суворова ізоляція), #socialdistancing (соціальне дистанціювання). Всі наведені імперативні хештеги - #stayhome (залишайся вдома), #staysafe (залишайся в безпеці), #stayhealthy (залишайся здоровим) - несуть по суті одне і те ж повідомлення, закликаючи аудиторію дотримуватися рекомендованих ВООЗ запобіжні заходи. Слід зазначити, що найбільш використовуваним з усіх став імперативний хештег, що містить залик залишатися вдома - #stayhome, що є короткою версією так званого «stay-at-home order», тобто наказу державного органу обмежити пересування населення в якості стратегії масового карантину для придушення або пом'якшення епідемії або пандемії. Таким чином, можна зробити висновок, що хештег в даному випадку був використаний як спосіб впливу на громадськість. Додамо, що за період проведення дослідження, з 05.08.2020 по 27.05.08, кількість згадувань #stayhome зросла майже на 3 мільйони.

Серед популярних російськомовних хештегів, що стосуються пандемії, ми виокремили такі: #карантин (4,6 мил. згадувань), #сидимдома (3,4 мил. згадувань), #коронавірус (2,6 мил. згадувань), #самоізоляція (2,3 мил. згадувань), #оставайтесьдома (1,4 мил. згадувань), #ковид19 (785 тис. згадувань), #лучшедома (684 тис. згадувань), #сидидома (491 тис. згадувань), #сидимдомаспользой (103 тис. згадувань), #карантинпользой (77,7 тис. згадувань). З них 5 є номінативними, 2 імперативними і 3 констативними. Номінативні (#коро-

навирус, #ковид19) є кириличним варіантом написання назви вірусу і викликаного ним карантину: #карантин, #самоізоляція, (самоізоляція) #карантинпользой (карантин з користю). Імперативні, як і у випадку з англійською мовою, закликають до того, щоб люди залишалися вдома, наприклад #оставайтесьдома (залишайтеся вдома) та #сидидома (сиди вдома). Той же посыл несуть і констативні за своєю формою #лучшедома (краще вдома), #сидимдома (сидимо вдома) і #сидимдомаспользой (сидимо вдома з користю). В цілому співпадаючи з англійськими за спрямованістю, найбільш популярні хештеги російською мовою мають одну цікаву особливість - досить багато згадок набрали повідомлення, в яких присутній елемент «з пользой», тобто "з користю". Крім уже згаданих #карантинпользой і #сидимдомаспользой популярністю також користувалися #самоізоляціяпользой (самоізоляція з користю), #карантинпользойдляфігуры (карантин з користю для фігури), #карантинпользойдлясебя (карантин з користю для себе) і подібні. Основною метою таких міток є, на нашу думку, ідентифікація повідомлень, спрямованих на полегшення труднощів, пов'язаних з карантинном, і, отже, формування толерантного до нього ставлення у аудиторії.

Говорячи про український сегмент соціальних мереж, необхідно зазначити, що в ньому використовуються як англійські, так і російськомовні хештеги. Також, у зв'язку з однаковим написанням деяких українських та російських слів (наприклад #карантин), їх вживання важко розділити за національною або навіть мовною ознакою. Також активно, проте, використовувалися і хештеги українською мовою. Серед них найбільш популярними стали: #залишайсявдома (132 тис. згадувань), #коронавірус (99 тис. згадувань), #сидивдома (11,5 тис. згадувань), #залишаюсявдома (11,3 тис. згадувань) #Українавдома (5,5 тис. згадувань), #самоізоляція (5,6 тис. згадувань), #доситьшастать (1,5 тис. згадувань), # працюювдома (1,3 тис. згадувань), #сторкоронавірус (1,1 тис. згадувань), #підтримуюлікарів (1,1 тис. згадувань) та інші. Як і в розглянутих раніше випадках, до номінативних належали #коронавірус і #самоізоляція, а імперативні закликали залишатися вдома - #залишайсявдома, #сидивдома, #доситьшастать і зупинити коронавірус (#сторкоронавірус).

Констативні мітки #залишаюсявдома, #Українавдома, #працюювдома, #підтримуюлікарів також фактично виконували аналогічну функцію. Слід сказати, що #залишаюсявдома також стало закликом Міністерства охорони здоров'я України, щоб громадяни дбали про власне здоров'я, яким можна було поділитися через рамку для фото в Facebook. До цього хештегу також залучали увагу через телебачення адже його можна було побачити у логотипів українських телеканалів під час трансляцій.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що серед проаналізованих нами хештегів, тематично пов'язаних з пандемією, ми виокремили 3 групи за формою та призначенням: номінативні, констативні та імперативні. Саме останні, що виступають закликом до певної дії, і стали найпопулярнішими серед досліджених нами 30 найпопулярніших тематичних хештегів англійською, українською та російською мовами. Так англійський #stayhome згадувався вже 44,7 мільйонів разів, російський #сидимдома (констативний за формою, але імперативний за значенням) - 3,4 мільйонів, а український #залишайсявдома - 132 тисяч разів.

Виходячи з викладених даних, можна з упевненістю заявити, що на сьогодні медіатекст, а зокрема та його частина, що представлена в соціальних мережах, є не просто важливим, а одним з основних шляхів як інформування аудиторії, так і впливу на неї. Традиційні медіа в наш час перестали бути універсальним способом спілкування з публікою оскільки молодша аудиторія все більше отримує інформацію з мережі Інтернет, а не з газет і телебачення, часто менше довіряючи їм, ніж лідерам думок, так званим «інфлюенсерам», з Інтернету. Фінляндія, наприклад, стала першою країною, яка розглядає таких «інфлюенсерів»[9] як провідних працівників під час кризи, поряд з лікарями, водіями автобусів і працівниками продуктових магазинів. А оскільки, як ми відзначали на самому початку, хештеги є невід'ємною частиною медіадискурсу, подальше дослідження їх вважаємо сучасною і перспективною темою, яка дозволила б не тільки розширити вже наявну теоретичну базу і збагатити її вітчизняними прикладами, а, вивчивши особливості функціонування хештегів в різних країнах, в подальшому розробити комплекс порад по створенню і вживанню максимально ефективних для досягнення певної мети хештегів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авидзба А.С. Медиадискурс как составляющая информационного пространства. Актуальные проблемы филологии и педагогической лингвистики, 2016, № 1 С. 35–39.
2. Богуславская В. В., Богуславский И. В. Медиадискурс и хештеги: цифровая трансформация СМИ, Гуманитарный вектор, 2017, Т. 12, № 5, С. 51–58.
3. Вольф О. А. Функции хештега в журналистском медиадискурсе (на примере постов газеты «ШАНС» в социальной сети «ВКонтакте»), Язык. Коммуникация. Культура: I Междунар. заочная науч.-практ. конф.: сб. ст., 2017, С. 24–27.
4. Давидюк Н. О., Функціональний потенціал хештегів, Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія, 2017, Т. 20, № 1, С. 32-44.
5. Добросклонская Т.Г. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ, 2008, Москва.
6. Наволока Ю.С. Хэштег-текст как новый формат текста в интернет-пространстве (на примере социальной сети "инстаграм"), Филологические науки. Вопросы теории и практики Тамбов: Грамота, 2018, № 12(90), С. 568-573.
7. Яцимирська М., Медіатекст як продукт журналістської творчості (психолінгвістичний аналіз логічного сприйняття та емоцій), Вісник. Серія «Журналістика», 2007, Вип. 30, С. 267–276.
8. Regional Information Center for Western Europe, 2020, COVID-19: The power of the hashtag, <https://unric.org/en/covid-19-the-power-of-the-hashtag/>
9. Rauschnabel P.A., Sheldon P., Herzfeldt E. What motivates users to hashtag on social media?, Psychology and Marketing, 2019, P. 1–16.

REFERENCES

1. Avidzba A.S. Media discourse as a component of the information space. Relevant problems of Philology and Pedagogical linguistics, 2016, No. 1 pp. 35–39.
2. Boguslavskaya V. V., Boguslavsky I. V. Media text and hashtags: digital transformation of the media. Humanitarian vector, 2017, V. 12, No. 5, pp. 51–58.3.
3. Wolf O.A. Functions of a hashtag in journalistic media text (based on posts of the newspaper "CHANCE" in the social network "VKontakte", Language. Communication. Culture: I International International Scientific and Practical Conf.: Collection of Articles, 2017, pp. 24–27.
4. Davydyuk N.O. Functional potential of hashtags, Bulletin of Kyiv National Linguistic University. Series: Philology, 2017, Vol. 20, № 1, pp. 32-44.
5. Dobrosklonskaya T.G. Medialinguistics: a systematic approach to the study of the language of the media, 2008, Moscow.
6. Navoloka Yu.S. Hashtag text as a new text format in the Internet (based on the social network "Instagram"), Philological Sciences, Questions of Theory and Practice of Tambov: Gramota, 2018, № 12 (90), pp. 568-573.
7. Yatsymirska M., Media text as a product of journalistic creativity (psycholinguistic analysis of logical perception and emotions), Visnyk. Series "Journalism", 2007, Issue. 30, pp. 267–276.
8. Regional Information Center for Western Europe, 2020, COVID-19: The power of the hashtag, <https://unric.org/en/covid-19-the-power-of-the-hashtag/>
9. Rauschnabel P.A., Sheldon P., Herzfeldt E. What motivates users to hashtag on social media?, Psychology and Marketing, 2019, P. 1–16.

The appearance and functioning of hashtags in a situation of worldwide pandemic

A. Kiselova

Abstract. The article is devoted to such a key element of modern media discourse as a hashtag. Features of use and main functions of hashtags are considered. The article contains an analysis of the use of hashtags thematically related to the global coronavirus pandemic in 2020 based on social media posts published between March and August 2020 in English, Ukrainian and Russian.

Keywords: *media text, social networks, media discourse, hashtag.*

Функції іспанізмів у художній англійській мові

Т. П. Козловська

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
Corresponding author. E-mail: kk41382221@gmail.com

Paper received 28.08.20; Accepted for publication 17.09.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-07>

Анотація: лексика іспанського походження, що увійшла до американської англійської мови, має велике значення не лише в парадигматичному, але і синтагматичному аспекті. Її використання у художніх текстах американських письменників є, з одного боку, показником тієї важливої ролі, яку вона виконує в англійській мові населення США, а з іншої, створює умови для подальшого ствердження у мові слів та словосполучень, які вперше з'явилися на сторінках художніх творів.

Ключові слова: іспанізм, запозичення, полінаціональна мова, комунікація.

Кожен письменник прагне побудувати розповідь таким чином, щоб зацікавити читача у найвищому ступені, зробити його співучасником подій, що відбуваються, та зробити так, щоб він співчував героям.

Це – головне завдання, а його виконання досягається шляхом використання різноманітних засобів. Але у будь-якому випадку іншомовні вкраплення надають суттєву допомогу у вирішенні авторських завдань, адже слово у художньому творі слугує письменнику не тільки як засіб передачі тих чи інших ідей та думок, але і як засіб художньої характеристики епохи, яка відображається, середовища, окремих персонажів, засіб індивідуалізації та типізації мови дійових осіб, як засіб авторської оцінки подій. Більш того вищезазначене є актуальним щодо слів іншомовного походження, застосування яких у художньому тексті досить часто створює необхідний фон повісті, сприяє всебічному розкриттю та опису характерів персонажів та надає їм більш реалістичний характер.

Одним з першочергових призначень лексичних іспанізмів в художніх текстах американської англійської мови є відображення реалій дійсності, що описується у творі. До кола реалій іспаномовного світу входять різноманітні явища, поняття, предмети, тим чи іншим чином пов'язані з ним та характерні для нього: назви представників фауни та флори, предметів домашнього побуту, кулінарних виробів, термінологія, пов'язана з відпочинком, різноманітною діяльністю і тд. Слова та фонологія позичаються більш швидкими темпами, ніж морфологія, синтаксис та стилістичні особливості. [7, с.3] Наприклад: Did I like Mexico? I said: I am very fond of Mexico. I like Mexicans too. And I like sotol, aguar-diente, mescal, tequila, pulque, and other Mexican customs.

З плином часу цілий ряд подібних значень втрачає свій специфічний суто іспанський характер. Багато з них стають загальновідомими завдяки інтернету, соціальним мережам, засобам масової інформації, туризму, розвитку спортивних, культурних, торгівельно-економічних зв'язків та досить часто потрапляють до обігу інших народів. В якості прикладів можна навести назви іспанських танців, музичних творів, інструментів, терміни із області літератури, суспільно-політичного життя, наприклад: bolero, jota, guitarra, siesta, Don Quijote, Rosinante, filibuster.

Лексичні іспанізми американської англійської мови – це у більшості випадків позначення таких реалій відображеної дійсності, для яких у мові-реципієнті

немає власних назв. Так, у тексті художніх літературних творів з'являються іншомовні елементи, які мають на меті більш точне, достовірне зображення місця та обставин дії та подій, що відбуваються.

В таких випадках іспанізми реалізують не тільки функцію представлення реалій зображеної дійсності, але функцію номінативну, тобто дають ім'я об'єктам оточуючого світу, що познаються, називають той чи інший об'єкт дійсності, що не мали місця у мові-реципієнті. Цей процес має відмінності від звичайного процесу номінації, що полягають в першу чергу у тому, що в даному випадку лексема не створюється оповідачем, а переноситься з іншої мови [1, с. 101]. Вже у самій суті слов-реалій як назв предметів та явищ, які відсутні у мові-реципієнті, закладено необхідність висунення на передній план саме предметно-логічного змісту слова: подібні елементи використовуються у першу чергу для того, щоб надати адресату уявлення чогось абсолютно нового, незнайомого, тобто ті предмети та явища, які відсутні у його безпосередньому оточенні, але які реально існують у дійсності, що зображена, та такі, що є звичними, характерними її ознаками.

Зважаючи на те, що англійська мова об'єднує іноземні слова, позичені більше ніж з 50 мов світу, найбільша частина з яких прийшла з французької, італійської та іспанської мов [3, с.228], введення іншомовних слів-реалій дозволяє письменнику не тільки відобразити незнайоме читачу життя більш достовірно, створити живі, чуттєво осяжні картини цього життя, але і суттєво розширює коло зору читача, знайомлячи його з абсолютно новими об'єктами, а також поповнює його словниковий запас найменуваннями цих об'єктів. Таким чином, необхідною умовою присутності подібної лексики в художньому тексті є розкриття її змісту з максимальною точністю, передача інформації, закладеної в словах-реаліях, найбільш доступними для розуміння засобами, на відміну, наприклад, від деяких інших стилістичних функцій іншомовної лексики, зокрема ілюстраційної або мовленевої індивідуалізації персонажів, коли увага читача перед усе концентрується на зовнішній матеріальній формі іншомовного слова.

З метою досягнення вищезазначеної цілі використовуються різноманітні прийоми декодування іншомовних слів – введення слів-сигналів, дослівних перекладів, контекстуальне осмислення та ін., але у будь-якому випадку автор прагне оформити застосування слів-реалій у художньому тексті таким чином, щоб

вони були зрозумілими читачу. При цьому більшість іспанських запозичень в американській англійській мові є іменниками та здебільшого пов'язані з сільським господарством, гірними роботами та скотоводством: *rodeo, stampede, vamoose, lariat, lasso, buckaroo, chaps, corral, machete, mustang, palomino, quirt, ranch, remuda, wrangler, etc* [8, с. 12]

Так, наприклад Дж. Рід, створюючи монументальну працю про Мексику “*Insurgent Mexico*”, зупиняється на самих різноманітних аспектах життя мексиканського народу, відображає всю його різноманітність та повноту, використовуючи для цього найбільш характерні слова-реалії. Наприклад: *That night there was a velada in the Theater of the Heroes, an immense auditorium packed with emotional peons and their women. Now, the velada is an entirely Mexican institution. First there comes a speech, then a speech followed by a patriotic song rendered by a chorus of awkward little Indian girls from public schools with squeaky voices, another speech with a soprano solo from “Trovatore” by the wife of some government official, still another speech, and so on for at least five hours. Whenever there is a prominent funeral, or a national holiday, or a Presidents’ anniversary, or, in fact, an occasion of the least importance, a velada must be held. It is the conventional and respectable way of celebrating anything.* [2, 137]

У цьому фрагменті автор не обмежується стислим поясненням іспанізму або ж звичайним його перекладом на англійську мову. Він надає йому детальне пояснення, що дозволяє створити дуже своєрідну, виразну, повну динаміку та експресію картину.

Звісно, явища, характерні для іспаномовної дійсності, можна було би позначити й словами власної мови автора. Наприклад, у наступних уривках: 1. *We passed through a town and stopped in front of the posada, and the driver took on several packages.* 2. *The boy did not know whether yesterday’s paper was a fiction too. But the old man brought it out from under the bed. “Perico gave it to me at the bodega”, he explained..* 3. *He was coming in three weeks and we would leave for Spain to get in some fishing and go to fiesta at Pamplona.* Е. Хемінгвей цілком міг би у першому випадку застосувати англійське *inn*, у другому – *wine shop*, у третьому був би можливим варіант *go to a celebration (a festival) at Pamplona*. Семантично це еквівалентно, проте ефект був би зовсім інший: адже автор розповідає тут не про будь-який, звичайний винний погреб, або готель, а саме про іспанські заєлади подібного типу. Очікується відвідування не якогось абстрактного свята, а саме іспанської фієсти – з її яскравими кольорами, нестримною радістю, південним темпераментом та естетикою. Саме тому Е. Хемінгвей вирішив застосувати іспанізм *posada, bodega, fiesta*. Цьому письменнику притаманне стримане, точно підібране та таке, що чітко передає зміст, слово, стисле просте речення, найнеобхідніші та характерні літературні засоби. Тому обрання іномовних одиниць було абсолютно вмотивованим, завдяки ним картина незнайомого читачу життя ніби стає реальною, наповнюючись характерними деталями, фарбами, набуває яскравого іспанського колориту.

Іспанізм в досліджуваних текстах дуже часто виступають у якості засобу створення необхідного фону для розповіді, який можна визначити як задній план художнього твору, що сприяє розкриттю його ідейно-

тематичного змісту да своєрідно описує відображені у творі події. Наприклад: *The band was playing in the green zocalo. It hooted and flared and tooted and screamed up on the bronze scrolled bandstand. The square was bloomed full with people and color, men and boys walking one way around the block, on the pink and blue tiles, women and girls walking the other way, flirting their dark olive eyes at one another, men holding each other’s elbows and talking earnestly between meetings, women and girls wined like ropes of flowers, sweetly scented, blowing in a summer night wind over the cooling tile designs, whispering, past the vendors of cold drinks and tamales and enchiladas. The band precipitated “Yankee Doodle” once... then the band hooted “La Comparsita” and “La Paloma Azul”*

Події, зображені у наведеному фрагменті, могли відбуватись у будь-якому місці: теплого літнього вечора вулиці будь-якого міста зазвичай переповнені людьми, які прогулюються під звуки музики, ведуть жваві бесіди, обмінюються новинами. Но автор, створюючи ці динамічні експресивні картини, не обмежився ресурсами власної мови, а ввів у текст іспаномовну лексику. Її присутність не тільки надало епізоду особливий настрій, наповнило особливою виразністю, але і стало способом передачі національного колориту, стало орієнтиром для читача, вказуючи на те, що дія відбувається в одній з латиноамериканських країн (в даному випадку у Мексиці). Іспанізм *zocalo, vendor, enchilada, tamale*, а особливо назви музикальних творів “*La Comparsita*” та “*La Paloma Azul*”, і виступають тим своєрідним описом, необхідним фоном, на якому розгортаються події, розкриваються образи героїв.

Фонові іспанські лексика, яка використовується, як правило, не супроводжується англійським тлумаченням, хоча у деяких випадках додаткові засоби, необхідні для її декодування, все ж вводяться. І це є цілком виправданим – адже головне призначення іспаномовних вкраплень, які реалізують дану функцію, полягає не тільки в передачі певної інформації, письменники часто вводять їх у свої твори, навіть не прагнучи донести їх точне значення до читача. Сама наявність іномовних слів, часто їх специфічна графічна форма та виділення курсивом, надають повісті особливу експресію.

Залежно від того, які сторони життя іспаномовних країн відображає автор, в художній текст включаються іспанські слова із відповідних семантичних груп, які є найбільш типовими, характерними маркерами зображених подій. Так, наприклад, Дос Пассос в епізоді у кубинському ресторані наводить уривок із пісні, яку виконують кубинські гітаристи: *two Gallegos loose mouthed frog necked itinerant are invited up from the steerage to sing to the guitar / Vichy water and deep song agryrol rhymes with rusinol/*

*si quieres qu’el carro cante
mojele y dejele en rio
que despues de buen moja’o
canta com’un silbi’o*

О’Генрі в описі столиці уявної латиноамериканської держави Анчурії, називає головні в ній споруди та будівлі: *A few structures raised their heads above the red-tiled roofs of the on-story houses – the bell tower of the Calaboza, the Hotel de los Estranjereros,...and, most imposing of all, the Casa Morena – the summer “White House”*

of the President of Anchuria. On the principle street along the beach – the Broadway of Coralio – were the largest stores, the government *bodega* and post office, *the quartel*, the rum shops and the market place.

Таким чином, передача національного колориту за допомогою іншомовних вкраплень є надзвичайно важливим орієнтиром для читача з точки зору розуміння подій, які зображені, психології діючих осіб, мотивації їх дій: адже певні явища у соціально-політичному житті зображеної країни, або ті чи інші дії персонажів у данному випадку могли мати місце виключно у іспаномовному середовищі. Так, наприклад, картина, наведена нижче, навряд чи могла відбутись у іншому місці, окрім Латинської Америки: One of the most attractive spots to me was the congregating place of the *lavanderas*, south of my street. It was the spot where the washerwomen were allowed to wash all the dirty linen of Buenos Aires in public.

У передачі національного колориту американськими письменниками велику роль відіграють топоніми та атропоніми іспанського походження. Часто вони використовуються виключно в ілюстративній функції та не несуть ніякого іншого навантаження. Цьому сприяє виразність їх зовнішньої матеріальної форми: About eight o'clock Sylvestre Terazzas, the Secretary of State, Sebastian Vargas, the State Treasurer, and Manuel Chao, then Interventor, would arrive, very bustling and busy.

Поширені випадки, коли роль таких елементів ускладнюється, вони стають носіями додаткової інформації. При цьому значний вплив мають екстралінгвістичні фактори, перед усім загальна ерудиція читача, ступінь його знайомства з матеріалом. Так, якщо адресат вже володіє певними відомостями щодо тих чи інших топонімів чи антропонімів, то при зустрічі с ними у художньому тексті у нього виникають не тільки асоціації з даним іспаномовним середовищем, але і реалізуються ті фонові знання, які були знайомі йому заздалегідь. Наприклад: Four of us got into the car and drove down the *Gran Via*. It was solid with broken glass. There were holes all down the sidewalks. Buildings were smashed and we had to walk around a heap of rubble and a smashed stone cornice to get into the hotel. There was not a living person on either side of the street which had been, always, Madrid's Fifth Avenue and Broadway combined.

Приймаючи до уваги ознайомленість читача з тим, що *Gran Via* – це центральна магістраль Мадриду, опис її руйнувань під час воєнних дій, використовується як показник загальної картини негативних наслідків, спричинених війною. У наступному фрагменті численні топоніми передають місцевий колорит Іспанії. Але якщо читач знає, що *Andalucia*, *Extremadura* та інші топоніми є назвами центральних провінцій Іспанії та більш-менш знайомий з особливостями історичного розвитку країни, то йому буде легше уявити специфічний характер ведення бойових дій у цьому регіоні та зрозуміти одну з причин поразок іспанської революції: *Madrid* now has a war of its own and seems happy with it.

The Levante has a war of its own and is proud of it. *Extremadura* and *Andalucia* have their war and do not have to worry about *Catalonia*. They are relieved. *Catalonia* is fighting on her own now... It's a strange country all right, and history has proved that when you divide it is when it becomes most dangerous. United, there has always been sectional jealousy. Once divided, comes the pride of province, of section, of city and of district. Napoleon found this out to his defeat and two other dictators are discovering it today.

Підсумовуючи сказане, варто зазначити, що у сучасній лінгвістичній літературі з'являється все більше робіт, присвячених ролі та місцю запозиченої лексики – одному з найбільш цікавих засобів поповнення словника тієї чи іншої мови. Особлива увага приділяється англійській мові та її національним варіаціям. Досконало досліджені латинські, грецькі, французькі, німецькі та деякі інші елементи, що проникли у словник англійської мови. Разом з цим доки все ще відсутні ґрунтовні дослідження взаємодії англійської та іспанської лексико-семантичних систем.

Разом з цим проблема взаємодії англійської та іспанської мов у цілому заслуговує детальної уваги. Адже їх інтенсивні контакти розпочались ще в XVI сторіччі та продовжують розвиватись у наш час. Прикладами перших запозичень з іспанської мови можуть вважатись: *fustic* (1545) та *cork* (1440). Приблизно у 1500-1550 кількість запозичень з іспанської мови зростає та серед інших з'являються наступні слова: *maize* (1544), *armada* (1533), *gabardine* (1520) [5, с. 365]. Особливо сильними, тривалими та стабільними вони були в США. Можна з впевненістю стверджувати, що іспанська мова відіграла суттєву роль в загальному формуванні лексичних особливостей американського варіанту англійської мови. Внесок іспанської мови у формування словникового складу американської англійської мови по відношенню з іншими мовами є найбільш суттєвим.

Роль іншомовної лексики в художніх текстах визначається насамперед тим, які функції реалізуються за її допомогою. Значення іспанізмів у цьому контексті не викликає жодних сумнівів. Залучення іспанського лексичного матеріалу сприяє передачі національного колориту твору; створює необхідний фон, на якому розгортаються події; у повному обсязі розкриває характери дійових осіб; приймає участь у створенні окремих образів та образів-символів; передає реалії зображеної дійсності; виконує композиційну та уточнюючу функції; є засобом створення комічного ефекту. Таким чином, стилістичне призначення іспаномовної лексики дуже різноманітне, її наявність дає можливість письменнику вирішити не лише конкретні, окремі завдання, але і проблеми більш масштабні, втілити ідейно-естетичну направленість твору в цілому.

Аналіз функціонування іспанізмів в англійських текстах показує, що вони, з одного боку, підпорядковуються загальним завданням даної частини тексту, а з іншого, несуть свою особливу функцію, надаючи тексту важливе змістове та емоціональне забарвлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ищенко Н.В. Особенности заимствования французской лексики английским языком Канады. - Дис. канд.филол.наук - М., 1980
2. Варианты полинациональных литературных языков./под ред. Ю.А. Жлуктенко. - Киев: Наукова думка, 1981
3. Vaugh, A., & Cable, T. (2002). A history of the English language. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.
4. Campbell, L. (2000). Historicalinguistics. Cambridge, Mass.: MIT Press.
5. Durkin, P. (2014). Borrowed Words: A History of Loanwords in English (pp. 3-15, 364-369.). New York, NY: Oxford University Press.
6. Hara, Y. (2011). The Use of Loanwords in English Vocabulary Learning (Masters). Ball State University, Muncie, Indiana.
7. Hoffer, B. (2002). Language Borrowing and Language Diffusion: an Overview. Intercultural Communication Studies, XI(94), 3
8. Zori, A. (2013). Analyzing the Use and Function of Mock Spanish in the Picturebook Collection Skippyjon Jones (Master). Universidad Complutense de Madrid, Spain.

REFERENCES

1. Ischenko N. The peculiarities of the French borrowings in the Canada English – Thesis – M., 1980
2. The variants of the polinational literature languages. /under ed. J. Zhluktenko. – Kiev, Scientific Thought, 1981.

The functions of the Spanish borrowings in the English language of fiction

T. P. Kozlovska

Abstract: a Spanish origin vocabulary that is incorporated in the American English is of utmost significance not only from paradigmatic but also syntagmatic aspects. Its use in the fiction texts of the American authors is a great determinant of the important function it performs within the frames of the English language spoken by the USA population. It also sets the grounds for the further establishment of the words and word combinations that have initially appeared on the pages of the fiction works.

Keywords: *hispanicism, borrowing, polynational language, communication.*

Експліцитна та імпліцитна заборона в німецькому художньому тексті

О. В. Крайник

Львівський національний університет імені Івана Франка
Corresponding author. E-mail: olakraynyk2@gmail.com

Paper received 28.08.20; Accepted for publication 16.09.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-08>

Анотація. У пропонованій статті авторка досліджує заборону з погляду лінгвопрагматики. Заборону розглянуто як реактивний мовленнєвий акт заперечення у секвенції з ініціативним мовленнєвим актом співрозмовника. Вираження заборони відбувається за допомогою різних типів і засобів реалізації. Встановлено закономірності реалізації експліцитних та імпліцитних мовленнєвих актів заборони у різних типах висловлень: директивного, асертивного, комісивного та експресивного.

Ключові слова: заперечення, мовленнєвий акт, ілокутивна мета, заборона, експліцитне вираження, імпліцитне вираження.

Вступ. Теза про те, що за допомогою мови ми виконуємо дії у експліцитній формі, у рамках самостійної лінгвістичної дисципліни – прагматики, отримала розвиток у працях Дж. Л. Остіна [10] і Дж. Р. Серля [26]. Класифікація ілокутивних актів Дж. Р. Серля [25, с. 31-36] дала поштовх для подальших досліджень мовленнєвих актів. Центральним аспектом мовленнєвого акту виступає ілокуція – надання висловленню певної комунікативної функції [12, с. 726].

Заборона як лінгвопрагматична категорія – це реактивний мовленнєвий акт заперечення, яким мовець блокує ініціативний мовленнєвий акт слухача, з ілокутивною метою спонукати слухача не робити чогось та можливою експлікацією змісту мовленнєвого акту за допомогою дефініції "не дозволяється, що *p*":

Aber ... – Unterbrechen Sie mich nicht! [14, S. 62]

Перлокутивний ефект заборони полягає у дотриманні певної лінії поведінки слухачем.

Вираження заборони відбувається прямо – експліцитно, коли значення висловлення сприймається мовцями зі значень мовних одиниць, або приховано – імпліцитно, коли смисл висловлення виводиться слухачем зі значень мовних одиниць під впливом конкретної ситуації та контексту спілкування [1, с. 323, 326].

Проаналізовані приклади з художньої літератури дають змогу стверджувати, що мовленнєві акти заборони реалізуються у директивному, асертивному, комісивному та експресивному типах висловлень.

Короткий огляд публікацій за темою. Лінгвопрагматичні дослідження заперечення починаються в 70-х рр. 20 ст., що було зумовлено обмеженими можливостями синтаксичного та семантичного аналізу заперечення. Спільним для представників лінгвопрагматичного підходу, зокрема У. Енгеля [15], В. Гайнеманна [16], М. Зеннекампа [27] є визнання присутності в мовленнєвих актах заперечення конфлікту позиції співрозмовників, на який мовець може реагувати по-різному. Інші науковці М. Квіан [20, с. 46], В. Кюршнер [19, с. 12] та А. Паславська [7, с. 41] показують, що лінгвопрагматична категорія заперечення не є залежною від мовних засобів вираження, що дає змогу розмежувати експліцитні та імпліцитні типи вираження заперечення. Експліцитна реалізація заперечення відбувається за допомогою перформативних, прямих та непрямих експліцитних мовленнєвих актів. Імпліцитне вираження заперечення здійснюється за допомогою прямих та непрямих імпліцитних мовленнєвих актів, а також невербальних засо-

бів [3, с. 115].

Метою дослідження є проаналізувати експліцитні та імпліцитні типи та засоби реалізації заборони як мовленнєвого акту заперечення в німецькому художньому тексті.

Матеріали і методи. Матеріалом дослідження слугують текстові фрагменти з мовленнєвими актами заборони, дібрані методом суцільної вибірки з творів сучасної німецькомовної художньої літератури ХХ – поч. ХХІ ст. загальним обсягом 10 000 сторінок. Для розгляду заборони як мовленнєвого акту використано лінгвопрагматичний підхід, який визначає вибір методів дослідження. За допомогою структурного методу проведено аналіз внутрішньої організації мовленнєвих актів заборони. Застосування інтент-аналізу дає змогу встановити прихований зміст або так звану первинну ілокуцію непрямих експліцитних та імпліцитних мовленнєвих актів. За допомогою контекстуального аналізу виявлено на лексичному рівні лексеми зі значенням "заперечні", що використовуються для прямого імпліцитного типу реалізації мовленнєвих актів заборони.

Результати та їх обговорення. Експліцитне вираження заборони відбувається за допомогою перформативів, а також прямих та непрямих експліцитних мовленнєвих актів заперечення. Перформатив – висловлення, еквівалентне дії, вчинку; тип повідомлення, рівноцінного мовленнєвому вчинку, повідомлення, пропозитивна складова котрого не може бути оцінена в межах категорій істинності/хибності [1, с. 334]. Перформативними є насамперед ті мовленнєві акти, які містять перформативне дієслово як ілокутивний індикатор. Типовими для перформативної заборони є дієслова *verbieten, untersagen, verwehren, sich verbitten, Einhalt gebieten, einen Riegel vorschieben, verweigern, nicht billigen/erlauben/gestatten /zulassen/ genehmigen/währen* [29, с. 640]. У випадку, якщо заборона стосується мовленнєвої дії слухача, мовець висловлює перформативну заборону за допомогою таких виразів: *den Mund verbieten, das Wort entziehen / verbieten, zum Schweigen bringen, mundtot machen, den Mund stopfen* [29, с. 640].

Прямі експліцитні мовленнєві акти заборони утворюються за допомогою експліцитних заперечних засобів, тобто таких, які мають регулярне формальне вираження у вигляді спеціалізованих мовних засобів [6, с. 13]. У прямих мовленнєвих актах ілокуція максимально збігається з їх комунікативною функцією (ствердження, запитання, вимога [13]). Пряме експліцитне заперечення містить експліцитні вираження заперечен-

ня, до яких належать лексико–морфологічні і синтаксичні засоби [2, с. 107–108], за допомогою яких мовець прямо висловлює свою інтенцію. Заперечні афікси досліджувало багато лінгвістів [11; 23; 28]. Афікс – це службова морфема, яка, відрізняючись широкою сполучуваністю з певним колом коренів чи основ і вступаючи з ними у стереотипні відношення, є разом з цим зв'язаною з погляду регулярних конструкцій, які її передбачають [6, с. 133]. Групу німецьких заперечних афіксів складають такі афікси: *ab-, auf-, aus-, ent-, miss-, nicht-, nichts-, über-, un-, ver-, wider-, -frei-, leer-, -los*. Іноземні заперечні афікси: *a(n)-, anti-, de(s)-, dis-, in-(il-, im-, ir-), non* [6, с. 21]. До заперечних слів у німецькій мові належать *nicht, nichts, nie, niemals, niemand, nirgends, nirgendwo, kein-, nirgendwohin, nirgendwoher, keinesfalls, keineswegs, nein, weder – noch* [17, с. 9].

Непрямі експліцитні мовленнєві акти заборони посереджуються лексико-морфологічними та синтаксичними засобами і вживаються у випадках, коли пряме експліцитне висловлення думки, волі, бажання виявляється небажаним і неефективним, і завдання спілкування можна швидше досягти, якщо вдатися до непрямого мовленнєвого акту, змістивши прагматичне навантаження висловлення у невираження імплікацій для того, щоб слухач самостійно прийшов до думки про них [5, с. 142].

У щоденному спілкуванні трапляються випадки, коли мовець, здійснюючи певний мовленнєвий акт, має на увазі не тільки ту ілюкцію, яка міститься у мовленнєвому акті, а іншу, первинну ілюкцію [8, с. 195]:

Nur ein paar Züge. – Das ist ein Nichtraucherwaggon [18, с. 13].

У наведеному прикладі первинна ілюкція – заборона, а констатація факту про вагон для некурців – вторинна ілюкція.

Непрямі експліцитні мовленнєві акти вживаються часто з міркувань ввічливості, щоб пом'якшити силу дії ілюктивної мети. Непряме здійснення заборони зменшує її ілюктивну дію, і тоді її часто можна трактувати як пораду, прохання/рекомендацію [16, с. 204].

Імпліцитне значення – це неявний, прихований смисл, який виводиться слухачем із значень мовних одиниць під впливом конкретної ситуації та контексту спілкування [1, с. 326].

Пряма імпліцитна заборона відбувається приховано, непрямо, неспеціалізованими мовними засобами. У прямій імпліцитній забороні дієслова з вбудованою семантикою заперечення (*unter*)lassen, *aufhören, genügen, reichen, den Mund halten, (in Ruhe) lassen* перетворюються в наказовій конструкції на заборону:

... Das will ich meinen. Immer wenn ich Tschechen frage... – Halten Sie den Mund! [18, S. 161]

Непряма імпліцитна заборона не містить експліцитних засобів вираження, вона відбувається за допомогою інших засобів і свідчить про небажання мовця з тих чи інших причин розкрити свої інтенції. До елементів невербального характеру, які дозволяють імплікувати заборону у висловлюванні, відносять ситуацію спілкування, фонові знання учасників комунікації, паралінгвістичні засоби, зокрема графічні та багато іншого [2, с. 58]. Такі мовленнєві акти втілюються у мовних формах, ілюктивна сила яких не є складовою

їх семантики, а виводиться логіко-інференційним шляхом із буквального значення форми з урахуванням ситуації [9, с. 290].

Невербальна заборона належить до імпліцитної заборони. Типовими для невербальної заборони є такі засоби: проксемічні – заборонити, ставши слухачеві на дорозі; такесичні – заборонити, застосувавши силу. Невербальні засоби вираження заборони часто поєднуються з прямими або непрямыми вербальними засобами:

"Ich gehe jetzt zu ihm." Er machte einen Schritt vorwärts. – "Nein!" sagte ich und trat ihm in den Weg [18, с. 86].

Реалізація прямої експліцитної та імпліцитної заборони відбувається найчастіше за допомогою директивного типу висловлень:

Warte, Bursche, wir werden noch abrechnen! – Rühr ihn nicht an! [22, S. 115].

Непряма експліцитна та імпліцитна заборона здійснюється за допомогою асертивного, комісивного та експресивного типу висловлень:

Ich muss ihm doch sagen, dass er die Demo morgen früh vor dem Soziologischen Institut abziehen soll, und nicht vor dem Hauptgebäude. – Morgen früh – bist du verrückt? Morgen ist Samstag! [24, S. 252]

Ich werde aufstehen und Frühstück für Sie machen, alles... – Sie werden gar nichts tun [21, S. 65].

Висновки. Вираження заборони як мовленнєвого акту заперечення в німецькомовному художньому тексті відбувається експліцитними та імпліцитними засобами. Заборону можна висловити перформативами з *verbieten, nicht zulassen, das Wort entziehen*. Найбільш вживаними серед експліцитних засобів є засоби прямої експліцитної заборони *nein, kein, nicht*. Заперечна частка *nicht* схильна до вживання з дієсловами, що означають процес мовлення: *nicht sagen/reden/erzählen/spotten*, з якими вона забороняє сам акт висловлення пропозиційного змісту. До прямих експліцитних засобів заборони зараховуємо речення *Mach das nicht!/Tu das nicht!* Емоційно-психологічне навантаження на слухача чинять дієслова *dürfen/sollen* з *nicht*, як і дієслова з негативним стилістичним забарвленням: *Spotte nicht/Quatsche nicht* та ін. Непряма експліцитна заборона використовує модальні дієслова з запереченням у кон'юнктиві: *Du solltest z nicht/kein-... ; wenn-Satz z nicht/kein*. Пряма імпліцитна заборона реалізується найчастіше дієсловами з вбудованою заперечною семантикою (*unter*)lassen, *aufhören, genügen, reichen*. Емоційне забарвлення змісту прямої імпліцитної заборони передають вирази *Halten Sie den Mund!/Schluss jetzt!/Lassen Sie den Blödsinn!* Засоби непрямої імпліцитної заборони – це наказові речення, інфінітивні конструкції, риторичні запитання. У забороні виявлені такі невербальні засоби: проксемічні – заборонити, ставши слухачеві на дорозі; такесичні – заборонити, застосувавши силу. Реалізація прямої експліцитної та імпліцитної заборони відбувається найчастіше за допомогою директивного типу висловлень. Непряма експліцитна та імпліцитна заборона здійснюється за допомогою асертивного, комісивного та експресивного типу висловлень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Основы коммуникативной лингвистики / Ф. С. Бацевич. – Київ: Видавничий центр Академія, 2004.–342 с.
2. Діброва В. А. Мовні та мовленнєві засоби вираження заперечення в англійському й українському офіційно – діловому дискурсі: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15 / В. А. Діброва. – Київ, 2011.–190 с.
3. Крайник О. В. Лінгвокогнітивні та комунікативно-прагматичні параметри заперечення в сучасній німецькій мові: дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 / О. В. Крайник – Львів, 2016. – 213 с.
4. Кубрякова Е. С. Основы морфологического анализа / Е. С. Кубрякова. – Москва: Наука, 1974.–319с.
5. Никитин М. В. Основы лингвистической теории значения / М. В. Никитин. – Москва: Высшая школа, 1988.–168 с.
6. Паславская А. И. Эксплицитное и имплицитное отрицание в современном немецком языке (на материале производной и непроизводной лексики): дис. ... канд. філологічних наук: 10.02.04 / А. И. Паславская. – Львів, 1990.–209 с.
7. Паславська А. Заперечення як мовна універсалія: принципи, параметри, функціонування / Алла Паславська. – Львів: Видавн. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. – 290 с.
8. Серль Дж. Р. Косвенные речевые акты / Дж. Р. Серль // Новое в зарубежной лингвистике. – Москва, 1986. – Выпуск 17. – С. 195–222.
9. Яшенкова О. В. Основы теории мовой комунікації / О. В. Яшенкова. – Київ: Видавничий центр "Академія", 2010.–312 с.
10. Austin J. L. How to do things with words / J. L. Austin. – Oxford, 1962. Русс. Дж. Л. Остин. Слово как действие / Б. Ю. Городецкий (Общ. ред.) // Новое в зарубежной лингвистике. – Москва: Прогресс, 1986. – Вып. 17.– С. 22–129.
11. Brandenstein W. Die Vorsilbe "un-" in Theorie und Anwendung / W. Brandenstein // Sprachform.–1956/1957. – H. 3–4. – S. 231–234.
12. Bussmann H. Lexikon der Sprachwissenschaft / H. Bussmann. – Stuttgart: Kröner, 1990. – 904 S.
13. Ehrich, V., Günter, S. Über nicht-direkte Sprechakte / D. Wunderlich // Linguistische Pragmatik, 1972. – S. 255–287.
14. Ende M. Momo / M. Ende. – Stuttgart: Tienemann Verlag, 1973.–268 S.
15. Engel U. Deutsche Grammatik / U. Engel. – Heidelberg: Julius Groos Verlag, 1988.–850 S.
16. Heinemann W. Negation und Negierung. Handlungstheoretische Aspekte einer linguistischen Kategorie / W. Heinemann. – Leipzig: Veb Verlag Enzyklopädie, 1983. – 285 S.
17. Helbig G., Ricken H. Die Negation / G. Helbig, H. Ricken. – Leipzig: Herder-Institut der Karl-Marx-Universität, 1973. – 72 S.
18. Kehlmann D. Ich und Kaminski / D. Kehlmann. – Frankfurt am Main: Suhrkamp Taschenbuch Verlag, 2003. – 173 S.
19. Kürschner W. Studien zur Negation im Deutschen / W. Kürschner. – Tübingen: Narr, 1983. – 367 S.
20. Qian M. Untersuchungen zur Negation in der deutschen Gegenwartssprache: e. mikro – u. makrostrukturelle Analyse / Minru Qian. – Heidelberg: Groos, 1987. – 361 S.
21. Remarque E. M. Arc de Triomphe. / E. M. Remarque. – Frankfurt am Main, Berlin: Ullstein, 1986. – 415 S.
22. Remarque E. M. Die Nacht von Lissabon / E. M. Remarque. – Frankfurt am Main, Berlin: Ullstein, 1986. – 218 S.
23. Schnerrer R. Funktionen des Wortbildungsmorphems un- in der deutschen Gegenwartssprache / R. Schnerrer // Beiträge zur Erforschung der deutschen Sprache. – Leipzig: Bibliogr. Inst., 1982. – Bd. 2. – S. 22–51.
24. Schwanitz D. Der Campus / D. Schwanitz. –Frankfurt am Main: Goldmann Verlag, 1995.–382 S. 256
25. Searle J. R. Ausdruck und Bedeutung. Untersuchungen zur Sprechakttheorie / J. R. Searle. – Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1998.–213 S.
26. Searle J. R. Speech acts. An essay in the philosophy of language. / J. R. Searle. – Cambridge, 1969. Dt.: Sprechakte. Frankfurt, 1971.–305 S.
27. Sennekamp M. Die Verwendungsmöglichkeiten von Negationszeichen in Dialogen / M. Sennekamp. – München, 1979. – 224 S.
28. Vögeding J. Das Halbsuffix " -frei". Zur Theorie der Wortbildung / J. Vögeding // Studien zur deutschen Grammatik. – Tübingen: Gunter Narr.–1981. – Bd. 14.–169 S.
29. Wahrig. Synonymwörterbuch / H. Leisering (Hg.). – Gütersloh/München: Wissen Media Verlag GmbH, 2002.–711 S.

REFERENCES

1. Batevych F.S. Fundamentals of communicative linguistics / F. S. Batevych. - Kyiv: Publishing Center Academy, 2004. – 342 p.
2. Dibrova V. A. Language and speech means of expression of objection in English and Ukrainian official - business discourse: dis. ... Cand. philol. Sciences: 10.02.15 / V. A. Dibrova. - Kyiv, 2011. – 190 p.
3. Kraynyk O. V. Linguocognitive and communicative-pragmatic parameters of negation in the modern German language: dis. ... Cand. philol. Science: special. 10.02.04 / O. V. Kraynyk - Lviv, 2016. – 213 p.
4. Kubryakova E. S. Fundamentals of morphological analysis / E. S. Kubryakova. - Moscow: Nauka, 1974. – 319p.
5. Nikitin M. V. Fundamentals of linguistic theory of meaning / M. V. Nikitin. - Moscow: Higher School, 1988. – 168 p.
6. Paslavskaya A. I. Explicit and implicit negation in modern German (on the material of derivative and non-derivative vocabulary): dis. ... Cand. philological sciences: 10.02.04 / A. I. Paslavskaya. - Lviv, 1990. – 209 p.
7. Paslavska A. Negation as a linguistic universal: principles, parameters, functioning / Alla Paslavska. - Lviv: Publishing house. center of LNU named after Ivan Franko, 2005. - 290 p.
8. Searle J. R. Indirect speech acts / J. R. Searle // New in foreign linguistics. - Moscow, 1986. - Issue 17. - P. 195–222.
9. Yashenkova O. V. Fundamentals of the theory of speech communication / O. V. Yashenkova. - Kyiv: Publishing Center "Academy", 2010. – 312 p.

Explicit and implicit prohibition in the German literary text O. V. Kraynyk

Abstract. In the proposed article, the author examines the prohibition in terms of linguistic pragmatics. Prohibition is considered as a reactive speech act of negation in sequence with the initiative speech act of the interlocutor. The expression of the ban is through various types and means of implementation. Regularities of realization of explicit and implicit speech acts of prohibition in different types of utterances are established: directive, assertive, commission and expressive.

Keywords: negation, speech act, illocutionary purpose, prohibition, explicit expression, implicit expression.

Семантика іменникових композитів із соматичним компонентом у німецькому спортивному дискурсі

М. М. Лисак*, О. В. Материнська

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

*Corresponding author. E-mail: miri_lysak@ukr.net

Paper received 27.08.20; Accepted for publication 16.08.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-09>

Анотація. У статті досліджено семантику іменникових композитів із соматичним компонентом у німецькому спортивному дискурсі. Визначено найбільш поширені соматичні компоненти у їхньому складі, висвітлено їхню роль у формуванні стилістичного забарвлення спортивних коментарів, встановлено прагматичний ефект, який такі іменникові композити справляють на читача. Отримані дані верифіковано за допомогою соціолінгвістичного опитування серед носіїв німецької мови щодо розуміння мотивації запропонованих композитів у контексті та особливостей їх вживання в усному та писемному мовленні.

Ключові слова: іменниковий композит, соматичний компонент, семантика, мотивація, бахуврїхи, соціолінгвістичне опитування.

Вступ. Іменникові композити із соматичним компонентом (далі ІКСК) характеризуються значною семантичною та словотворчою продуктивністю у німецькій мові. Досліджувані лексичні одиниці функціонують не тільки у фахових мовах (зокрема медичному дискурсі), але й активно використовуються в публіцистичних текстах (у галузі спорту, науки, економіки, політики, біології тощо), в мас-медійному дискурсі в цілому.

Незважаючи на те, що іменникові композити в німецькій мові вже були предметом різноманітних студій, зокрема композити з соматичним компонентом [4; 8; 12; 13; 16], їх семантика є ще недостатньо дослідженою. З огляду на той факт, що соматизми належать до базового лексику будь-якої мови світу та є важливим елементом культури різних лінгвостільностей [17, с. 4], важливим є краще розуміння механізмів їх семантичного розвитку, функціонування у якості мотиваційних основ під час утворення численних композитів, принципів комбінування соматичних компонентів із іншими лексемами задля утворення нових змістів (наприклад, в межах бахуврїхів) у німецьких публіцистичних текстах, зокрема, присвячених спортивній тематиці (спортивних репортажах, оглядах, коментарях тощо).

Аналіз публікацій за темою. Теоретичним підґрунтям дослідження стали праці в межах класичного словотвору та семантики, наприклад, роботи німецьких і англійських лінгвістів Е. Доналіс [8], В. Флайшера і І. Барц [10], П. Айзенберга [9], В. Клос [12], В. Моча [14], Х. Ортнер і Л. Ортнер [15], Л. Ортнер і Е. Мюллер-Большагена [16], С. Арнт-Лаппе [5] а також роботи українських лінгвістів О. В. Білецької [1], Н. Ф. Клименко [2], О. М. Крайняк [3], О. В. Материнської [4; 13]. На важливі семантичні ознаки лексичних одиниць із соматичним компонентом вказано у працях Ф. Шаріфіан [17] та Р. Бенчес [6]. Це дослідження спирається також на принципи аналізу мас-медійних текстів, висвітлені у роботі Х. Бургера і М. Лугінбюля [7].

Мета статті. На меті цього дослідження – дослідити семантику та особливості функціонування іменникових композитів із соматичним компонентом у німецькій мові на матеріалі текстів, присвячених спортивній тематиці.

Матеріал. Емпіричний матеріал дослідження складають 302 мікроконтексти (2016-2020 рр.), які було отримано шляхом суцільної вибірки із публіцистичних текстів, присвячених темі спорту, а також з корпусу текстів Інституту німецької мови (IDS) м. Мангейм COSMAS II (DeReKo-2018-II) [19]. Це дозволило простежити комбінаторні можливості соматизмів у межах ІКСК, визначити їх евалюативність та семантичну мотивацію. Вірогідність отриманих результатів забезпечує також здійснене соціолінгвістичне опитування серед носіїв німецької мови (за допомогою методу анкетування) з метою визначення активності використання і розуміння значення ІКСК.

Методи. Методологічно дослідження вибудовано в межах класичної структурної семантики (залучено метод компонентного аналізу для дослідження семантики ІКСК), структурні типи досліджуваних композитів визначено за допомогою аналізу за безпосередніми складниками та трансформаційного методу, метод контекстуального аналізу допоміг з'ясувати особливості функціонування досліджуваних композитів у публіцистичних текстах спортивної тематики. Елементи методу кількісного аналізу дозволили узагальнити та системно представити отримані результати дослідження. Також методом соціолінгвістичного опитування виявлено сприйняття ІКСК носіями німецької мови.

Результати дослідження та їх обговорення. Значна частина ІКСК є екоцентричними композитами. Сума значень окремих компонентів таких ІКСК не дорівнює значенню всього композита, а евалюативне значення ІКСК може бути визначене лише в залежності від конкретного контексту, у якому його вживто. Відтак, словникова дефініція може бути лише джерелом визначення базових семантичних ознак ІКСК. Досліджувані ІКСК, отримані шляхом суцільної вибірки, не завжди кодифіковані у словниках [18], що свідчить про креативний підхід до їх утворення, їх вагомість з погляду стилістики, інновативність у мові. Мовець в першу чергу прагне висловити за їх допомогою своє емоційне бачення подій чи осягнення певних явищ дійсності. У спортивних репортажах, статтях, в яких увагу сконцентровано на динамічних рухах, стратегії та тактиці отримання перемоги, винахідливості гравців великого значення набувають лаконічні

за своєю формою, але семантично надзвичайно ємні ІКСК, які дозволяють передати реакцію глядача на події, які розгортаються перед його очима й одночасно дати фахову оцінку діям гравця.

Читачі мас-медійних текстів не розглядаються журналістами як аморфна маса, а як сукупність різних соціальних груп зі своїм набором інтересів і пріоритетів [7, с. 2]. Німецькі мас-медіа традиційно значну увагу приділяють саме темі «Спорт», оскільки німецькі читачі завжди були активними вболівальниками тих чи інших спортивних змагань. Здоровий спосіб життя є одним з основних принципів успішного функціонування кожного індивідуума у німецькомовному суспільстві.

Досліджені ІКСК на позначення «гравців» фокусують увагу читача на їх зовнішньому вигляді, наявних травмах чи окремих частинах тіла (у складі таких ІКСК можуть вживатися окремі медичні терміни). Наприклад, у німецькому онлайн-виданні надруковано статтю з назвою «**Kopfmensch mit Kämpferherz**: Petkovic genoss selten gewordenes Erfolgserlebnis» (укр. Інтелектуалка з серцем справжнього борця: Петкович насолоджується рідкісним відчуттям успіху» [20].

У наведеній короткій назві фіксуються відразу два ІКСК, які дозволяють скомпресовано подати характеристику спортсменки Андреа Петкович, яка є водночас талановитою журналісткою (веде свою колонку) та цілеспрямованою, орієнтованою на перемогу тенісисткою. Ці два композити, які містять у своєму складі соматизми **Kopf** 'голова' та **Herz** 'серце' утворюють опозицію, оскільки *голова* за своєю семантикою в межах уявлень «наївної анатомії» [13, с. 259] є осередком духовних здібностей людини, а *серце* – її емоційним центром. Навіть структурні особливості цих ІКСК (у композиті **Kopfmensch** соматизм є детермінативом і стоїть на першому місці, а у композиті **Kämpferherz** соматизм є мотивуючою основою та другим компонентом композита) допомагають візуалізувати протиставлення позначуваних понять. Таким чином визначається дуалізм іміджу Андреа Петкович для її фанатів. У наступному контексті лексема **Kopfmensch** надає можливість наголосити на позитивному образі розумної людини, яка надає перевагу мисленнєвій діяльності, а не виключно фізичній підготовці: "Doch für den **Kopfmenschen** Petkovic hat die Kolumne zusätzlich einen therapeutischen Nutzen. "Das Schreiben hilft mir, meine Gedanken zu strukturieren", erklärt sie..." (укр. Та все ж для інтелектуалки Петкович ця колонка має ще й терапевтичну користь. "Ведення колонки допомагає мені структурувати мої думки", - пояснює вона...) [20]. Значення лексеми **Kopfmensch** формується за моделлю метонімічного переносу з найменування частини тіла на позначення особи як цілого, зокрема за допомогою синекдохи типу *pars pro toto*. Згадування у цьому контексті терапевтичного ефекту розумової діяльності, а саме підготовки матеріалу для колонки, дозволяють чітко ідентифікувати позитивну конотацію цього ІКСК. У наступному прикладі представлено ІКСК **Milchgesicht**: „Zu sehen war ein langhaariges, blondgelocktes **Milchgesicht**, das nach dramatischem Finalverlauf überraschend gewann..." (укр. Погляди було прикуто до молочно білого обличчя, обрамленого світлими

кучерями, яке неочікувано перемогло після драматичного фіналу) [23]. У вище наведеному прикладі в межах ІКСК зафіксовано метонімічний перенос з найменування частини тіла людини на позначення особи як цілого, зокрема німецького професійного гольфіста Бернхарда Лангер описано за однією рисою, а саме надзвичайно блідою шкірою, що водночас може також давати характеристику його емоційного стану під час гри. Асоціативний зв'язок між позначенням молока (білого за кольором) та позначенням кольору шкіри гравця допомагає одночасно створити яскраву метафору, йдеться вже про комбінований спосіб формування семантики нового композита на підставі метафтонії [11, с. 349-377].

У німецькому виданні *Berliner Zeitung* зафіксовано контекст, у якому вжито ІКСК **Muskelberg**: „Noch mehr angehen? Wie soll das gehen? Im Wasser! Ohne festen Stand! Dazu auch noch im Duell mit einem menschgewordenen **Muskelberg**." (укр. Ще разок? Яким чином? У воді! Без твердої поверхні під ногами! Крім того, у поєдинку з людиноподібною горою м'язів.) [22]. Семантика наведеного ІКСК формується на основі метафоричного переносу з найменування природи (позначення рельєфу) на позначення людини з дуже розвиненими м'язами, порівняння з горою акцентує увагу на міцності і мускулистості професійного спортсмена з водного поло. За допомогою компактного ІКСК в читача формується потужний позитивний образ кремезного спортсмена, закладається сприйняття його як гідного й майже непереможного суперника. Лаконічність мовного вираження запропонованої автором статті асоціації за допомогою двокомпонентного детермінативного композита поєднується з семантичною насиченістю метафори, яка апелює до антропоморфних уявлень людини про навколишній світ, глибоко закорінених у її підсвідомості. Таке просте порівняння дає значний прагматичний ефект й водночас створює ефект «присутності» читача, який може дуже яскраво уявити собі гравців та перебіг напруженого поєдинку.

ІКСК, які вже є «стертими» метафорами та метоніміями й не сприймаються мовцями як такі, що зазнали семантичних трансформацій, можуть брати участь в утворенні оказіональних найменувань, наприклад, позначення виду спорту **Fußball**, яке містить соматичний компонент **Fuß** 'нога' ('стопа ноги') може бути використане у досить незвичному евалюативному найменуванні гравців нім. **Fußballzweig** букв. 'футбольний карлик'. Використання цього композиту є ситуативно обумовленим: "Albanien gehörte schließlich zu denen, die man damals noch despektierlich **Fußballzweig** nannte, und der Satz "Es gibt keine Kleinen mehr" war noch nicht in der Welt." (укр. Зрештою, Албанія була однією з тих, кого в той час зневажливо називали футбольним карликом, а фрази «Немає вже маленьких» ще не було у світі.) [21]. Негативне за конотацією позначення футбольної команди Албанії виникло як згадка про її невизначні перемоги у 1983 році. Характеристика розміру в цьому випадку використовується в переносному значенні, адже важливим є не фізичний розмір гравців футбольної команди, а власне досягнення і перемоги всієї команди. Імплицитно закладено значення, що грати проти фут-

больної команди Албанії для команд інших країн не було важким завданням. Утім саме німецька команда у 1983 році змогли виграти з рахунком 2:1 тільки на 80-тій хвилині гри, що вказує на те, що навіть граючи проти «карликів» німецька команда повинна була докласти зусиль, щоб перемогти. Відтак це зневажливе позначення у певному контексті отримує вже інший зміст й може змінювати свою конотацію від очевидно негативної до іронічної, при цьому іронія може бути направлена не тільки на позначуваний денотат.

Приклади вживання ІКСК на позначення «матеріальних цінностей» можна продемонструвати за допомогою наступного контексту: “Schon auf dem Weg zur Wiegeprozedur drehte er noch einmal um, um die **Fahrzeugnase** seines Autos zu streicheln – da, wo das springende Pferd im Ferrari-Wappen aufgeklebt ist.” (укр. Вже на шляху на процедуру зважування він ще раз обернувся, щоб погладити капот свого автомобіля – там, де наклеєний кінь, що стрибає на фоні герба Феррарі.) [24], де лексема **Fahrzeugnase** формується за допомогою метафоричного переносу з найменування частини тіла людини на найменування частини предмета, а саме машини і підтверджує факт егоцентричної орієнтації людини у просторі, оскільки в межах уявлень «наївної анатомії» соматизм **Nase** ‘ніс’ позначає передню частину машини, тобто капот.

Пандемія COVID-19 у світі у 2020 році також залишила свій відбиток у лексичному наповненні німецьких мас-медіа, зокрема також в межах спортивної тематики, наприклад ІКСК **Fußballvirus** і **Fußballfieber**: „Fußball funktioniert ja auch wie eine Pandemie. Man lässt sich leicht anstecken. Das **Fußballvirus** wird von Vater zu Tochter übertragen. Das **Fußballfieber** grassiert.“ (укр. Футбол також працює як пандемія. Заразитися легко. Футбольний вірус передається від батька до доньки. Футбольна лихоманка лютує.) [25]. Таким чином, автор статті переніс медичну лексику **Virus** ‘вірус’ і **Fieber** ‘температура, лихоманка’ на абстрактне позначення, а саме на опис настрою фанатів футболу, визначення їх відданості цьому виду спорту й високу ймовірність «заразитися» любов’ю до нього. Підкреслюється швидкість розповсюдження (порівняння з пандемією) і високий відсоток «вразливості» фанатів цього виду спорту. Зазначений приклад є вагомим підтвердженням того, що ІКСК є динамічним лексичним щаблем, наведені приклади є неологізмами за своєю природою і демонструють швидку реакцію лексичного складу мови на суспільно вагомні події та перетворення.

Під час дослідження ІКСК у німецькому спортивному дискурсі було проведено соціолінгвістичне опитування серед носіїв німецької мови (часовий період – 2020 рік). Метою опитування було: 1) визначити особливості вживання ІКСК носіями мови в усному і писемному мовленні; 2) визначити конотативне значення та мотивацію запропонованих ІКСК; 3) з’ясувати специфіку сприйняття окремих ІКСК носіями німецької мови. Соціолінгвістичне опитування проводилось за допомогою методу анкетування. В опитуванні взяли участь: 20 носіїв німецької мови, віком від 21 до 70 років. Респонденти отримали анкету із питаннями в межах вільного та цілеспрямованого асоціативного експерименту для заповнення з од-

наковими десятима запитаннями, наприклад, з проханням подати синонім до зазначеного ІКСК, визначити мотивацію запропонованого ІКСК, визначити частоту використання ІКСК у писемному та усному мовленні, а також визначити найбільш вживаний на думку респондента соматичний компонент у складі ІКСК у німецькій мові тощо.

За результатами опитування було визначено, що найчастіше респонденти вказували на активне використання соматичного компонента нім. *Kopf* (укр. *голова*) в межах ІКСК – 13 відповідей, другим за частотою вживання вказували нім. *Auge* (укр. *око*) – 9 респондентів вважали цей соматизм частотним, також відзначали активне вживання соматизма нім. *Hand* (укр. *рука*), окремі відповіді виявили використання в усному та писемному мовленні таких соматичних компонентів як *serze*, *shia*, *noqa*. Так, соматизм *голова* може використовуватися на позначення розумової діяльності людини або її лідерських якостей, а соматизм *око* – на позначення сприйняття і світобачення людини, за допомогою *руки* підкреслюється ‘дія’.

Щодо позиції соматичного компонента у структурі ІКСК, дослідження продемонструвало, що 6 із 20 респондентів не змогли дати точну відповідь, де найчастіше використовується соматичний компонент: на початку слова чи в кінці. Так, 4 респонденти зазначили, що соматичний компонент знаходиться зазвичай на початку слова, а 10 респондентів – наголосили на прикінцевій позиції ІКСК, тобто функціонуванні у якості мотиваційної основи. Цю неоднозначність можна пояснити тим, що ІКСК належить до динамічного шару лексики й утворюються за різними структурними моделями, респонденти ж звертають свою увагу передусім на семантику ІКСК.

Для визначення мотивації ІКСК респондентам було запропоновано, наприклад, такий контекст з газети *Berliner Zeitung*: „Die völkerverständigende Absicht ist lobenswert, keine Frage, allerdings erinnert uns ihr Entwurf eher an einen Kugelwürfel oder, schlimmer noch, an ein vieläugiges Monster: Vor allem das **Stirnauge**, aber auch die breite **Schlägernase** und der weit aufgerissene **Brüllschlund** haben uns Angst gemacht.“ (укр. Беззаперечно, намір досягти порозуміння між народами заслуговує на похвалу, однак проект більш схожий на гральні кості або іще гірше на багатоокого монстра передусім нас налякало око на чолі, а також широкий ніс бійця, і широко відкритий писок.) [26].

Носії мови мали три варіанта відповідей на питання про мотивацію використання зазначених ІКСК: 1. З метою створення яскравої образності; 2. Як прояв креативності мовця; 3. Для компактності висловлювання. 18 респондентів обрали перший варіант «з метою створення яскравої образності» і тільки по одному респонденту зазначили два інші варіанти. Таким чином, на думку опитаних носіїв німецької мови ІКСК використовуються зазвичай з метою збільшення образності висловлення. Адже за допомогою асоціативності також створюється певна атмосфера повідомлення у статті.

Для визначення актуальності ІКСК у повсякденному житті носіїв німецької мови, респондентам було поставлено питання «Чи використовують носії мови ІКСК в усному мовленні?». 13 учасників опитування

зазначили, що використовують ІКСК і навели такі приклади: нім. *Hasenherz*, *Hasenfuß* 'боягуз', *Trotzkopf* 'упертюх', *Löwenherz* 'безстрашний', *Schlitzohr* 'шахрай', *Langfinger* 'кишеньковий злодій', *Graukopf* 'людина з сивою головою; старець', *Gierschlund* 'жадібна людина', *Dummkopf* 'дурень', *mit Engelszungen reden* 'красномовно переконувати'. Таким чином, ІКСК функціонують на думку носіїв німецької мови переважно в усному мовленні, а саме у ситуаціях, де є потреба підвищити емоційність та створити певну образність.

Питання «Чи використовують носії німецької мови ІКСК в писемному мовленні?» отримало переважно негативну відповідь. Тільки 4 респонденти змогли навести приклади використання ІКСК у писемному мовленні, наприклад, такі ІКСК як: нім. *Hohlkopf* 'дурень; пуста голова', *Schlaghand* 'людина, яка завдає удару', *Hakennase* 'гачкуватий ніс', *Adlerauge* 'зірке око', *Augenweide* 'прекрасне видовище'. Таким чином, ІКСК все ж присутні у писемному мовленні, що вказує на їх актуальність і незамінність, утім вони не використовуються свідомо пересічними носіями мови у письмовій комунікації.

Висновки. Дослідженні ІКСК використовуються у німецькому спортивному дискурсі на позначення:

живих істот (гравців, тренерів, спонсорів, глядачів), матеріальних речей (грошей, предметів), абстрактних понять (емоцій, думок, здібностей). Семантика ІКСК в межах спортивного дискурсу зазнає змін внаслідок метафоричних чи метонімічних перенесень, також комбінованих моделей метафтонімії. Згідно з результатами соціолінгвістичного опитування за допомогою ІКСК можна досягти компактності, яскравої образності й емоційного забарвлення повідомлення. Хоча ІКСК переважно використовуються носіями мови в усному мовленні з метою підсилення стилістичної забарвленості, вони також належать до актуальної лексики у писемному мовленні, оскільки справляють на читача значний прагматичний ефект. Журналісти беруть їх до свого інструментарію, оскільки їх стислість й семантична ємність, вплив на читача дозволяють досягти значного маніпулятивного ефекту у контексті медійних публікацій. Зафіксовані приклади ІКСК у текстах мас-медіа дозволяють говорити про їх динамічність й певну інновативність у річчості останніх подій у світі. Вони є проявом креативності мовців, їх прагнення до індивідуальності описуваних емоцій та досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

- Білецька О. В. Місце іменникових трикомпонентів у системі складних слів у середньовісній німецькій мові та їхня структурна організація [Електронний ресурс] // Типологія мовних значень у діхронічному та зіставному аспектах, 2015. Вип. 30. С. 101-111. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmz_2015_30_12
 - Клименко Н.Ф. Як народжується слово // Київ: Радянська школа, 1991. 287 с.
 - Крайняк О. М. Словотвірні моделі маркованого еліпса // Вісник Дніпропетровського університету. Сер.: Мовознавство, 2014. Т. 22, вип. 20(1). С. 83-89. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumo_2014_22_20\(1\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumo_2014_22_20(1)_15).
 - Материнська, О.В. Семантична та словотвірна продуктивність меронімічної лексики // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка: Збірник наукових праць. Іноземна філологія. – Київ: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2016. № 1 (49). С. 42-47.
 - Arnt-Lappe, S., Braun A., Moulin C., Winter-Froemel E. Expanding the lexicon. Linguistic innovation, morphological productivity and ludicity // Berlin / Boston: Walter de Gruyter, 2018. 303 p.
 - Benczes, R., Barcelona A., de Mendoza Ibanes F.J.R. Defining metonymy in cognitive linguistics // Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins B.V., 2011. 284 p.
 - Burger, H., Luginbühl M. Mediensprache. // Berlin / Boston: Walter de Gruyter. 4., neu bearbeitete und erweiterte Auflage, 2014. 532 S.
 - Donalies, E. Die Wortbildung des Deutschen. Ein Überblick // Tübingen: Gunter Narr Verlag, 2002. 190 S.
 - Eisenberg, P. Grundriß der deutschen Grammatik, Das Wort. // Stuttgart / Weimar: J.B. Metzler; Auflage: 4., aktualisierte und überarbeitete Auflage, 2013. 515 S.
 - Fleischer W., Barz I.. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache // Berlin / Boston: De Gruyter, 2012. 484 S.
 - Goossens, L. Metaphonymy: the interaction of metaphor and metonymy in expressions for linguistic action. In: R. Dirven, R. Pörings (Eds.) // Metaphor and metonymy in comparison and contrast, Berlin, New-York, Mouton de Gruyter, 2003, pp. 349-377.
 - Klos, V. Komposition und Kompositionalität. Möglichkeiten und Grenzen der semantischen Dekodierung von Substantivkomposita // Göttingen: Walter de Gruyter, 2011. 365 S.
 - Materynska, O. Semantic relation of meronymy in languages of different structure (case study of semantics of body part names) // Advanced Education. Kyiv: National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute", 2019. No. 12. pp. 256-264 (Web of Science)
 - Motsch, W. Semantische Grundlagen der Wortbildung // Die Ordnung der Wörter: kognitive und lexikalische Strukturen [G. Harras (Hg)]. Berlin / New York: de Gruyter, 1995. 226 S.
 - Ortner, H., Ortner, L. Zur Theorie und Praxis der Komposita-forschung. // Tübingen: Günter Narr Verlag. (Forschungsberichte des Instituts für deutsche Sprache, Mannheim; Bd. 55), 1984. 406 S.
 - Ortner, L., Müller-Bollhagen E. Deutsche Wortbildung: Typen und Tendenzen in der Gegenwartssprache, eine Bestandsaufnahme des Instituts für deutsche Sprache, Forschungsstelle Innsbruck. Substantivkomposita: (Komposita und kompositionsähnliche Strukturen 1) // Berlin / New York: Walter de Gruyter, 1991. (Vierter Hauptteil). 863 S.
 - Sharifian, F., Dirven R., Yu N., Niemeier S. Culture, Body and Language. Conceptualizations of Internal Body Organs across Cultures and Languages. // Berlin / New York: Mouton de Gruyter, 2008. – 431 p.
- Dictionaries:
- Dudenredaktion (2015). Duden – Deutsches Universalwörterbuch: Das umfassende Bedeutungswörterbuch der deutschen Gegenwartssprache / achte, überarbeitete und erweiterte Auflage.
 - COSMAS II (DeReKo-2018-II) м. Мангейм. Онлайн-доступ: <http://www1.ids-mannheim.de/kl/projekte/korpora.html>
- Magazines:
- Sport-Informationen-Dienst (SID), Kopfmensch mit Kämpferherz: Petkovic genoss selten gewordenes Erfolgserlebnis, Онлайн-доступ: <https://vid.sid.de/2018/05/22/sid-06-7/>
 - Spiegel, Peter Ahrens, Die 80. Minute, 22.05.2020, Онлайн-доступ: <https://www.spiegel.de/sport/fussball/gerhard-strack->

- ist-tot-nachruf-auf-den-ex-nationalspieler-die-80-minute-a-61b4603e-7253-4468-bcbd-73f244c76379
22. Berliner Zeitung, Patrick Berger, Selbstversuch bei Spandauer Wasserballern: Unter Raketenmännern, 24.11.2019, Online-Dostup: <https://www.berliner-zeitung.de/sport-leidenschaft/berlin-spandau-bundesliga-wasserball-unter-raketenmaennern-li.1917>
23. Berliner Zeitung, Bernhard Langer ist der Mister Beständigkeit im Golf, 25.4.2020, Online-Dostup: <https://www.berliner-zeitung.de/sport-leidenschaft/bernhard-langer-ist-der-mister-bestaendigkeit-im-golf-li.82026>
24. Berliner Morgenpost, Elmar Brümmer, Knalleffekt in Rot, 27.03.2017, p. 17, Online-Dostup: <https://www.morgenpost.de/sport/article210063725/Knalleffekt-in-Rot.html>
25. Berliner Zeitung, Paul Linke, Corona-Krise: Was tun ohne Fußball?, 28.3.2020, Online-Dostup: <https://www.berliner-zeitung.de/sport-leidenschaft/berlin-social-media-postings-was-tun-fans-ohne-fussball-li.79725?lid=true>
26. Berliner Zeitung, Fußball-EM in Deutschland? Logo!, 14.10.2017, Online-Dostup: <https://cosmas2.ids-mannheim.de/cosmas2-web/faces/investigation/results.xhtml>

REFERENCES

1. Biletska O. (2015) Mistse immenykovykh trykomposytiv u systemi skladnykh sliv u serednjoverhjnjonimetskij movi ta ihnja strukturna orhanisatsia [The place of three compound nouns in the system of complex words in the Middle High German language and their structural organization], Typology of linguistic meanings in diachronic and comparative aspects, issue 30, pp. 101-111. Electronic Source: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmz_2015_30_12
2. Klimenko N. (1991) Jak narodzhuetsja slovo [How the word is born], Kyiv: Rsdjanska shkola, 287 p.
3. Krajnjak O. (2014). Slovtvirni modeli msrkovanoho elipsa [Word-forming models of the marked ellipse]. Bulletin of Dnipropetrovsk University. Ser. : Linguistics, T. 22, 20(1), pp. 83-89. Electronic Source: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumo_2014_22_20\(1\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumo_2014_22_20(1)_15).
4. Materynska, O. (2016). Semantychna ta slovtvirna productyvnist meronimichnoi lecsyky [Semantic and word-building productivity of the meronymic lexis]. Bulletin of Taras-Shevchenko-National-University, 1 (49), pp. 42-47.

Semantics of the compound nouns with a somatic component in German sports discourse

M. Lysak, O. Materynska

Abstract. The article focuses on the semantics of the compound nouns with a somatic component in German sports discourse. It determines the most widespread somatic components within their structure and shows their role in the formation of the stylistic coloring of sports comments. The article highlights the pragmatic impact of the compound nouns under analysis. The obtained data is validated by a sociolinguistic survey among German native speakers on the understanding of the motivation of the proposed compound nouns in the context, and nuances of their use in oral and written communication.

Keywords: compound noun, somatic component, semantics, motivation, bahuvrihi, sociolinguistic survey.

Tone Characteristics in Poems and Songs: A Comparative Study

V. V. Marchenko

National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Kyiv, Ukraine
Corresponding author. E-mail: seonolut@gmail.com

Paper received 30.07.20; Accepted for publication 18.08.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-10>

Abstract. In the present study we compare the components of speech and musical intonation and their integrated functioning within a song with a focus on tonal modifications. We ran an experimental phonetic research which comprised auditive and acoustic analyses followed by linguistic interpretation of the results. The research material included poems and songs created by setting the poetic texts to music. The degree of correspondence between speech intonation and musical intonation was quantified by identifying the pitch contour of a poem and then comparing this contour to the musical melodic contour to which the poem is set in a song. Overall, the pattern of the results indicates that despite the revealed differences, melodies in songs were found mainly congruent with the spoken pitch contour.

Keywords: *speech, music, intonation, melody, tone, pitch.*

Introduction. Numerous researches on speech-music relations prove that though different in many ways, speech and music definitely possess one common feature, which is intonation (D. Bolinger, R. Jackendoff). This idea encouraged us to carry out an experimental phonetic research during which we contrasted components of speech and music intonation and their integrated functioning within a song. Throughout the research we focus on the songs created by setting the poetic texts to music, since we believe that within a song its verbal and music components either correlate or, on the contrary, disaccord, thus revealing both common and distinctive features of language and music.

The theoretical and ensuing experimental phonetic research revealed both common and distinctive features of speech and music and the **objective** of the paper is to present the ways speech and music correlate within a song with the focus on tonal characteristics of both domains.

Tone in speech and music: A brief overview of relevant studies. The deep affinity of speech and music might be supported by the fact that, firstly, speech and musical intonation are basically the branches of a single sound flow [1, p. 8], and, secondly, that speech and vocal music operate with a common sound material through which an individual expresses their inner emotional state, the reaction and attitude to the outside world. All these may indicate that speech and music are processed by common brain center and have common auditory channels [8, p. 17].

Although speech and music share some auditory and acoustic features (melody, frequency, pitch, intensity, timbre, duration, rhythm), there is a significant difference between the two: while in speech the sound is uncertain in height, the increase and decrease in it are approximate, in music sound is not only clearly defined, but also the tones are mutually coordinated, complying with the mode [5, p. 34].

For further analysis it is necessary to clarify the definition of *intonation* in linguistics and musicology. In linguistics, intonation refers to the complex set of such prosodic elements as melody, rhythm, intensity, tempo, timbre and logical stress, which express syntactic meanings and categories, as well as expressive and emotional connotations [4, p. 29].

In musicology, broadly speaking, the term "intonation" refers to the pitch organization of musical sounds in their

sequence, that is, the sounding of each tone in terms of pitch level, loudness and timbre, as well as the manner of musical expression, which is a complex of characteristic features of the musical form (high-altitude, rhythmic, articulation, etc.) that determine its semantics or emotional and semantic significance for recipients [8]. In the narrow sense, both linguists and musicologists determine the intonation as pitch variations.

Thus, intonation is known to be a complex unity of speech melody, utterance stress, rhythm, tempo, pausation, loudness and voice timbre which enables the speaker to express their emotions, feelings, thoughts and attitudes.

Melody is regarded as leading component of the intonation of both speech and music [6, p. 24-25] and intonation, also defined as the variation of the pitch of the voice, basically reduces to its one component – melody.

Both in linguistics and musicology melody is viewed as a subsystem of intonation which embraces the pitch level, the pitch range, the tonal interval, the rate of pitch variations and the rate of tone movement changes [6, p. 102]. Yet in music melody additionally comprises mode and harmony [4, p. 10-11].

All intonation components are actualised in *intonation group*, which is the experimental unit of our research. Emotional and pragmatic potential of each intonation group in a song is conveyed by a harmonious synthesis of intonation components, among which a crucial role is played by terminal *tone* as a bearer of specific meanings, ideas, messages, mood, feelings and emotions.

In musicology, a musical tone is a steady sound, which is characterized most frequently by its pitch, but it also includes timbre, duration, and even intensity (the dynamic of the sound) [8, p. 4].

In our research we distinguish between *simple* tones, (i.e. the tone which does not change its direction throughout its pronunciation), e.g.: low/mid-low/mid-high/high falling tone or low/mid-low/mid-high/high rising tone) and *compound* tones (i.e. the tone which movement is changed throughout its duration), e.g.: the falling-rising tone, the rising-falling tone, the rising-falling-rising tone, the falling-rising-falling tone) [6, p. 123-124]. The comparative study demonstrates the way terminal tones are represented by means of adding music to verbal component.

Methods of research. The experimental phonetic re-

search involved auditive (perceptive) and acoustic (instrumental) analyses followed up by linguistic interpretation of the data obtained. Thus, the experimental phonetic research comprised the following steps:

1. Auditive analysis was performed by two groups of auditors: At the first stage of auditive analysis phoneticians listened to poetic fragments and determined the kind of pre-head, head, terminal tone, tonal range, tonal interval, rhythmic structure, tempo, loudness, pause and timbre. At the second stage of auditive analysis the nature of the intonation components, shared by both speech and music, was also determined by musicians from their perspective at the final stage of auditive analysis. Additionally, musicians determined some exclusively music qualities such as mode, tonality, and harmony.

2. During the acoustic analysis certain experimental fragments in *wav* format underwent acoustic processing by means of such software as *SpectraPLUS*, *WaveLab*, *CoolEditPro*, *PRAAT*. The software helped to detect and measure such acoustic qualities as fundamental frequency, intensity and duration.

3. The data obtained during both auditive and acoustic

analyses were subjected to linguistic interpretation, i.e. comparison of the intonation qualities of speech and music. Such a contrasting helped to detect intonation qualities common for both domains as well as some discrepancies between them.

Experimental material included 10796 intonation groups from 162 songs which were created by adding music to the already existing poem.

Results and discussion. The experimental phonetic research revealed a variety of ways terminal tones of poetic works can be reproduced in songs. It also indicated that pitch variations within intonation groups in a poem and in a song might differ, yet the characteristics of terminal tone tend to remain the same. Let us consider the following examples in which we compare poems from T.S. Eliot's "Old Possum's Book of Practical Cats" and same-name songs from Andrew Lloyd Webber's musical *Cats*.

The first fragment tells about successful and glorious past of Gus the actor, which is marked by the use of relevant emotionally-colored vocabulary in resonance with the appropriate prosodic pattern:

*For he 'isn't the Cat that he 'was in his prime;/
Though his 'name was quite famous, he 'says, iŋ its time.//*

The high level of the emotional-and-pragmatic potential of this fragment is ensured by falling terminal tones, functioning on meaningful lexical units (*Cat*, *prime*, *famous*, *time*). In the first intonation group (*For he 'isn't the Cat*), the movement of the falling terminal tone starts in the low zone of the mid register and finishes in the high zone of the low register, which in combination with reduced loudness and legato-like rhythm makes the fragment sound fleeting, melancholic, heart-broken and sad. This mood is intensified in the second intonation group (*that he 'was in his prime*), where the falling terminal tone, implemented on the meaningful word *prime*, acquires a low rate of tone movement change and reduced loudness. Further enhancement of Gus's fading glory occurs in the third intonation group (*Though his 'name was*

quite famous) through the use of broken descending stepping scale (special rise on the word *quite*), falling terminal tone on *famous*, regular rhythm, moderate tempo and moderate loudness.

In the song a story of Gus's acting talent is enhanced by D-major key actualized in the narrowed pitch range, legato-like rhythm and pitch variations, giving the fragment a wave-like melodic contour. It is also important to emphasize the role of musical instruments in the communication of this work's main idea and emotions: a part of several violins and alto tunes into the melodic contour on the words *prime*, *famous*, *time*.

Another example demonstrates the integrated functioning of law falling tone and gradually descending sliding scale:

'Well the 'Theatre's 'certainly 'not what it was.

The utterance summarizes the thoughts of Gus the actor, who recalls the good old days with sadness and nostalgia and is quite critical of contemporary theater and actors who, in his opinion, «do not get trained as we did in the days when Victoria reigned». Melancholic mood of the first intonation group (*'Well*) is delivered by mid-low rising terminal tone, implemented with decelerated tempo by means of prolonged rendering of a word *well*. These prosodic parameters together with moderate loudness give this utterance some positive, light, but sorrowful timbre pattern and tune the listener in the perception of some critical information.

Such mood is considerably reinforced in the second intonation group (*the 'Theatre's 'certainly 'not what it was*), which deliver the speaker's critical attitude towards the modern theater by means of gradually descending sliding

scale, falling terminal tone (*'not*), which starts its movement on mid-high pitch and finishes on low pitch, as well as the high rate of tone movement changes, which makes the utterance sound categorically. All described above in combination with loudness modifications from increased (on the word *Theatre*) to low (in the tail *what it was*) convey discouragement and frustration.

The degree of emotionality of the utterance is amplified by the addition of a musical component to a poetic work. The first intonation group (*'Well*) is performed one octave lower than the second intonation group (*the 'Theatre's 'certainly 'not what it was*) and thus acquires the intonation of sigh. The second intonation group is performed at a higher pitch with tone increase on the word *Theater*, which is consistent with the prosody of the poetic fragment. Such modifications of pitch combined with

moderate tempo and a tense, trembling and dramatic timbre illustrates the transience and brevity of human life and the Gus's extraordinary longing for the past, for the theater, his desire to turn back time, to catch up with youth

Saying «\Skimble\ where is \Skimble \has he \gone to \hunt the \thimble?//

Skimbleshanks, another character from Cats the musical, is a figure of great importance in the train's operation: it will not leave without him. Therefore when the train is about to depart but Skimble is nowhere around, passengers and crew are stucken with panic. The growth of tension, edginess and anxiety is conveyed primarily through accelerated tempo, loudness varying from increased to moderate with a tendency to further decrease, the beginning of intonation groups on different pitch levels, gradual reduction of pitch range from broad in the first intonation group to mid in the third one, checked heads and specific features of each terminal tone.

High rate of movement of high falling terminal tone in the first intonation group (*Saying «\Skimble*), its wide pitch range, rising-falling melodic contour, increased loudness on *\Skimble* together with accelerated tempo indicate the speaker's emotional excitement and anxiety. In the second intonation group (*where is \Skimble*) nervousness and excitement keep on increasing by means of checked head and mid-high falling terminal tone with average rate of tone movement change. The same mood is

that unavoidably leaves him.

Correlation of tempo, rhythm, loudness and tonal variations can be illustrated by the following example:

preserved in the third intonation group (*has he \gone to \hunt the \thimble?*) with the help of moderate loudness, regular rhythm, accelerated tempo, gradually descending stepping scale, and low falling terminal tone on *thimble* with average rate of tone movement change.

As we can see from musical notation above, the song mirrors the melodic contour of a poetic fragment, reproducing the falling terminal tones by means of the downward pitch movement. Comparison of poetic and musical fragments shows the identity of their tempo-rhythmic characteristics: the accelerated tempo and regular rhythm of a poetic work coincide with the allegretto vivace tempo and the simple rhythm of its musical variant. The parts with increased loudness in the poetic fragment get similar prosodic pattern in the musical version by being performed very loudly, practically in an outcry (*ff-fortissimo* indication on the music sheet).

Equally interesting is the functioning of level (static) tone, i.e. a tone produced with an unchanging pitch level of the tone movement, and its reproduction in singing. Let us consider the following example:

*He \gives \one \flash \of his \glass-green \eyes /
And the \signal \-goes \All \->Clear!''*

In the third (*And the \signal \-goes*) and fourth (*All \->Clear!*) intonation groups the emotions and semantics are conveyed through level terminal tones realized on mid-low and mid-high pitch respectively. Here level terminal tones certainly bear onomatopoeic meaning and imitate the train starting signal.

While setting this poem to music level tone is preserved and conveyed by (a) slurring (\frown), i.e.

prolonged performance of the combined notes with as much legato as possible, and (b) augmentation of the quarter note B (B^{\flat}) by half of its original value.

The acoustic processing of poetic and music fragments confirmed the compliance in the localization and variation of fundamental frequency maximum indexes, which is distinctly demonstrated in Figure 1 and Figure 2.

The \Rum \Tum \Tugger \is a \Curious \Cat//

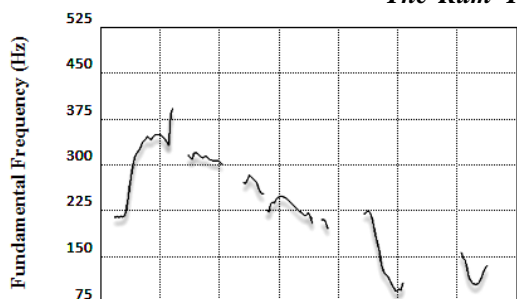

Fig. 1 Graphic interpretation of the fundamental frequency of the poetic fragment "The Rum Tum Tugger is a Curious Cat"

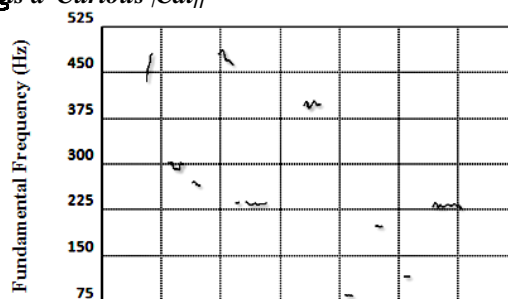

Fig. 2 Graphic interpretation of the fundamental frequency of the song fragment "The Rum Tum Tugger is a Curious Cat"

As is seen from Figure 1 the fundamental frequency in the first intonation group (*The \Rum \Tum \Tugger*) is located on the first stressed syllable and the tonal maximum is realised in the high zone, which shows speaker's intention to draw listener's attention to the

event.

Graphic interpretation of fundamental frequency in musical variant (Figure 2) shows the falling tone direction, identical to the one in the poetic fragment, and tone maximum allocation on the first stressed syllable in

high zone.

The acoustic analysis also showed some differences between speech and music intonation. The main discrepancies lie in the variation of fundamental frequency localization within one and the same intonation group. For instance, in the first intonation group of the poetic fragment *O say, can you see, by the dawn's early light, What so proudly we hailed at the twilight's last gleaming?* (Figure

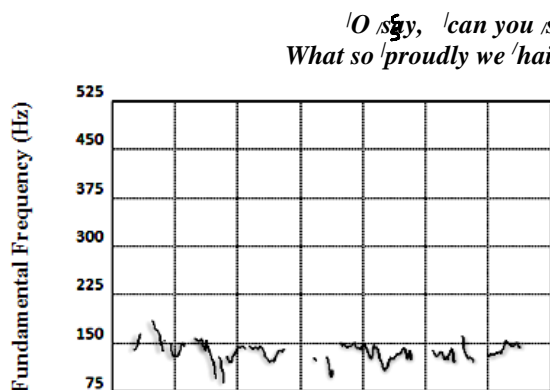

Fig. 3 Graphic interpretation of the fundamental frequency of the poetic fragment “O say, can you see, by the dawn’s early light, what so proudly we hailed at the twilight’s last gleaming?”

However, in song variant of this fragment (Figure 4) fundamental frequency maximum is registered on the pre-head (*by the*) of the third intonation group, thus emphasizing the preposition *by* and article *the* which have no emotional meaning in the poetic variant. The specified lexical units are singled out by the rising pitch movement in the previous syntagm (*can you see*) and high vocal potential of a-glide of [aɪ] diphthong, which is actualized in high maximum zone and gives suggestive potential to the whole fragment.

Conclusions. The presented comparative research showed that speech and music thoroughly correlate in

3) the fundamental frequency maximum allocates on the nuclear syllabic element in mid-low zone of tonal maximum. Here localization of fundamental frequency on *say* in combination with narrowed tonal range, increased loudness and accelerated tempo shows the speaker’s interest in the listener’s opinion and desire to receive the answer to his question at the earliest moment.

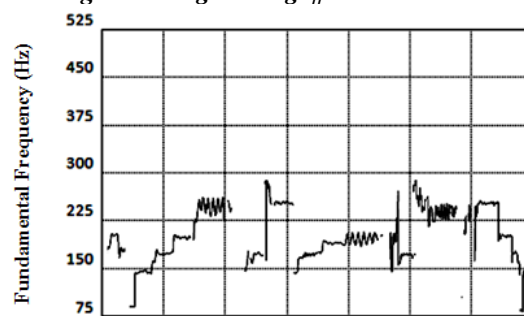

Fig. 4 Graphic interpretation of the fundamental frequency of the song fragment “O say, can you see, by the dawn’s early light, what so proudly we hailed at the twilight’s last gleaming?”

prosody, possessing some common auditive and acoustic features, among which tonal characteristics prove to be the leading ones in the conveyance of thoughts, emotions and attitudes. The paper proves that meanings conveyed by terminal tones in poems are mainly successfully reproduced by music means in songs created by setting the poems to music.

We assume that the further research on speech-music relations should be aimed at revealing prosodic commonalities and differences through studying songs of different genres, sub-genres and styles.

ЛИТЕРАТУРА

1. Асафьев Б. В. Речевая интонация. М.: Музыка. 1965. 250 с.
2. Калита А. А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання. К.: Видавничий центр КДЛУ. 2001. 351 с.
3. Мазель Л. А. О мелодии. М.: Государственное музыкальное издательство, 1992. 300 с.
4. Ручьевская Е. А. Слово и музыка. Л.: Музгиз, 1960. 56 с.
5. Bolinger D. L. Intonation and Its Parts. Stanford: Stanford University Press, 1986. 421 p.
6. Crystall D. Prosodic Systems and Intonation in English. Cambridge: Cambridge University Press, 1969. 392 p.
7. Roederer J. G. The Physics and Psychophysics of Music: An Introduction. Springer, 2008. 228 p.
8. Vincent M. L. Music and language interrelations: towards an evolutionary, semiotic and compositional perspective. Toronto, Ontario, 2010. 131 p.

REFERENCES

1. Asafiev B. V. Speech Intonation. Moscow: Music, 1985. 134 p.
2. Kalyta A. A. Phonetic means of the actualization of emotional utterance meaning. Kyiv: Publishing Centre KDLU, 2001. 351 p.
3. Mazel L. A. About Melody. M.: Gosudarstvennoe muzykalnoe izdatelstvo, 1992. 300 p.
4. Ruchievskaja E. A. A Word and Music. Moscow: Muzgiz, 1980. 56 p.
5. Vincent M. L. Music and language interrelations: towards an evolutionary, semiotic and compositional perspective. Toronto, Ontario, 2010. 131 p.

Вторинна номінація як засіб творення неофіційних назв штатів (на матеріалі топонімічних прізвиськ штатів США)

А. В. Шелякіна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут філології, м. Київ, Україна
Corresponding author. E-mail: chemshell@ipnet.kiev.ua

Paper received 26.07.20; Accepted for publication 15.08.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-11>

Анотація. У статті проаналізовано основні компоненти, залучені у процес творення вторинних назв, узагальнено причини виникнення вторинної номінації в американській топоніміці, описано мотиваційне підгрунтя надання певного прізвиська. Матеріалом дослідження слугували прізвиська штатів США, які були відібрані з електронних та друкованих країнознавчих довідників та енциклопедій. Наведено приклади вторинних назв штатів, утворених шляхом метафоризації як одного з основних лексико-семантичних засобів творення варіантів топонімів. В проаналізованих прикладах були визначені такі типи подібності: за розміром, за формою, за віком, за асоціацією (враження, оцінка, якість), за зовнішньою ознакою з використанням власне топонімів.

Ключові слова: вторинна номінація, топонім, топонімічне прізвисько, метафоризація, типи подібності, мотиваційне підгрунтя тощо.

Вступ. Використання вторинної номінації широко розповсюджено в мові і сприяє її розвитку, даючи назви новим реаліям, явищам, поняттям суспільного життя і тим самим поповнюючи загальноживану лексику. Це пояснює той факт, що у сучасній лінгвістиці інтерес до проблеми вторинної номінації, і зокрема топонімічних прізвиськ, не послаблюється. Актуальність теми наукової розвідки підтверджує і те, що екстралінгвістичне підгрунтя для надання неофіційних назв змінюється (зміни в економіці, культурному житті тощо), що призводить до розширення матеріалу дослідження.

Короткий огляд публікації. Теоретичним і практичним аспектам дослідження вторинної номінації об'єктів, подій присвячені доробки Г.О. Морозової, Л.М. Приблуди, О. Семиди, Д. Ю. Сизонова, О.О. Тараненко, В. М. Телії, О.В. Терханової, та ін. Наукові розвідки в галузі вторинної номінації американської топоніміки та етимології варіантів топонімів проводяться сучасними науковцями, зокрема О.В. Зосімовою, О.А. Кропивкіною, І.Т. Піддубним, Г. В. Синегубовою, О.В. Тараненко, О.В. Уразметовою та ін.

Метою статті є визначити основні компоненти, залучені у процес творення вторинних назв штатів, та причини виникнення вторинної номінації в американській топоніміці; проаналізувати мотиваційне підгрунтя надання певного прізвиська, розглянути метафоричний перенос як один із основних лексико-семантичних засобів формування вторинної номінації.

Результати та їх обговорення. Переважна більшість варіантів топонімів (прізвиськ) виникла як результат асоціативно-семантичного відображення властивостей об'єкта, що полягає у перетворенні фактів екстралінгвістичної реальності в мовні значення з відбиттям у свідомості носіїв мови їх практичного і суспільного досвіду. Таке перетворення призводить до використання вже наявних у мові номінативних засобів у новій функції – найменування, якою послуговуються для надання певному об'єкту, дії тощо ще однієї назви.

Процес творення вторинних назв відбувається із залученням таких компонентів: 1) навколишнє середовище або екстралінгвістична реальність; 2) мовна форма відображення попереднього компоненту; 3) переосмислення й співвіднесення нового змісту

найменування з навколишньою дійсністю; 4) мовна форма у вторинній функції називання. Отже, можна стверджувати, що процес надання нового імені вже позначуваному об'єкту носить лінгвокогнітивний характер, оскільки має на меті не лише назвати предмет, а й сформувані в людській свідомості уявлення про нього шляхом асоціативно-образного переосмислення мовної дійсності, що супроводжується порівнянням, проведінням аналогій між об'єктами тощо.

Характерною рисою вторинної номінації є те, що її семантика відрізняється від семантики власних назв вмотивованістю. Мотиваційним підгрунтям надання прізвиська зазвичай слугують екстралінгвістичні фактори. Досліджуючи явище вторинної номінації в аспекті лінгвістичної теорії номінації, О.В. Терханова [3, с. 133] зауважує на таких основних причинах (мотиваційних підгрунтях) її утворення: 1) зміни в житті суспільства, які призводять до поглиблення знань про предмети та явища реального світу, що, в свою чергу, відбивається у масовому використанні номінацій однієї сфери для позначення понять інших сфер; 2) зміни вже поійменованих об'єктів (при збереженні попереднього найменування) як результат того, що наявні мовні засоби не задовольняють комунікативні потреби мовного колективу; 3) емоційно-експресивні чинники, пов'язані з відображенням у вторинній назві оцінної й прагматичної програм комунікації як результат суб'єктивного ставлення суб'єкта номінації до об'єкта.

У наших попередніх розвідках ми зазначали, що у сучасній лінгвістиці представлена етимологія варіантів топонімів за різними ознаками [5, с. 78 – 82]. На наш погляд, найбільш детальна класифікація запропонована Г. Д. Томахіним у праці «Америка через американізм» [4, с. 54 – 90]. Сучасні автори продовжують роботу в цьому напрямі і загалом виділяють такі мотиваційні групи: «Природно-географічне середовище», «Економіка та промисловість», «Скорочені офіційні назви та аббревіації», «Історія», «Туризм та розваги», «Культурне життя», «Характер», «Люди», «Темпи становлення» [1–2]. Наведемо декілька прикладів вторинних назв штатів, де мотиваційним підгрунтям стало географічне розташування. *The Border State* (Мен – «прикордонний штат») отримав своє прізвисько завдяки

розташуванню на півночі країни, на кордоні з Канадою. Таке прізвисько мають всі штати, розташовані на кордоні не тільки з Канадою, а й між Півднем та Північчю, де характерні риси Півдня стають менш помітними, наприклад штати Меріленд та Делавер [4, с. 57]. *The Central State, Midway* (Канзас – «центральный штат») займає центральне місце серед штатів (що стосується географічного розташування). Канзас отримав таку назву, адже географічний центр континентальних Сполучених Штатів розташований на його території. Місце розташування, трохи більше миль на північ і захід від північно-центрального міста Канзасу Ліван (Lebanon), позначене кам'яним пам'ятником. *Crossroads of America* (Індіана – «перехрестя Америки»). Існує думка, що таке прізвисько було надане тому, що Індіанаполіс є вузлом кількох великих міждержавних шосейних доріг, які перетинають Індіану та з'єднують її з рештою США. Крім того, автомагістралі 40 та 41 сприяли заселенню Заходу і у 1926 році були визначені частиною первісної федеральної системи автомобільних доріг. Перехрестя цих двох автомобільних доріг у Терре Хоті стало Перехрестям Америки. *The Great Central State* (Північна Дакота – «великий центральный штат») отримав своє прізвисько через те, що розташований в центрі великого західного пшеничного поясу. *The Mainland State* (Аляска – «континентальный штат») був названий таким чином, щоб підкреслити його географічне розташування на континенті на протигагу Гавайським островам.

Одним із основних лексико-семантичних засобів формування вторинної номінації є метафоризація. Варіанти топонімів здебільшого виникли в результаті метафоричного переосмислення назв подій, традицій, явищ, що історично пов'язані з певною місцевістю. Як відомо, метафора – один із засобів творення вторинної номінації, суть якої полягає в уживанні слова, що позначає певний предмет, явище, ознаку чи дію, для номінації іншого предмета, явища, ознаки чи дії на основі подібності. Однією з найважливіших ознак метафори є її здатність не просто описувати навколишній світ, а інтерпретувати й оцінювати його, створювати нове знання про навколишню реальність, моделювати нові концепти в свідомості носіїв мови.

Наведемо приклади прізвиськ штатів, які засновані на таких типах подібності:

1. За розміром. *The Great Land* (Аляска – «велика земля») – найбільший штат за площею. Штат отримав назву від алеутського слова, що означає «велика земля, континент». Територія Аляски така велика, що складається з п'яти кліматичних зон: 1) морська зона, що містить у собі південну та східну частини узбережжя; 2) морська континентальна зона містить західне узбережжя; 3) перехідна зона між морськими та континентальними областями; 4) власне континентальна зона; 5) арктична зона. *The Jumbo State* (Техас – «величезний штат») був найбільшим штатом до приєднання Аляски до США не тільки за територією, а й за кількістю населення на відміну від Аляски, щільність населення якої є найменшою серед усіх штатів. Як свідчить «Енциклопедія штату Техас», цирк Барнума й Бейлі привіз з Лондону найбільшого на той час слона, якого коли небудь тримали в неволі, на ім'я *Jumbo*. Його надзвичайно великі розміри призвели до того, що власний

іменник *Jumbo* втратив своє суто індивідуальне значення і став вживатися на позначення великих і громіздких речей. *The Empire State* (Нью-Йорк – «імперський штат») – один із найбільших штатів за кількістю населення з містом Нью-Йорк, який був і залишається найкрупнішим містом країни, морськими й повітряними воротами США. Згідно з енциклопедією США штат Нью-Йорк посідає третє місце в США за обсягами валового внутрішнього продукту (після Каліфорнії і Техасу). Якби Нью-Йорк був самостійною державою, то за цим показником він займав би шістнадцяте місце в світі. *Little Rhody* (Род-Айленд – «малюк Роді») – найменший за територією штат, але й один із найбільш населених штатів у країні з добре розвинутою економікою, зокрема такими галузями як фінанси і страхування, промисловість, освіта, медицина, сфера послуг, сільське господарство, туризм та ін. У Род-Айленді працюють більше десяти ВНЗ, найвідоміший з яких – Браунський університет, що розташований в Провіденсі та входить до престижної "Ліги плюща". Університет Брауна, в якому навчаються більше десяти тисяч студентів, є одним з найбільших роботодавців штату. *Uncle Sam's Pocket Handkerchief* (Делавер – «носочок дядька Сема») – другий за площею штат після Род-Айленда отримав таке жартівливо-іронічне прізвисько через свій невеликий розмір.

2. За формою. *The Keystone of the South Atlantic Seaboard* (Південна Кароліна – «замковий (ключовий) камінь Південно-Атлантичного узбережжя»). Одним із значень слова *keystone* в галузі архітектури є *the central stone at the top of an arch that keeps all the other stones in position* [7, с.707]. На мапі штатів видно, що Південна Кароліна має форму трикутника, вістря якого впирається у гори Аппалачі, а основою є узбережжя Атлантичного океану. *The Panhandle State* (Техас, Оклахома, Флорида, Західна Вірджинія – «ручка пательні»). Це прізвисько виникло в результаті виключно американського життєвого досвіду. Карта цих штатів показує, що певна їх частина ніби стиснута між двох штатів або між штатом та узбережжям і має форму ручки. Цей збіг призвів до того, що для її описання стали послуговуватись словом «півострів» [6, с. 140].

3. За віком (мається на увазі тривалість перебування у складі США). *The Baby State* (Аризона – «штат-малюк») став штатом у 1912 році. Після нього приєдналися до США Аляска і Гаваї у 1959 році. *The Youngest State* (Гаваї – «наймолодший штат») отримав прізвисько тому, що приєднався до Сполучених Штатів останнім у 1959 році.

4. За асоціацією (враження, оцінка, якість). Слід зазначити, що для створення варіантів топонімів цієї групи використовується уособлення, тобто надання неживим предметам людських якостей. Наприклад, *The Child of the Mississippi River* (Луїзіана – «дитя Міссісіпі»). Штат розташований у дельті Міссісіпі. Як відомо, в дельті річки формуються широкі родючі рівнини завдяки накопиченню мулу, на яких і розташований штат. *Lady of the Lake* («Дама озера» – Мічиган). Штат розташований на Великих озерах, маючи понад 40 000 квадратних миль водної поверхні в його межах. Тому історія Мічигану завжди була «насичена» асоціаціями із водою та її впливом на життя штату. Прізвисько *Twin Sisters* – «сестри-близнючки» мають штати

Північна та Південна Дакота. *The Mother of Rivers* (Нью-Гемпшир – «мати річок») отримав своє прізвисько завдяки тому факту, що всі найважливіші річки Нової Англії беруть свій початок саме в горах цього штату. Звідси й асоціація із матір'ю, яка є початком всього. Порівняння з матір'ю зустрічається і в таких прізвиськах: *Mother of Presidents*, *Mother of Statesmen*, *Mother of States* – Вірджинія; *Mother of Modern Presidents* – Огайо, де народились сім президентів США; *Mother of Southwestern Statesmen* – Теннесі.

5. За зовнішньою ознакою (коли риси одного географічного об'єкту через схожість пов'язані з іншим географічним об'єктом). Ще однією структурою для метафоричних переносів є власне топоніми, що формують двокомпонентні поєднання, в яких обидві складові пов'язані з топонімією і мають експресивно-оцінний характер. Наприклад, *Switzerland of America* – «американська Швейцарія»). Таке прізвисько мають декілька штатів саме завдяки схожості зовнішньої ознаки Швейцарії і штату – красиві пейзажі, сприятливий для відпочинку й лікування клімат тощо: 1) Мен. Гірські пейзажі й велика кількість снігу взимку стали мотиваційним підґрунтям для такої вторинної назви; 2) Нью-Гемпшир. Штат розташований у гористій місцевості. Білі гори Нью-Гемпшира є одними з найбільш вражаючих на східному узбережжі Сполучених Штатів із горою Вашингтон; 3) Нью-Джерсі. Частина рельєфу штату входить до гірської системи Аппалачі. На північному заході Нью-Джерсі простягнувся гірський хребет Кіттаніні. Гори тут вкриті листяними лісами (дуб, клен, береза, горіх, ясен), саме тут знаходиться найвища точка штату – вершина Хай-Пойнт. На сході розташоване плоскогір'я Підмонт. Це горбиста місцевість з численними скельними виходами, струмками й озерами. На північному сході штату, уздовж річки Гудзон протягом більше тридцяти кілометрів височіють круті, практично прямовисні скелі Пелісейдс висотою до 160 метрів; 4) Західна Вірджинія. Штат розташований в самому серці гір Аппалачі і відомий своїми чудовими гірськими краєвидами, звивистими стежками та річками; 5) Колорадо, де гори складають три чверті території. Через центр штату проходять могутні Скелясті гори з вершинами, що височіють на 4 000 метрів над рівнем моря. В штаті знаходяться кілька великих національних парків, а також витoki відомої річки Колорадо. Прикладами вище зазначеного перенесення з подібним мотиваційним підґрунтям є прізвиська *Italy of America* — Аризона та *Holland of America* – Луїзіана.

Важливою ознакою значної частини вторинних номінацій штатів є експресивна забарвленість. Відомо, що експресивними одиницями послуговуються з метою передачі емоцій, ставлення до навколишньої дійсності, оцінки певних явищ, ознак, предметів або осіб, апелюючи до почуттів людини, створюючи експресивний ефект. Вище ми зазначали, що процес надання нового імені вже позначуваному об'єкту носить лінгвокогнітивний характер, формуючи в людській свідомості уявлення про нього шляхом асоціативно-образного переосмислення мовної дійсності, створюючи образні метафоричні значення, зіставляючи різні за своєю суттю предмети та явища та надаючи їм певної оцінки. Наприклад, іменник *diamond* означає дорогоцінне і дуже коштовне каміння. Звідси й прізвисько *Diamond*

State (Делавер – «Штат-діамант»), яке було надане Т. Джефферсоном штату через його чудове стратегічне розташування на сході країни.

Схожий перенос спостерігається і в прізвиськах *The Gem State* або *Gem of the Mountains* (Айдахо – «Штат-самоцвіт»), де іменник *gem* означає самоцвіт. Спочатку штат отримав своє прізвисько завдяки великим покладам корисних копалин і коштовного каміння у горах Айдахо, як от золото, срібло, свинець, мідь, зоряний гранат, яшма, опал, нефрит, топаз, циркон і турмалін. З часом гірничодобувна промисловість дещо поступилась іншим галузям, зокрема сільському господарству, але прізвисько не втратило своїх конотацій і досі продовжує асоціюватись із красою зоряного гранату; із величчю *Hells Canyon* (Хеллс-Каньон), з водоспадом *Shoshone Falls* (Шошоні Фолс), з величезними територіями, не порушеними людською діяльністю. Жителі штату називають себе *Gem-Staters*.

Іменник *bonanza* покликаний асоціюватись із процвітанням та успіхом. Тому у 19 столітті штат Монтана отримав прізвисько *the Bonanza State* («Штат скарбів», «Штат – золота жила») завдяки надрам, які надзвичайно багаті на золото, мідь, свинець, срібло, вольфрам і платину, що збагатило велику кількість людей у той час. Відомо, що у другій половині 19 століття у Гелені проживало більше мільйонерів на душу населення, ніж будь-де у світі. Нині цей варіант топоніма набув інших конотацій і асоціюється ще з одним скарбом – природою. У Монтані є багаточисельні гірські хребти північної частини Скелястих гір (*Rocky Mountains*), на півночі штату – парк Глейшер (*Glacier National Park*), а також Йеллоустоун (*Yellowstone National Park*), який частково розташований на території штату.

Крім описаного вище значення, іменник *keystone* асоціюється із чимось надзвичайно важливим. Це асоціативно-образне переосмислення дійсності призвело до створення варіанту топоніма *The Keystone State* – (Пенсильванія – «головний штат»). В даному випадку метафоричний перенос відбувається не за подібністю форми (трикутник або арка), а на основі оцінного компоненту, важливості штату у житті країни. В часи підписання Декларації про незалежність Пенсильванія була останнім, тринадцятим штатом, який віддав свій голос в той надзвичайно важливий історичний момент.

Висновки. Проаналізовані приклади варіантів топонімів свідчать про те, що вторинна номінація широко розповсюджена в топонімії і сприяє її розвитку, даючи назви новим реаліям і тим самим поповнюючи загальноживану лексику. Характерною рисою вторинної номінації штатів є вмотивованість. Мотиваційним підґрунтям надання прізвиська зазвичай слугують екстралінгвістичні чинники, які перетворюються у свідомості носіїв мови в мовні значення, що і демонструє лінгвокогнітивний характер процесу надання нового імені вже позначуваному об'єкту. Одним із основних лексико-семантичних засобів формування вторинної номінації штатів є метафора, яка, являючи собою вербалізовану репрезентацію дійсності, є засобом вираження національно-культурного компоненту. Подальші розвідки із зазначеної теми є перспективними, оскільки екстралінгвістичне підґрунтя для неофіційних назв штатів і міст змінюється, призводячи до розширення матеріалу дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Поддубный И.Т., Крапивкина О.А. Типология прозвищ американских штатов [Электронный ресурс] / И. Т. Поддубный, О.А. Крапивкина // Молодежный вестник ИрГТУ. – 2014. — №14. – Режим доступа: <http://mvestnik.istu.irk.ru/journals/2014/01/articles>
2. Синегубова Г. В., Коцаренко Є. В. Види мотивації прізвиськ міст англомовних країн [Текст] / Г. В. Синегубова, Є. В. Коцаренко // Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету. – 2016. – Том 2. – С. 150–156.
3. Терханова О.В. Вторинна номінація як текстова категорія публіцистичного стилю [Електронний ресурс] / О.В. Терханова // Вісник Дніпропетровського університету. – 2017. – Вип. 17. – С. 129 – 135.
4. Томахин Г. Д. Америка через американизмы [Текст] / Г. Д. Томахин. – М.: Высшая школа, 1999. – 256 с.
5. Шелякіна А.В., Торосян О.М. Конотативний аспект вторинних номінацій штатів, що відображають господарсько-економічний розвиток США [Текст] / А.В. Шелякіна, О.М. Торосян // Science and Education a New Dimension. – Budapest, 2019. – V. 60. – P. 78–82.
6. Kovecses Zoltan. American English: an Introduction [Text] / Zoltan Kovecses. – Canada: Broadview Press Ltd, 2000. – 348 p.
7. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English [Text] / ed. by Sally Wehmeier. – [S. 1.]: Oxford University Press, 2000. – 1540 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Про США. Энциклопедия США [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://prousa.info>
2. Encyclopedia of Texas [Electronic resource]. – Access Path: <https://books.google.com.ua/books?id>
3. Learn About the 50 States [Electronic resource]. – Access Path: <https://www.netstate.com/index.html>
4. State Nicknames [Electronic resource]. – Access Path: <https://statesymbolsusa.org/categories/nickname>

REFERENCES

1. Poddubny I. T., Krapivkina O. A. Typology of Nicknames of American States [Electronic resource] / I. T. Poddubny, O. A. Krapivkina // Irkutsk State Technical University. – 2014. — №14. – Access Path: <http://mvestnik.istu.irk.ru/journals/2014/01/articles>
2. Syneubova G. V., Kotsarenko E.V. Motivation Types for the Cities' Nicknames of the English Speaking Countries [Text] / G. V. Syneubova, E.V. Kotsarenko // Donetsk National University. – 2016. – V. 2. – P. 150–156.
3. Terkhanova O.V. Secondary Nomination as a Text Category of Journalistic Style [Electronic resource] / O.V. Terkhanova // Dnipro National University. – 2017. – V. 17. – P. 129 – 135.
4. Tomakhin G. D. America via Americanisms [Text] / G. D. Tomakhin. – M.: High School, 1999. – 256 p.
5. Sheliakina A. V., Torosyan O. M. The connotative aspect of the states' secondary nominations which reflect economic development of the USA / A. V. Sheliakina., O. M. Torosyan // Science and Education a New Dimension. – Budapest, 2019. – V. 60. – P. 78–82.
6. Kovecses Zoltan. American English: an Introduction [Text] / Zoltan Kovecses. – Canada: Broadview Press Ltd, 2000. – 348 p.
7. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English [Text] / ed. by Sally Wehmeier. – [S. 1.]: Oxford University Press, 2000. – 1540 p.

SOURCES OF ILLUSTRATIVE MATERIAL

1. About the USA. Encyclopedia of the USA. [Electronic resource]. – Access Path: <https://prousa.info>
2. Encyclopedia of Texas [Electronic resource]. – Access Path: <https://books.google.com.ua/books?id>
3. Learn About the 50 States [Electronic resource]. – Access Path: <https://www.netstate.com/index.html>
4. State Nicknames [Electronic resource]. – Access Path: <https://statesymbolsusa.org/categories/nickname>

Secondary nomination as a means of creating unofficial names of states (based on toponymic nicknames of US states)

A.V. Sheliakina

Abstract. The article analyzes the main components involved in the process of creating secondary names. The reasons for the creation of the secondary nomination in American toponymy are generalized. The motivational basis for giving a certain nickname is described. The study is based on the nicknames of the US states which were selected from electronic and printed country directories and encyclopedias. Some examples of secondary names of the states formed by metaphorization as one of the main lexical and semantic means of creating nicknames are given. In the analyzed examples, the following types of similarities have been identified: by size, shape, age, association (impression, evaluation, quality), by appearance using the toponyms.

Keywords: secondary nomination, toponym, toponymic nickname, metaphor, types of similarities, motivational basis, etc.

Personification as a method for displaying an individual author style (on the material of A. Fet's poetry)

K. P. Shkil

Potebnia Institute of Linguistics, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine
Corresponding author. E-mail: shkil_ekaterina@ukr.net

Paper received 13.08.20; Accepted for publication 04.09.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-12>

Abstract. The article is devoted to the study of the concepts of “trope” and “stylistic figure”. The article aims to consider the personification as a way of displaying the individual-author style of A. Fet. Designs using personification, forming the individual-author style of A. Fet, are analyzed and typologized. A poetic text is a unified and indivisible poetic symbol, in terms of information and communication, all levels of which are interdependent. The functions of poetic language are notable for semantic diversity. The individual style of the poet is a communicative-cognitive space of a linguistic personality, which is formed in the artistic discourse. The language of the individual style has a linguotypological essence since it manifests with the individual styles of other personalities the artistic discourse of the era.

Keywords: trope, stylistic figure, personification, individual author style.

Introduction. When characterizing the independence of the poetic style of a particular author or when emphasizing the peculiarities of the poetic language, the originality of functioning and language expression in the poetic text of tropes “as units of poetic language that arrange its tropical level” plays a crucial role [12, p. 10]. Beyond that, it is important to identify the most peculiar features of stylistic means as a result of their application in a poetic text. Personification, as a special linguostylistic and compositional technique, is of the utmost interest for the poetic language in the system of a particular individual style.

The following people contributed a lot to the study of tropes as figures used to make the language even more picturesque and emphasize the artistic expressiveness of speech, A. Gornfeld, V. Grigoriev, Yu. Lotman, A. Nikolaev, M. Panov, M. Petrovsky, V. Toporov, A. Fedorov, E. Cherkasov. Such researches as Yu. Belchikov, Ya. Gin, I. Ionova, A. Kvyatkovsky, A. Narushevich, I. Rodnyanskaya and others also studied personification.

The topicality of the research lies in the pursuance of an enhanced understanding of individual specific means of expressing the linguistic personality of a poet.

The **purpose** of the article is to analyze the stylistic role of personification for artistic and expressive functions. To achieve the above purpose it is necessary to resolve the following tasks: considering the function of personalization; identifying the features of application of personifications as means of poetic language, considering the subject and object of personification; studying the language techniques of personification; selecting and classifying the constructions that include personification in the poetic language of A. Fet.

The **object** of the research is personification as a linguostylistic technique characterizing poetic language in the system of a particular individual style.

The **scope** of the research is the personifications presented in the poems of A. Fet.

1. The concept of “trope”. Linguistic units play a stylistic role in a poetic text. Tropes and figures of speech are considered the means for improving the expressiveness. According to A. Kvyatkovsky, tropes are poetic constructions revealing themselves in the metaphorical and figurative use of words, phrases, and expressions [4, p. 312]. V. Yartseva states that tropes are “such constructions (images) that are based on the use of a word (or a combination of words) in a figurative sense and are applied to make the speech even more picturesque and expressive” [25, p. 520]. A trope is a stylistic technique that means the use of words (phrases and sentences) naming one object (thing, phenome-

non, property) to characterize another object associated with one or another meaning relation. It can be a relation of similarity, and then we refer to a metaphor, comparison, personification. Or it can be a relation of contrast, and in such a case we refer to oxymorone or antiphrasis. It can be a relation of adjacency, for instance, metonymy. Or it can be a relation of quantity rather than of quality, expressed using synecdoche, hyperbole, or meiosis. Tropes are used to transfer evaluative meaning or emotional and expressive creation of figurativeness. So, they are mainly used in artistic speech. Tropes are characterized by “an unstructured linguistic form” [16, p. 559]. They may be present in one word, a group of words, a sentence, a group of sentences [16, p. 559]. Different types of tropes as well as different ways of combining them are activated in poetry. It is possible to combine different tropes in one linguistic unit. These combinations create a metaphorical epithet, a metaphorical comparison, a hyperbolic comparison, or a hyperbolic epithet. “It becomes possible to talk about the reversibility of tropes connecting the entire space of the structure of tropes” [18, p. 521]. According to a systematic approach to the study of the expressive language means and their terminological meaning, it would make sense to consider the concepts of a stylistic figure and a trope as varieties in relation to the generic concept of a stylistic technique [16, p. 452]. An outstanding feature of the stylistic figure as a kind of stylistic technique is its “relatively formalized nature (the presence of a syntactic scheme, model)” [16, p. 452]. Stylistic figures are poetic syntax phenomena because they are the key carriers of the stylistic component that makes the author’s speech more stylistically colorful and contributes to the understanding of the mechanism of aesthetic presentation of certain syntactic structures in individual language expression. It is possible to define tropes as semantically two-dimensional designation used as means to enrich the artistic speech; thus, a trope-speech should be understood as “enriched, movable speech” [13, p. 158-159]. Stylistic figures are irregular syntactic constructions, which ignore linguistic norms, used to make a speech more vivid. Stylistic figures that are widely used in poetry are designed not only to individualize the author’s speech but also to make it more emotional, to emphasize artistic originality [7, p. 656]. Based on the above definition, belonging to the category of tropes should be determined according to three criteria: 1) significance (a trope is a nominative unit); 2) two-dimensionality (semantic criterion); 3) decorativeness (a functional criterion supposing the limited scope of use of tropes in artistic speech; this is an origin of such expressions as “artistic tropes”, “poetic tropes”, as well as the definition

of a trope as “a word-image under the constitutive guidance of an internal artistic, poetic form” [24, p. 147].

When looking for the most adequate definition of the concept of “trope”, researchers emphasize a number of peculiar features. V. Odintsov pays attention to “the two-part nature (two-dimensionality) of a trope, which, on the one hand, supposes the transfer of the meaning of words, the use of the word metaphorically and figuratively (hidden, internal, allegoric side of a trope); on the other hand, when realizing a figurative sense, the strict (literal) sense of the word is preserved” [11, p. 246]. Tropes accelerate the imagery and expressiveness of a piece of work, the author’s text becomes more colorful and individualized.

2. Personification as a stylistic technique. The literary language of A. Fet’s poetry is vibrant since the author uses various artistic techniques and linguistic means (tropes and figures) providing his texts with a special figurativeness. Personification is the most frequently-used trope in Fet’s poetry.

A list of lexical definitions of personification is multivari-ous.

So, the encyclopedia “Russian Language” defines personification as “one of the types of allegory: a stylistic technique stating that an inanimate object, an abstract concept, a living being, which does not have consciousness, is attributed to the traits or actions of a human being” [2, p. 176]. The “Poetic Dictionary” by A. Kvyatkovsky defines personification as a stylistic figure stating that when describing animals, natural events or inanimate objects, they are attributed to human feelings, thoughts and speech (anthropomorphism) [4, p. 183]. The Dictionary of Linguistic Terminology, understanding personification as “a trope attributing signs and traits of living beings to inanimate objects (personification)” [15, p. 175]. The same dictionary defines personification as “a trope attributing signs and traits of a human being to inanimate objects and abstract concepts” [15, p. 207]. The encyclopedic literary dictionary defines personification as “a specific type of metaphor”, with a further gradation of personification “depending on its functions in artistic speech”: a) personification as a stylistic figure “peculiar to any emphatic speech”: *the heart speaks, the river plays*; b) personification as a metaphor “its role is close to psychological parallelism that may be found in folk poetry and individual author’s lyrics”; c) personification as a symbol directly connected with the central artistic idea” [14, p. 259]. The “Literary Encyclopedia” by L. Timofeev defines personification as an expression helping to understand an idea of any concept or phenomenon by presenting it in the form of a living being that has the properties of this concept (for instance, the Greek and Roman presented happiness in the form of a whimsical goddess of fortune). Often, personification is used to depict nature having certain human traits, “liveliness” [17, p. 272]. Personification is considered to be a manifestation of the anthropocentric principality [18, p. 13], reflected in poetry.

Some researchers tend to use the term “personified metaphor” or “metaphor-personification”. According to E. Cherkasova, the metaphor becomes figurative as a result of inanimate objects becoming similar to the feelings and conditions of a human being and the living world taken as a whole [23, p. 218]. As long as personification is a transfer of signs of animateness to a concept or phenomenon, it may be called a type of metaphor. The object is already perceived as animate, as it is depicted.

Based on the semantic classification of metaphors, V. Kovalev defines personification as “the main type of

metaphorization” and emphasizes the existence of a “broadly imaginable personification”, having two varieties: “liveliness” of inanimate nature objects, zoomorphism and their “anthropomorphization”, “a kind of artistic anthropomorphism” [5, p. 102].

3. Typology of personification in A. Fet’s poetry. Anthropomorphism is a type of personification when the traits of a human being are attributed to inanimate and animate nature objects. Humanization is the most numerical group of personifications in A. Fet’s poetry. For instance, in A. Fet’s poem “One more night in May...” signs of anthropomorphism may be found:

What a night! Each and every *Какая ночь! Все звезды до*
star *единой*
Looking into the soul warmly *Тепло и кротко в душу смотр-*
and gently again... *ят вновь...*
Birches are waiting, etc. *Березы ждут и т.д.*
(A. Fet “One more night in (A. Фет «Еще майская
May...”). *ночь...»*).

Zoomorphism is a type of personification when the traits of animals are attributed to objects and phenomena of animate and inanimate nature:

The space of your roots is *Ползет простор твоих*
snaking... *корней...*
(A. Fet “Lonely oak”). (A. Фет «Одинокий дуб»).

Ornithomorphism is a type of personification when the traits of birds are attributed to objects or phenomena of animate and inanimate nature. For instance, in A. Fet’s poem “Spring”, this type of personification may be found in the following lines:

...Once again, the fragrant spring *...Опять весна душиста*
Waved with a wing. *Повеяла крылом.*
(A. Fet “Spring...”). (A. Фет «Весна»).

Phytomorphism is a type of personification when the traits of plants are attributed to objects or phenomena of animate and inanimate nature:

Lanits will come inti bloom – and *Ланиты расцветут – и в*
thievishly in the mirror... *зеркало украдкой...*
(A. Fet “Don’t say, my friend She (A. Фет «Не говори, мой друг
will forget me...”). *“Она меня забудет...”*).

Ethnomorphism is a type of personification when the traits of insects are attributed to objects or phenomena of animate and inanimate nature:

The buzz of spinning wheel of lazy *Едва жуужжит судьбы*
fate can barely be heard... *леивой прялка...*
(A. Fet “There are strange moments: (A. Фет «Есть странные
existence...”). *минуты: бытие...»*).

Achthyomorphism is a type of personification when the traits of fish are attributed to objects or phenomena of animate and inanimate nature:

The reflecting moon is floating *Месяц зеркальный плывет по*
on the azure desert... *лазурной пустыне...*
(A. Fet “The reflecting moon is (A. Фет «Месяц зеркальный плы-
floating on the azure desert...”). *вет по лазурной пустыне...»*).

The last two types of personification are quite rarely used in poetry.

E. Nekrasova defines personification as the “independent”, “conscious” functioning of any object (in the enlarged sense of the word...)” [10, p. 120]. Characterizing the personification as an independent unit of the system of poetic language, the researcher reviews the current topics of the interaction between personification and other tropes in the structure of a literary text [10, p. 120].

J. Lakoff states that personification is a type of ontological metaphor attributing characteristics, features, and aspects of the activity of living beings to specific and abstract objects [1, p. 34]. Personification is mostly used for the description

of nature, as well as mood or feelings of characters.

Personification is one of the key features of the author's creative thinking. The poet presents the details of the personified image on purpose, endows it with the traits of a human being. For instance, A. Fet's poem "To flowers" depicts a kind of conversation with flowers. The author presents plants as participants of a dialogue:

<i>Children of the sunrise,</i>	<i>Дети солнечного восхода,</i>
<i>Flowers of varicolored pastures,</i>	<i>Пестрых нажитей цветы,</i>
<i>Nature has cherished you</i>	<i>Вас взлелеяла природа</i>
<i>In tribute to love and beauty.</i>	<i>В честь любви и красоты.</i>
<i>Your bright dressing</i>	<i>Ваши яркие уборы</i>
<i>Under the transparent finger of</i>	<i>Под перстом прозрачным</i>
<i>Flora</i>	<i>Флоры</i>
<i>Is so elegantly beautiful;</i>	<i>Так нарядно хороши;</i>
<i>But, favorites of spring prosperi-</i>	<i>Но, любимцы неги вешней,</i>
<i>ty,</i>	<i>Плачьте: прелесть жизни</i>
<i>Cry: the charm of external life</i>	<i>внешней</i>
<i>Did not put spirit into you.</i>	<i>Не вдохнула в вас души.</i>
(A. Fet "To flowers").	(А. Фет «К цветам»).

Using personification, A. Fet substantively illustrates such abstract concepts as "fate", "freedom", and "love". He describes them as living beings having a specific character, gives them a flavor of life.

Drilling down the linguistic specificities of personification, the researchers emphasize the following key features: the diversity of linguistic means of expression of personification in a text, the connection with both the paradigmatic and syntagmatic aspect of language.

In order to define personification, V. Moskvina introduces the term *prosopopoeia* (Medieval Greek *prosopon* "face" and *poieo* "I do, I create") [8, p. 22]. Otherwise stated, *prosopopoeia* "animates what is inanimate" [6, p. 145].

Figurativeness is a key function of personification in a literary text, it is focused on the formation of artistic quality. The researchers believe that the ethical function of personification is the ability of a human to perceive the world in terms of anthropomorphism [19, p. 33]. Personification is a valuable behavioral driver as long as it stimulates the development of such personality traits as goodwill and humanism [19, p. 33].

Personification also has an explanatory function. Lexemes for such human actions as *to cry*, *to love*, *to wait* are used to emphasize the results accompanying the natural events and the features that an event has as a result of the attitude of a human being towards it.

The mnemonic function of personification helps remember information better. "It seems that the emotional and evaluative nature of the image makes it easier to memorize it" [22, p. 43]. However, in the process of personification, both the intellectual and the emotional side of the personality are improved similarly. Personification helps a person to both understand and feel the life of the world around [21, p. 176].

As noted by V. Moskvina, the peculiar feature of personification lies in the fact that human qualities are attributed to objects, plants, animals and natural events – for instance, such as the power of speech, the ability to think, feel, act, etc. [8, p. 22]. Thus, personification provides an abstract concept with the features of a specific object.

Additionally, personification has a function of influencing the reader's imagination, as well as a function of forming a bright figurative world model. In A. Fet's poems, the markers of personification are verbs denoting human actions.

B. Bolkvadze distinguishes simple and complex personifications in terms of structure structure. "Simple personifica-

tion are the tropes in which the process of personification is run using one catalyzer within a sentence (simple or compound). Personifications that occur in two or more independent phrases using two or more catalyzers are called complex ones" [3, p. 6].

Personification consists of a personified concept and a catalyzing word making act of personification possible.

B. Bolkvadze emphasizes: "The personified concept is expressed by a noun, the catalyzer is expressed by an adjective combined with a verbal copula, an adverb, a noun, a verb or a verb phrase (modal verb + infinitive), as well as a similar form of the verb (future tense form), a transgressive" [3, p. 4].

Personification, as a creative way of reflecting reality in verbal texts, is closely associated with anthropomorphism, the all times desire of people to attribute traits of a human being to objects and events of inanimate nature and to endow living beings and inanimate objects with features of a human being.

The subject of personification means what is being personified, and the object of personification means what the personified object follows. Here we are talking about both the objective world and lexical-semantic groups of nouns and predicates. For instance: *The wind groans* / *Ветер воет*: this verb describes a strong roaring of wind that acts as the subject of personification.

Lexical-semantic groups of personified objects are formed taking into consideration the degree of animateness of the object growing from inanimate nature to a human being. Personification is the attribution of the features and qualities of an object that has a higher degree of animateness to an object that has a lesser degree of animateness. Personification may be formed into two classes. The first class is made up of specific objects or phenomena (*the forest has woken up* / *лес проснулся*). The second class is made up of abstract concepts (*the darkness has snuck up* / *темнота подкралась*). Thus, inanimate objects and abstract concepts, becoming similar to animate objects, are the object of personification, and specific concepts become the subjects of personification.

The issue that characterizes the peculiarities of the functioning of personification as a mean of artistic description, which means that a particular object or phenomenon in various directions becomes similar to a human being, has two aspects in the individual author's style. First one designates its functional role, the second one defines the ways of its linguistic implementation. A. Narushevich emphasizes that the artistic mean of personification in the linguistic aspect is associated with "the interaction of the meaning of animateness-inanimateness of the substantive and its semantic environment" [9, p. 135].

The authors of the monograph "The Digest of the History of the Language of Russian Poetry of the 20th Century: Tropes in an Individual Style and Poetic Language" [12, p. 33], identifying models of personification, the most universal way of creating personification is considered to be "the technique of 'turning over' real connections between a man and the world around", emphasizing such types as "switching connections and relationships between a man and nature" [12, p. 48], "switching connections and positions of the elements of the fixed situation" [12, p. 50] and "appealing to an inanimate object" [12, p. 53].

There can be distinguished several types of expression of personification depending on the means of expression of the personifying feature and its function in A. Fet's poetry.

Personifying information is contained in both the predicate (*coolness breathes / прохлада дышит*) and the agreed definition (*joyful green / веселая зелень*). It makes sense to call the latter type of personification personifications-attributes where an anthropomorphic feature is contained in the agreed definition expressed by an adjective or participle. The agreed definition, forming personification, is considered to be a personifying epithet:

Finally: I will look out the window at the joyful green... *Вот хоть теперь: посмотрю за окно на веселую зелень...*
(A. Fet "A kind of strange feeling took possession of me in a few days..."). (A. Fet «Странное чувство какое-то в несколько дней овладело...»).

The lake has fallen asleep; the forest is silent... *Уснуло озеро; безмолвен лес...*
(A. Fet "The lake has fallen asleep, the forest is silent..."). (A. Fet «Уснуло озеро, безмолвен лес...»).

You have guessed the boredom of tired whims... *Усталых прихотей ты разгадала скуку...*
(A. Fet "I am silently holding out my hand to you..."). (A. Fet «Тебе в молчании я простираю руку...»).

I will not call the forgetful youth again *Не стану кликать вновь забывчивую младость*
And its fellow traveler, vehement love... *И спутницу ее, безумную любовь...*

(A. Fet "Oh no, I will not call the lost joy..."). (A. Fet «О нет, не стану звать утраченную радость...»).

The grass has faded, the desert is gloomy, *Трава поблекла, пустыня угрюма,*
And the dream is abandoned in a lonely tomb... *И сон сиротлив одинокой гробницы...*

(A. Fet "In the silence and darkness of a mysterious night..."). (A. Fet «В тиши и мраке таинственной ночи...»).

Motionless, dumb *Неподвижная, нема*
The night is as bright as day... *Ночь светла, как день...*
(A. Fet "The warm wind can be felt..."). (A. Fet «Тёплым ветром потянуло...»).

The wind, the hollow-hearted wind, get out of here... *Ветер, ветер лукавый, поди ты...*
(A. Fet "The nightingale and the rose"). (A. Fet «Соловей и роза»).

In the wilderness of the grassland, above the silent moisture, *В степной глуши, над влагой молчаливой,*
Where the round leaves are thrown around... *Где круглые раскинулись листья...*

(A. Fet "In the wilderness of the grassland, above the silent moisture..."). (A. Fet «В степной глуши, над влагой молчаливой...»).

One more forgetful word... *Еще одно забывчивое слово...*
(A. Fet "One more forgetful word..."). (A. Fet «Еще одно забывчивое слово...»).

You, a soulless Rome, fell victim to wild power, *Ты сам, бездушный Рим, пал жертвой силы дикой,*
Like an old predatory beast... *Как устаревший хищный зверь...*
(A. Fet "On the ruins of Caesar's palace..."). (A. Fet «На развалинах цезарских палат...»).

We cannot be counted. Do not overthink *Нам нет числа. Напрасно мыслью жадной*
to catch the shadow of the eternal thought... *Ты думы вечной догоняешь тень...*

(A. Fet "Among the stars"). (A. Fet «Среди звезд»).

He arbitrarily awakened dumb admiration, *Немой восторг будил он самовластно,*

But he failed to overcome the shadows all around... *Но сумрака кругом не одолел...*
(A. Fet "Deadly, inviting and purposeless..."). (A. Fet «Томительно-призывно и напрасно...»).

I'm running. Snowdrifts. The dead forest sticks out... *Бежу. Сугробы. Мертвый лес торчит...* (A. Fet «Никогда»).

(A. Fet "Never").

How sorrowful are the sulky days... *Как грустны сумрачные дни...*
(A. Fet «Осень»).

(A. Fet "Autumn").

...The shady garden was gloomy... *Стоял угрюм тенистый сад...*

(A. Fet "The was blowing. The grass was crying..."). (A. Fet «Дул север. Плакала трава...»).

A combination of techniques when the personifying information is simultaneously contained in both the predicate and the definition may be found:

...And let me wake up far away where to a nameless river *И пусть очнусь вдали, где к речке безыменной*

Runs a dumb grassland from the blue hills... *От голубых холмов бежит немая степь...*

(A. Fet "Oh no, I will not call the lost joy..."). (A. Fet «О нет, не стану звать утраченную радость...»).

Shy sadness stays silent... *Молчит стыдливая печаль...*
(A. Fet "Autumn"). (A. Fet «Осень»).

So, A. Fet's poetry realizes the principle of separation from a human being, the transfer of reflection to the outside world of internal human qualities, states and traits to the objects of nature.

In attributive personifying syntagms are often used anthropomorphic participles in the role of the agreed definition and verbal nouns in genius constructions:

How the all-seeing May cannot bloom *Как не цвести всевидящему маю*

With the glint of your darling eyes! *При отблеске родном твоих очей!...*

(A. Fet "You don't suffer any more, I am still suffering..."). (A. Fet «Ты отстрадала, я еще страдаю...»).

...I love her murmuring arches of forests... *...Люблю ее лесов лепечущие своды...*

(A. Fet "I am silently holding out my hand to you..."). (A. Fet «Тебе в молчании я простираю руку...»).

...A loose toy of a wistful dream. *...Игрушка шаткая тоскующей мечты.* (A. Fet «To death»). (A. Fet «Смерти»).

...You are in front of my restless mind... *...Ты пред моим мятущимся сознанием...*

(A. Fet "The Powerful Lord should be incomprehensible for other kind of people..."). (A. Fet «Не тем, Господь, могуч, непостижим...»).

Second group of agreed definitions containing a personifying feature is made up of definitions expressed by a noun:

My friend, rose, maiden-rose, *Друг мой, роза, дева-роза,*
I wouldn't sing, if it weren't for you... *Я б не пел, когда б не ты...*
(A. Fet "The nightingale and the rose"). (A. Fet «Соловей и роза»).

(A. Fet "The nightingale and the rose").

A. Fedorov calls such definitions "expressed by an apposition" [20, p. 40]. Other researchers call the type of personification that attributes the features of plants to objects of animate and inanimate nature, phytomorphism:

Midnight is my birth mother, *Полночь – мать моя родная,*
I invisibly bloomed *Незаметно расцвела я*

At the dawn of spring... *На заре весны...*

(A. Fet "The nightingale and the rose"). (A. Fet «Соловей и роза»).

In A. Fet's poetry, personifications also form genetic combinations, when, for instance, the actions of a human being are attributed to the time of day:

Oh, I will stay for a long time in the silence of the mysterious night... *О, долго буду я, в молчаньи ночи тайной...*

(A. Fet "Oh, I will stay for a long time in the silence of the mysterious night..."). (A. Fet «О, долго буду я в time in the silence of the mysterious молчаньи ночи тайной...»).

Attributing natural events to abstract states:

Back then when I was learning my first love В те дни, как постигал я первую любовь
Through the rebellion of blustering feelings... По бунту чувств неугомонных... (A. Fet "When my dreams are beyond the past days...").

The image of a part of the human body is attributed to the objects of animate nature:

A bold face of freedom and a soulful look of love... Свободы смелый лик и томный взор любви...

(A. Fet "I know, proud-hearted you, you love absolute power...").

I love the conversation of silent lips and eyes... Люблю безмолвных уст и взоров разговор...

I love the silence of the midnight nature... Люблю безмолвие полунощной природы...

(A. Fet "I am silently holding out my hand to you...").

I am ready to sit all night, all night long, Всю ночь, всю эту ночь я просидеть готов,

Looking in the face of the dawn or along the gray road... Смотря в лицо зари иль вдоль дороги серой...

(A. Fet "I will go towards them on the known path...").

From the face of the earth, where everything is dark and poor, С лица земли, где все темно и скудно,

To us, into our depths, where everything is splendid and light... К нам, в нашу глубь, где пышно и светло...

(A. Fet "Among the stars").

...I used to forgot hunger and many days of thirst, ...И голод забывал и жажду многих дней,

Listening to the voice of the desert... Внимая голосу пустыни...

(A. Fet "When the Divine escaped human speeches...").

...Him, desirous, on the crown of gray crag... ...Его, валакишего, на темя серых скал...

(A. Fet "When the Divine escaped human speeches...").

...A trace of the dawn of autumn is in this shimmer... ...Зари осенней след в мерцающих этом есть...

(A. Fet "Sprawled in an armchair I am look at the ceiling...").

...And as in a tiny dewdrop You recognize the face of the sun... И как в росинке чуть заметной

(A. Fet "Good and evil").

...and dahlias ...и георгины

Are burned with the breath of the night... Дыханьем ночи обожгло...

(A. Fet "Autumn rose").

Personification, as a phenomenon of style, determines the poet's attitude towards nature.

The most common place for the concentration of personification is two-member sentences with a simple verb predicate:

A strange feeling took possession in a few days... Странное чувство какое-то в несколько дней овладело...

(A. Fet "A strange feeling took possession in a few days...").

The lake has fallen asleep... Уснуло озеро...

(A. Fet "The lake has fallen asleep; the forest is silent...").

You are oppressed by someone else's happiness in a jealous dream... Тебя в ревнивом сне томит чужое счастье...

Lobzaet ветр один руно его

A fleece of his curls is kissed by the wind... Кудрей...

(A. Fet "I know, proud-hearted you, you love absolute power...").

...The young breast will sigh of slow speeches... ...Вздохнет младая грудь замедленных речей...

Unknowingly the glance will start running with a question... Невольно станет взор с вопросом забегать...

(A. Fet "Don't say, my friend: 'She will forget me...').

The windows are with bars, and the faces are sorrowful, Окна в решетках, и сумрачны лица,

Anger is hatefully looking at the brother; Злоба грядит ненавистно на брата;

I am familiar with your walls, I am familiar with your walls, - Я признаю твои стены, темница, -

A banquet of youth celebrated here once... Юности пир ликовал здесь когда-то...

(A. Fet "The windows are with bars, and the faces are sorrowful...").

And it seems I understand, What the leaves are whispering to the dome... И мне - мне кажется понятно, Что шепчут куполу листы...

The soul humbly celebrates. Смирненно празднует душа.

(A. Fet "Not the first year at these places...").

As a lily looks into a mountain stream... Как лилея глядится в нагорный ручей...

(A. Fet "Alter ego").

We are burning here, so that in the impenetrable shadows Мы здесь горим, чтоб в сумрак непроглядный

A infinite day will go towards you... К тебе просилась беззакатный день...

(A. Fet "Among the stars").

...In its smoke, as in creative dreams ...В его дыму, как в творческих грез

The entire power trembles and all eternity is appearing in dreams... Вся сила дрожит и вся вечность снится...

(A. Fet "Jaded by life, by the treachery of hope...").

What are you doing? What for? - Feelings and mind are both silent... Что ж ты? Зачем? - Молчат и чувства и познание...

(A. Fet "Insignificance").

When my dreams are beyond the past days Когда мечты мои за гранью прошлых дней

Will find you again behind the haze fog... Найдут тебя опять за дымкою туманной...

(A. Fet "When my dreams are beyond the past days...").

The warmth of love will inhale the baby's eye... - Дохнет тепло любви, - младенческое око...

(A. Fet "The world does not know her, she is still a child...").

The stars are sending their images in hoarfrost... Шлют звезды в инее свое изображение...

Under the fast foot a frozen ground Под быстрою стопой промерзлая земля

Sounds also on a steep, although recent freezing weather... Звучит и по крутой, хотя недавней стуже...

(A. Fet "Hey, joke-youth! Like new early snow...").

Life said the last sentence for us... Сказала жизнь за нас последний приговор...

(A. Fet "I am silently holding out my hand to you...").

Why is your ghost laughing so sarcastically Что ж так язвительно смеется призрак твой

And looking at me with heavily?.. И смотрит на меня таким

(A. Fet "I cannot sleep. Let me light a candle. Why read?..").
Wait! I like to be here! Jagged and wide
Stripe shadow fell from the pine trees in the moonlight...
 (A. Fet "Wait! I like to be here! Jagged and wide...").
Wait! Insane anxiety
Will fall asleep in a jaded chest...
 (A. Fet "To death").
Nesting, from a hillock forget-me-nots
Are looking bravely into the distance of the grasslands...
 (A. Fet "Lonely oak").
My ashes will fall asleep forgotten and cold...
 (A. Fet "Now").
Autumn is looking for burning eyes...
 (A. Fet "Autumn").
A warm wind blows quietly,
The grassland breathes with fresh life...
 (A. Fet "A warm wind blows quietly").
The ruin is silent in the pride of the morning...
 (A. Fet "On the ruins of Caesar's palace...").
In my chest a living heart beats stronger,
And blood runs faster in my veins...
 (A. Fet "On the ruins of Caesar's palace").
The coolness of the evening both breathes and does not breathe...
 (A. Fet "I will go towards them on the known path...").
The north was blowing. The grass was crying...
 (A. Fet "The north was blowing. The grass was crying...").
...The night cries with dewdrops of happiness.
 (A. Fet "Don't blame me for being shy...").
...And being silent we hear
That we wing with our stream,
A fountain sings to us...
 (A. Fet "Fountain").
...The dawn will tell that the day of foul weather has passed...
 (A. Fet "Forgive and forget everything in a cloudless hour...").
Although the memory states that there is a grave between us...
 (A. Fet "No, I haven't changed. Until great age...").
Only a fountain is murmuring in the midst of the distant darkness...
 (A. Fet "Everything around is tired: the color of heaven is tired as well...").
Below, the faded garden fell asleep - only a distant poplar...

тяжелым взором?..
 (А. Фет «Не спится. Дай зажгу свечу. К чему читать?..»)).
Постой! здесь хорошо! Зубчатой и широкой
Каймою тень легла от сосен в лунный свет...
 (А. Фет «Постой! здесь хорошо! Зубчатой и широкой...»)).
Постой! Безумная тревога уснет в измученной груди...
 (А. Фет «Смерти»)).
Гнездясь, с пригорка незабудки
Глядят смелее в даль степей...
 (А. Фет «Одинокий дуб»)).
Мой прах уснет забытый и холодный...
 (А. Фет «Теперь»)).
Горящих осень ищет взоров...
 (А. Фет «Осень»)).
Теплый ветер тихо веет,
Жизнью свежей дышит степь...
 (А. Фет «Теплый ветер тихо веет»)).
В тумане утреннем развалина молчит...
 (А. Фет «На развалинах царских палат...»)).
В груди моей сильнее живое сердце бьется,
И в жилах кровь бежит быстрей...
 (А. Фет «На развалинах царских палат»)).
Прохлада вечера и дышит, и не дышит...
 (А. Фет «Пойду навстречу к ним знакомою тропкою...»)).
Дул север. Плакала трава...
 (А. Фет «Дул север. Плакала трава...»)).
...Росою счастья плачет ночь.
 (А. Фет «Не упрекай, что я смущаюсь...»)).
...И, безмолвные, мы слышим,
Что, струей своей колышим,
Напевает нам фонтан...
 (А. Фет «Фонтан»)).
...Поведает заря, что минул день ненастья...
 (А. Фет «Прости – и все забудь в безоблачный ты час...»)).
Хоть память и твердит,
что между нас могила...
 (А. Фет «Нет, я не изменил. До старости глубокой...»)).
Лепечет лишь фонтан среди дальней темноты...
 (А. Фет «Устало все кругом: устал и цвет небес...»)).
Внизу померкший сад уснул, – лишь тополь дальный...

(A. Fet "Oh, I feel anxiety...").
And the leaves and stars are trembling...
You are so innocent that mundane desires
Are involuntarily die in the chest in front of you...
The echo is waiting to begin to re-repeat...
The forest space is waiting...
If the echo will stay silent about them...
 (A. Fet "The nightingale and the rose").
Only you have short-lived day-dreams
Looking into the soul as old friends...
 (A. Fet "Poets").
There, finally, I was everything my soul strived for,
Waited, hoped, in later life I will find...
 (A. Fet "Oh no, I will not call the lost joy...").
...where there is a huge shaft in the sea
It will come and run away into the arms of the shafts...
And there will come a wave and it will crush between us...
 (A. Fet "Wait! I like to be here! Jagged and wide...").

(А. Фет «О, как волнуюсь я мыслию больною...»)).
И листья и звезды трепещут...
Ты так чиста, что помыслы земные
Невольно мрут в груди перед тобой...
Эхо ждет заворить пенью...
Ждет лесной простор...
Если эхо о них промолчит...
 (А. Фет «Соловей и роза»)).
Только у вас мимолетные зрезы
Старыми в душу глядятся друзьями...
 (А. Фет «Поэтам»)).
Там наконец я все, чего душа алкала,
Ждала, надеялась, на склоне лет найду...
 (А. Фет «О нет, не стану звать утраченную радость...»)).
...где в море вал огромный
Придет – и убежит в объятия валов...
А там придет волна – и грянет между нами...
 (А. Фет «Постой! здесь хорошо! зубчатой и широкой...»)).

In the last poem we can see the personification formed by the genetic combination, which was mentioned above: *the arms of the shafts / объятия валов*.

These personifications use verbs, which, by their meaning, express action, state, movement, processes and events covering the subject. These personifications have some traits, qualities and internal states of a human being.

The semantics of nominal properties can be varied, but most often they convey the emotional or existential states of the personified object:

The pond is like shiny steel,
Herbs in sobbing...
 (A. Fet "In the moonlight").

Пруд как блестящая сталь,
Травы в рыдании...
 (А. Фет «В лунном сиянии»)).

Additionally, the objects of the outside world, which also interact with the lyrical hero, are personified:

Where a wild apple and a plum are comparing their dresses,
Where a cloud is barely snaking,
airy and light,
Where a jaded willow is drowsing above the water...
 (A. Fet "Oh no, I will not call the lost joy...").

Где с дикой яблонью убором спорит слива,
Где тучка чуть ползет, воздуина и светла,
Где дремлет над водой покинувшая ива...
 (А. Фет «О нет, не стану звать утраченную радость...»)).

A. Fet used personifications, which are created through an appeal to an inanimate object or natural event, representing it as a participant of a dialogue:

Hello! A thousand times my hello to you, night!
And I love, faded beauty,
Your lingering look, so cold and dull...
 (A. Fet "Italy").

Здравствуй! Тысячу раз мой привет тебе, ночь!
И я люблю, увядшая краса,
Твоей долгой взор, надменный и унылый...
 (А. Фет «Италия»)).

Oh first lily of the valley! From under the snow

О первый ландыш! Из-под снега

You need the sun rays... Ты просишь солнечных лучей...
(A. Fet "The first lily of the valley"). (А. Фет «Первый ландыш»).

There are also "personifications of the psychological type" [9, p. 90], the features of which are most clearly manifested in the dialogue of the lyrical hero with the personified object:

But, Rome, I am glad that sad and vain Но, Рим, я радуюсь, что грустный и ничтожный
You are here at my feet! Ты здесь у ног моих приник!
(A. Fet "On the ruins of Caesar's palace..."). (А. Фет «На развалинах цезарских палат...»).

Sometimes the poet uncovers the technique, detailing the personifications.

Together with the traditional means of expression of personification, A. Fet also uses less common ones. Thus, sometimes in his poetry may be noted such techniques when personification is based on the transition of a noun into a proper name when describing a particular state or when referring to one or another object of nature:

I do not want a frosty Eternity, Не хочу морозной вечности,
But I want a tearless Youth, А хочу бесслезной я младости,
With burning desire, Full of Joy. С огненным желанием, Полной упованием Радости.

(A. Fet "I don't want frosty...") (А. Фет «Не хочу морозной я...»)

These examples are used in a generalized symbolic meaning, form contextual names:

But the enlightened daughter of the splendid Phoebus, with the breath Of silent night, the imperturbable Death is full, Но просветлённая дочь лучезарного Феба, дыханьем Ночи безмолвной полна, невозмутимая Смерть, увенчавши своё чело непо-
Crowning her forehead with a motionless star, движимой звездой,
Does not recognize neither her father nor her inconsolable mother. Не узнаёт ни отца, ни безутешную мать.
(A. Fet "Sleep and Death"). (А. Фет «Сон и смерть»).

And all are equal before the Eternal И равны все звенья пред Вечным
In the continuous chain of creation, В цепи непрерывной творенья,
And with the total trepidation Wonderful links are made... И жизненным трепетом общим Исполнены чудные звенья...
(A. Fet "The nightingale and the rose"). (А. Фет «Соловей и роза»).

Also, the personification may be based on the transformation of a toponym into an anthroponym in the figure of appeal:

Italy, you lied to the heart! Италия, ты сердцу солгала!
How long I cherished you in my soul, – Как долго я в душе тебя лелеял, –
But you was different from the dream, Но не такой мечта тебя нашла,
And your breath seemed lien to me... И не родным мне воздух твой повеял...
(A. Fet "Italy"). (А. Фет «Италия»).

Another means of expression of personification is the appeal as an appeal to the addressee. There are cases when entire text of the poem is constructed in the form of an appeal to the personified object. The brightest technique of this kind is attribution of feelings of a human being (feelings of love) to the outside world: when appealing to the addressee there usually used one of the most common forms of appeal, in particular the form *you, You*. In this poem, personification has a text-forming function, and the feeling of love is personified. The appeal is supported by the pronoun of the second

person in singular form:

And I love, faded beauty, И я люблю, увядшая краса,
Your lingering look, so cold and dull... Твой долгий взор, надменный и унылый...
(A. Fet "Italy"). (А. Фет «Италия»).

The appeal may be formed using the second person in plural form:

How long will I drink your blinking Searching eyes of the blue sky? Долго ль впивать мне мерцающие ваши,
How long does it take to feel that there is nothing higher and better than you Синего неба пытливые очи? Долго ли чужать, что выше и краше
In the temple of the night? Вас ничего нет во храмине
Maybe you are not under those lights: Может быть, нет вас под теми огнями:
The old era blew you out, - Давняя вас погасила эпоха, –
So after death I will fly to you in poetry, Так и по смерти лететь к вам стихами,
To the ghosts of the stars, I will be the ghost of a sigh! К призракам звезд, буду призраком вздоха!
(A. Fet "To Fading stars"). (А. Фет «Угасшим звездам»).

The semantics of the second person shortens the distance between a man and the subject of speech.

The key factor of depicting personification in A. Fet's poetry is usually the adverbs expressing feelings and emotions peculiar only to people and animals:

Above mountains of rubbish, where the ivy sadly climbs... Над грудой мусора, где плющ тоскливо вьется...
(A. Fet "On the ruins of Caesar's palace"). (А. Фет «На развалинах цезарских палат»).

The personification is also implemented with the help of comparisons used by A. Fet, in which objects of nature or stars are identified and compared with living objects – people, animals, birds:

Like a young swan, the moon among the heavens Как лебедь молодой, луна среди небес
Slides and looks at its twin on moisture... Скользит и свой двойник на влаге созерцает...
(A. Fet "The lake has fallen asleep, the forest is silent..."). (А. Фет «Уснуло озеро, безмолвен лес...»).

Depicting personification, A. Fet uses a personifying detail, attributing features of the appearance of a human being to the seasons:...

A gratifying smile of the spring, - ...Еще весны отрадная улыбка,
But the linden did not blossom...; ка, –
Displeasure and shame are burning the cheeks... Но в этот раз не распустилась липка...;
(A. Fet "Oh, I will stay in the silence of the secret night for a long time..."). (А. Фет «О, долго буду я в молчаньи ночи тайной...»).

The lovely pages are opened the fingers again... Страницы милые опять персты раскрыли...
(A. Fet "The lovely pages are opened the fingers again..."). (А. Фет «Страницы милые опять персты раскрыли...»).

The garden bared its forehead... Сад обнажил свое чело...
(A. Fet "Autumn Rose"). (А. Фет «Осенняя роза»).

Conclusion. It follows that the key type of personifications and personifying signs is represented by a combination of inanimate nouns with third-person verbs denoting traits of a human being.

Thus, personification, as one of the most crucial means of figurativeness, being used for the description of natural events and artifacts in the world around, is a multifunctional phenomenon. It is used in a work depending on the specific author's tasks and the purpose to be achieved. One of the functions of personification is the pictorial function. Among other things, personification has general stylistic functions in

a poetic work: expressive, meaning the direction of the linguistic sign to increase the expressiveness of the words, the growth of movement in the text. The most common means of creation of personification used by A. Fet is the use of verbal metaphors. Thanks to personifications it is possible to create a specific and symbolic perspective of the image,

which is based on individual ideas about the world, man, and nature combining with new poetic associations close to the addressee. The results of the analysis make it possible to conclude that the stylistic technique of personification is highly potential thanks to its diversity, and is the key means of implementation of the author's intentions in a poetic text.

REFERENCES

- Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago and London: The University of Chicago Press, 1980. 242 p.
- Бельчиков Ю.А. Олицетворение // *Русский язык: Энциклопедия* / под ред. Ф.П. Филин. М.: Советская энциклопедия, 1979. С. 176-177.
- Болквадзе Б.И. Олицетворение как феномен речевого художественного мышления (на материале русской и грузинской лирики 19 в.): Автореф. дис. ...канд.филол.наук. Воронеж: Воронежский гос.уни-т., 1995. 26 с.
- Квятковский А.П. *Поэтический словарь* / А.П. Квятковский. М.: Советская энциклопедия, 1966. 376 с.
- Ковалев В.П. Выразительные средства художественной речи / В.П. Ковалев. К.: Рад. шк., 1985. 136 с.
- Лами Б. Риторика, или Искусство речи // Е.Л. Пастернак. «Риторика» Лами в истории французской филологии. М.: Языки славянской культуры, 2002. С. 59-313.
- Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. К.: ВЦ «Академія», 1997. С. 656.
- Москвин В.П. Выразительные средства современной русской речи. Тропы и фигуры. // *Терминологический словарь*. 3-е изд. Ростов-на-Дону: Феникс, 2007. 940 с.
- Нарушевич А.Г. Категория одушевленности-неодушевленности в свете теории поля: дисс. ... канд. филол. наук / А.Г. Нарушевич. Таганрог: Таганрогский пед. ин-т., 1996. 163 с.
- Некрасова Е.А. Олицетворение // *Очерки истории языка русской поэзии XX века: Тропы в индивидуальном стиле и поэтическом языке*. М.: Наука, 1994. С. 13-105.
- Одинцов В.В. *Стилистика текста* / В.В. Одинцов. М.: Наследие, 2004. 379 с.
- Очерки истории языка русской поэзии XX века: Тропы в индивидуальном стиле и поэтическом языке / В.П. Григорьев, Н.Н. Иванова, Е.А. Некрасова, О.И. Северская. М.: Наука, 1994. С. 10.
- Потебня А.А. *Теоретическая поэтика* / А.А. Потебня. М.: Высшая школа, 1990. 344 с.
- Роднянская И.Б. Олицетворение // *Краткая литературная энциклопедия в 10 т.* / под ред. А.А. Суркова. М.: Советская энциклопедия, 1968. Т. 5. С. 423-426.
- Розенталь Д.Э., Теленкова М.А. *Словарь-справочник лингвистических терминов* / Д.Э. Розенталь, М.А. Теленкова. 3-е изд., испр. и доп. М.: Просвещение, 1985. 399 с.
- Стилистический энциклопедический словарь русского языка / под ред. М.Н.Кожинной. М.: Флинта: Наука, 2003. С. 559.
- Тимофеев Л.И. *Основы теории литературы* / Л.И. Тимофеев. М.: Просвещение, 1976. С. 272.
- Топоров В.Н. Тропы // *Большой энциклопедический словарь: Языкознание*. М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. С. 521.
- Ушинский К.Д. *Собр. соч.* / К.Д. Ушинский. М., Л.: Изд-во пед. наук, 1950. Т.8. 773 с.
- Федоров А.И. Семантическая основа образных средств языка / А.И. Федоров. Новосибирск: Наука, 1969. 92 с.
- Филатов В.П. Парадоксы эмпатии // *Загадка человеческого понимания*. М.: Политиздат, 1991. С. 176-196.
- Харченко В.К. *Функции метафоры* / В.К. Харченко. Воронеж: Изд-во ВГУ, 1992. 88 с.
- Черкасова Е.Т. Опыт лингвистической интерпретации тропов / Е.Т. Черкасова. М.: Наука, 1968. 396 с.
- Шпет Г.Г. Внутренняя форма слова: Этюды и вариации на темы В. Гумбольдта / Г.Г. Шпет. М.: Изд-во Гос. академии худож. наук, 1927. 219 с.
- Ярцева В.Н. *Лингвистический энциклопедический словарь* / В.Н. Ярцева. М.: Советская энциклопедия, 1990. 685 с.

REFERENCES

- Belchikov Yu. Personification // *Russian language: Encyclopedia* / edited by F. Filin. Moscow: Sovetskaya entsiklopediya, 1979. P. 176-177.
- Bolkvadze B. Personification as a phenomenon of verbal creative thinking (based on Russian and Georgian lyric poetry of the 19th century). Voronezh: Voronezhskiy Gosudarstvennyy universitet, 1995. 26 p.
- Kvyatkovsky A. *Poetic Dictionary*. Moscow: Sovetskaya entsiklopediya, 1966. 376 p.
- Kovalev V. Expressive means of artistic speech. Kyiv: Radyanska shkola, 1985. 136 p.
- Lami B. Rhetoric, or the Art of Speech / edited by E. Pasternak. Lamy's "Rhetoric" in the History of French Philology Moscow: Yazyki slavyanskoy kultury, 2002. P. 59-313.
- Literary vocabulary / edited by R. Gromyak, I. Kovaliv et al. Kyiv: Akademiya, 1997. P. 656.
- Moskvin V. Expressive means of modern Russian speech. Tropes and figures. // *Terminological dictionary*. 3rd edition. Rostov-on-Don: Feniks, 2007. 940 p.
- Narushevich A. Category of animateness-inanimateness in the light of field theory. Taganrog: Taganrogskiy Pedagogicheskiy Institut, 1996. 163 p.
- Nekrasova E. Personification//Essays on the history of the language of Russian poetry of the 20th century: Tropes in an individual style and poetic language. Moscow: Nauka, 1994.P.13-105.
- Odintsov V. Stylistics of the text. Moscow: Naslediye, 2004. 379 p.
- Essays on the history of the language of Russian poetry of the 20th century: Tropes in an individual style and poetic language / Grigoriev V., Ivanova N., Nekrasova E., Severskaya O. Moscow: Nauka, 1994. P. 10.
- Potebnya A. *Theoretical poetics*. Moscow: Vysshaya shkola, 1990. 344 p.
- Rodnyanskaya I. Personification. V.5. // *Brief literary encyclopedia in 10 volumes* / edited by A. Surkov. Moscow: Sovetskaya entsiklopediya, 1968. P. 423-426.
- Rosenthal D., Telenkova M. *Dictionary of linguistic terms*. Moscow: Prosveshcheniye, 1985. 399 p.
- Stylistic encyclopedic dictionary of the Russian language / edited by M. Kozhina. Moscow: Flinta: Nauka, 2003. P. 559.
- Timofeev L. *Fundamentals of the theory of literature*. Moscow: Prosveshcheniye, 1976. P. 272.
- Toporov V. Tropes // *Big encyclopedic dictionary: Linguistics*. Moscow: Bolshaya Rossiyskaya Entsiklopediya, 1998. P. 521.
- Ushinsky K. *Collected works*. V.8. Moscow, Leningrad: Izdatelstvo pedagogicheskikh nauk, 1950. 773 p.
- Fedorov A. The semantic basis of the figurative means of the language. Novosibirsk: Nauka, 1969. 92 p.
- Filatov V. The paradoxes of empathy // *The puzzle of human understanding*. Moscow: Politizdat, 1991. P. 176-196.
- Kharchenko V. Functions of metaphor. Voronezh: Izdatelstvo Voronezhskogo Gosudarstvennogo Universiteta, 1992. 88 p.
- Cherkasova E. Experience of linguistic interpretation of tropes. Moscow: Nauka, 1968. 396 p.
- Shpet G. The inner form of the word: Studies and variations on the theme by V. Humboldt. Moscow: Izdatelstvo gosudarstvennoy akademii khudozhestvennykh nauk, 1927. 219 p.
- Yartseva V. *Linguistic encyclopedic dictionary*. Moscow: Sovetskaya entsiklopediya, 1990. 685 p.

Зрощення та редуплікація як способи творення псевдонімів сучасних українських митців

В. Д. Соприкіна

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Харків, Україна
Corresponding author. E-mail: svd_20@ukr.net

Paper received 15.06.20; Accepted for publication 04.07.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-13>

Анотація. Статтю присвячено проблемі вивчення онімного словотворення, а саме сфокусовано увагу на процесах зрощення та редуплікації, що є доволі актуальною та малодослідженою темою і для ономастики, і для дериватології. У роботі проаналізовано явища зрощення та редуплікації на прикладі творення псевдонімів сучасних українських митців, розглянуто дефініцію названих понять, визначено їх статус, зроблено висновок про продуктивність цих моделей в українському псевдоніміконі.

Ключові слова: словотвір, власні назви, псевдонім, зрощення, редуплікація.

На сьогодні антропоніміка є одним з найбільш досліджених розділів української ономастики. Наукове вивчення власних назв людей цікавило таких мовознавців, як Л. Гумецька, Ю. Карпенко, Р. Керста, Ю. Редько, М. Худаш, П. Чучка; сьогодні цю проблему розробляють О. Петрова, Н. Павликівська, Л. Підкуймуха, М. Торчинський, Н. Шульська та ін. Мовознавці створюють класифікації антропонімів за різними аспектами, описують особливості вживання власних назв, їх функції й способи творення, проте ще існують нерозглянуті питання в цій галузі знань. У поданій статті маємо на меті дослідити зрощення й редуплікацію як способи творення сучасних псевдонімів. Реалізація мети передбачає вирішення таких завдань: подати дефініцію понять «зрощення» та «редуплікація», визначити їхній статус, описати псевдоніми, утворені в такий спосіб, і зробити висновок про продуктивність цих моделей у сучасному псевдоніміконі. **Матеріалом** дослідження є псевдоніми сучасних українських співаків та письменників, зібрані із засобів масової інформації.

Результати та їх обговорення. Зазвичай лінгвісти описують структурно-словотвірні особливості побіжно, у контексті семантичних, соціокомунікативних, когнітивних, функціональних ознак. Роботи різних ономастів засвідчують великий відсоток онімів, утворених семантичним шляхом, а дериваційних процесів та фонетичних змін у власних назвах виявлено небагато [7; 5]. У поданій розвідці ми розглянемо такі способи творення онімів, як зрощення та редуплікація, що мають певні особливості творення і провокують ряд питань.

Зрощення як різновид словотворення є доволі неусталеним, дискусійним способом деривації. Сьогодні ще точаться суперечки щодо класифікації складних номенів, які з'явилися шляхом зрощення, проблем визначення їхнього статусу, питань структурно-семантичних особливостей названих мовних одиниць. Поняття зрощення входить до складу ширшого терміна – *юкстапозиції* (словоскладання), що означає спосіб творення складного слова з двома чи більшою кількістю основ шляхом складання слів чи словоформ без супровідних словотворчих засобів [2, с.235]. У лінгвістиці щодо процесу юкстапозиції, та його результатів (юкстапозитів) існує декілька поглядів: одні вчені відносять словоскладання до процесів словотво-

ру [3; 12; 2], інші схиляються до думки про несловотвірне походження таких слів [1; 6]. У праці «Загальна лінгвістика» Е. Бенвеніст свого часу висловився так: «Якби іменне складання було, як його завжди подають, процесом морфологічного характеру, то не можна було б зрозуміти, чому воно наявне, мабуть, в усіх мовах і яким чином могли з'явитися ці небагато чисельні формальні класи, досить подібні між собою в найрізноманітніших мовах. Справа в тім, що імпульс, який призвів до появи нових імен, йшов не з морфології, у межах якої він не диктувався ніякою необхідністю; вихідною точкою були синтаксичні конструкції з їхніми різновидами предикації. Саме синтаксична модель уможливило появу морфологічно складного імені і творить його шляхом трансформації» [1, с.254-255].

У монографічній праці «Явища економії в словотвірній номінації української мови» щодо цього дериваційного явища висловився мовознавець А. Нелюба, який назвав три способи творення юкстапозитів: зрощення, прикладковикористання та редуплікацію, і визначив їх несловотвірний характер. За словами автора, якщо в процесі основоскладання (композиції) ми маємо застосування словотворчих засобів, «спрацьовує словотвірна модель, формуються словотвірний тип і словотвіrne значення», то словоскладання (юкстапозиція) не підтверджує наявності таких параметрів, юкстапозити «належать до одиниць інших (несловотвірних) рівнів мови: синтаксичного чи проміжних [6, с.184]. Ми підтримуємо думку, що під час зрощення дериваційний процес здійснюється на рівні словосполучення, немає словотвірного значення та словотворчого форманта, що його виражає, а значить не варто відносити цей вид творення слів зі словотвірною номінацією.

У сучасних псевдонімах зафіксовано кілька прикладів зрощення слів у неофіційну власну назву. Так, письменниця Вероніка Хідченко підписує роботи псевдонімом Ніка *Нікалео*. Їм'я утворено шляхом трансонімізації, а прізвище – поєднанням двох імен: самої письменниці та розмовний варіант імені її сина Лева (Лео), отже: *Ніка + Лео* → *Нікалео*. Ще спосіб словоскладання в утворенні сценічних імен використали український реп-виконавець Артур Черняк (*Колоритт*), київський репер Іван Колихалов (*Kyivstoner*), співаки Анастасія Кочетова (*MamaRika*),

Володимир Борисенко (*VovaBRO*), Олександр Борисенко (*SashaBRO*), музикант Микола Швець (*Queensway*).

Артур Черняк сполучив дві загальні назви в один онім: *коло + ритм* → *Колоритм*. Відповідь, чому парубок обрав саме такі слова для творення псевдоніма, лежить в основі професійного спрямування Артура. Хлопець за освітою художник, який вирішив розвивати своє хобі – любов до музики та виконання пісень, тому він і поєднав слова, що характеризують його таланти: *коло* – торкається сфери образотворчого мистецтва, *ритм* – термін, який використовують у музиці. Реп-виконавець Іван Колихалов (*Kyivstoner*) використав перекладений латинкою топонім та англійське слово для творення псевдоніма. У словнику, де подано перелік літературних англійських лексем, слова *stoner* нема; є лише *stone*, яке перекладається як камінь. За правилами англійської мови формант *-er* сполучається з дієсловами та означає особу, яка займається родом діяльності, що вказана в дієслові, наприклад, *to buy – buyer* (купувати – покупець), *to invent – inventor* (винаходити – винахідник) [4, с.463]. За аналогією «*to stone – stoner*» повинно мати значення «облицювати каменем – лицювальник», а псевдонім *Kyivstoner* тоді перекладаємо «київський лицювальник». Проте в жаргоні англійських наркоманів є лексема *stoner*, яку використовують на позначення особи, що вживає наркотики, зокрема марихуану [10]. Тобто репер Іван Колихалов у псевдонімі поєднав англійське написання свого рідного міста Києва та додав чужомовний жаргонізм, спосіб творення – зрощення: *Kyiv + stoner* → *Kyivstoner*, значення утвореної лексеми «київський наркоман». Можливо, таким чином співак хотів вразити шанувальників, виявити свою епатажність.

Ще один київський музикант Микола Швець обрав собі псевдонім *Queensway*. У цьому разі маємо зрощення в одне слово англійського словосполучення *Queen's way*, що в перекладі означає «доріжка королеви». Автор самоназви не давав ніяких пояснень, тому припускаємо, що Микола Швець міг запозичити однойменну назву вулиці Лондона для свого артистичного псевдоніма.

Співаки Володимир та Олександр Борисенки використовують імена *VovaBRO* та *SashaBRO*. Компонент *BRO* з'явився в американському молодіжному сленгу, де він має багато значень та навіть входить у широке культурне поняття “bro culture”. Слово *bro* є утинком від літературного слова *brother*, проте в процесі діакронії лексема отримала додаткові значення, як-от «найкращий приятель» (щодо чоловічої статі); дружнє неофіційне звертання «хлопче»; «брат по духу» [9]. Лексема потрапила в інтернет-спілкування, а згодом на телебачення. У 2005 році виходить американський телесеріал «Як я зустрів вашу маму», де один з персонажів говорить про кодекс справжніх друзів – «братів» та вживає слово *bro*. На нашу думку, Володимир та Олександр Борисенки використали лексему *bro* в її прямому значенні, адже хлопці виступали та прославилися на музичному конкурсі під ім'ям *Брати Борисенки*, тож тепер, після спаду популярності, вони намагаються повернути собі успіх, використовують слово *брат* в чужомовному варіанті, щоб нагадати

про себе. Крім семантичних особливостей запозиченого слова ще характерною особливістю обох псевдонімів є написання слів у словосполученні разом, без пробілу (*Vova BRO* → *VovaBRO*) та графічне оформлення останнього слова великими літерами.

За допомогою зрощення утворила псевдонім *MamaRika* – Анастасія Кочетова. Спершу співачка фігурувала під сценічним іменем Еріка, проте розірвання контракту з продюсером змусило жінку шукати нову самоназву. Співачка в діалозі з ведучою Катериною Осадною зізналася, що ідеєю для нового псевдоніма послужила чужомовна лексема *tamacita*, що з іспанської перекладається «мамочка, мамуся». На нашу думку, Анастасія, щоб створити нове оригінальне ім'я, але в той же час зафіксувати в ньому відгомін минулого псевдоніма (яким би не дозволив користуватися колишній продюсер), додала іменник *мама* до імені *Еріка*, від якого попередньо усікла першу літеру, а потім транслітерувала й графічно оформила новотвір: *мама + (E)ріка* → *мама + ріка* → *мамаріка* → *MamaRika*.

Усі псевдоніми в цій групі за частиномовним статусом уособлюють модель творення «іменник + іменник». Твірні компоненти псевдонімів Вероніки Хідченко та Артура Черняка співвідносяться із сурядним словосполученням (*Ніка і Лео, коло й ритм*), а в Анастасії Кочетової, Івана Колихалова, співаків Олександра та Володимира Борисенків – з підрядним (*Kyivstoner, MamaRika, Vova BRO, Sasha BRO, Queen's way*). Варто зазначити, що в усіх випадках для поєднання двох слів у псевдонім не було використано інтерфікс; вони сполучені на основі злиття без будь-яких допоміжних формантів. У деяких псевдонімах початок другого слова виділено графічно (*MamaRika, VovaBRO, SashaBRO*). Часто одним із твірних слів, використаних в псевдонімах-зрощеннях, є власна назва: антропоніми (*НікаЛео, VovaBRO, SashaBRO*), топонім (*Kyivstoner*). Підсумовуючи вищезазначене, зауважимо, що складні псевдоніми, утворені за допомогою зрощення, за своєю формою дозволяють поєднувати стислість висловлення разом із його семантичною насиченістю, тобто ми бачимо сполучення мовної економії разом із глибоким змістом, закодованим у слові.

Редуплікація – це ще один спосіб творення слів, який мовознавці трактують по-різному. Найчастіше його розглядають у контексті словоскладання: за словником української мови під редакцією І. Білодіда знаходимо таке визначення: «це засіб *словотвору*, який полягає у подвоєнні основи слова або цілого слова. У словотворенні *редуплікація* є одним із засобів *словоскладання...*» (виділення курсивом наше – В.С.) [8, с.483]. Інші вчені схиляються до думки, що такий тип творення слів не можна однозначно кваліфікувати як словотвірний [6]. Редуплікація може виявлятися на різних мовних рівнях: фонетичному (повтор звуків), словотвірному (дублювання морфем), синтаксичному (повтор слів), і тому отримує складнощі дефініції. У нашому разі знайдено один псевдонім, утворений за допомогою синтаксичної редуплікації, через це ми зараховуємо його в категорію синтаксичних способів творення онімів. Псевдонім виграла сучасна українська реп-виконавиця Альона Са-

враненко, вона виступає під іменем *Alyona Alyona*. Важко сказати, чому Альона Савраненко взяла саме таку сценічну назву, виконавиця не пояснювала мотиви творення. Жінка транслітерувала латинськими літерами своє ім'я та подвоїла його, тож засобом творення маємо синтаксичну редуплікацію.

Висновки. Отже, робимо висновок, що зрощення та редуплікацію не можна однозначно та беззаперечно уналежнити до способів словотвору, оскільки тут відсутній словотворчий засіб, не сформовано словотвірний тип і словотвірне значення; процес відбувається не на рівні слова, а на рівні словосполучення, що

дає змогу віднести їх до синтаксичної номінації чи виділити проміжний варіант між словотвором та синтаксисом. Як спосіб творення в сучасному псевдоніміконі митців, зрощення та редуплікація є малопродуктивними, хоч зрідка й трапляються в обігові. За частиним статусом усі псевдоніми, створені за допомогою зрощення, уособлюють модель «іменник + іменник»; більшість з них серед твірних слів має власну назву. Редуплікація, виявлена на синтаксичному рівні шляхом дублювання особового імені, реалізована в псевдонімі сучасної української реп-виконавиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бенвенист Э. Общая лингвистика. Москва : Прогресс. 1974. 448 с.
2. Вакарюк Л. О., Панцьо С. Є. Український словотвір у термінах : словник-довідник. Тернопіль : Джура, 2007. 260 с.
3. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вища школа, 1985. 360 с.
4. Качалова К. Н., Израилевич Е. Е. Практическая грамматика английского языка с упражнениями и ключами. М. :ЛадКом, 2008. 720 с.
5. Максимчук В., Олар К. Український міліті-псевдонімікон: словотвірний аспект. *Логос: онлайн*. 2019. № 4. URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.04.22.html> (дата звернення: 09.01.2020).
6. Нелюба А. Осново- і словоскладання в контексті словотвірної номінації. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2006. № 2. С. 169–184.
7. Павликівська Н. М. Українська псевдонімія ХХ століття : автореф. дис ... д-ра філол. наук : 10.02.01. Київ, 2010. 36 с.
8. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, Т. 11. 1976. 723 с.
9. Слово bro. Переклад та пояснення. Lexico.com: English Dictionary, thesaurus and grammar help. URL: <https://www.lexico.com/definition/bro> (дата звернення: 03.02.2020).
10. Слово stoner. Переклад та пояснення. Lexico.com: English Dictionary, thesaurus and grammar help. URL: <https://www.lexico.com/definition/stoner> (дата звернення: 03.02.2020).
11. Українська мова. Енциклопедія. К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. 752 с.

REFERENCES

1. Benvenist E. General Linguistics. Moskva : Progress. 1974. 448 p.
2. Vakariuk L. O., Pantso S. Ye. Ukrainian word formation in terms : dictionary, reference book Ternopil : Dzhura, 2007. 260 p.
3. Hanych D. I., Oliinyk I. S. Dictionary of linguistic terms. Kyiv : Vyshcha shkola, 1985. 360 p.
4. Kachalova K. N., Izrailevich E. E. Practical English Grammar with exercises and answers. Moskva :LadKom. 2008, 720 p.
5. Maksymchuk V., Olar K. Ukrainian militi-pseudonymicon: word-formation aspect. *Lohos: online*. 2019. № 4. URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.04.22.html>
6. Neliuba A. Stem- and word-composing in the context of word-formative nomination. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Filolohichna nauky*. 2006. № 2. P. 169–184.
7. Pavlykivska N. M. Ukrainian pseudonymia of the XX c. – Manuscript : 10.02.01. Kyiv, 2010. 36 p.
8. Dictionary of the Ukrainian language, 11 v. / AN URSR. Instytut movoznavstva; za red. I. K. Bilodida. K.: Naukovadumka, V. 11. 1976. 723 p.
9. Word bro. Translation and explanation. Lexico.com: English Dictionary, thesaurus and grammar help. URL: <https://www.lexico.com/definition/bro>
10. Word stoner. Translation and explanation. Lexico.com: English Dictionary, thesaurus and grammar help. URL: <https://www.lexico.com/definition/stoner>
11. Ukrainian language. Encyclopedia. K. : Ukrainska entsyklopediia imeni M. P. Bazhana, 2000. 752 p.

Fusing and reduplication as the methods of creating pseudonyms of the modern Ukrainian artists

V. D. Soprykina

Abstract. The article defines the status of the fusing and reduplication as the methods of word formation of unofficial proper names. The research material is based on the Ukrainian modern artists' pseudonyms (for example, singers and writer unofficial names). The purpose of the study is to formulate a definition of fusing and reduplication, to show different scientists' opinions in this topic, determine place for these concepts in the word formation system. The results of the study will make it possible to concretize the scientific ideas about pseudonyms' word formation, to conclude that fusing and reduplication are non-productive methods of word building.

Keywords: word formation, proper names, pseudonym, fusing, reduplication.

Communicative-and-pragmatic manifestation of expressive speech acts through elucidative utterances in modern English

M. V. Stasiv

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine
Corresponding author. E-mail: stasiv_mariya@ukr.net

Paper received 26.08.20; Accepted for publication 16.09.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-14>

Abstract. The article deals with the consideration of communicative-and-pragmatic manifestations of speech acts of expressive type within the elucidative utterances of modern English. The definition of the elucidative speech act-expressive has been provided in the study; the key role of the illocutionary predicate of the principal clause of these utterances-acts in the process of formation of their communicative-and-pragmatic structure has been revealed; the taxonomy of communicative-and-pragmatic types of expressively colored elucidative utterances embodied in expressive speech acts of elucidative type has been compiled.

Keywords: *communicative-and-pragmatic manifestation, elucidative speech act-expressive, elucidative utterance-expressive, key illocutionary predicate, communicative-and-pragmatic type of speech act.*

Introduction. The current stage of development of linguistics was marked by the emergence of a number of studies of language, speech and communication from the standpoint of their communicative-and-pragmatic interpretation. In scientific works, the central issues are the manifestation of communicative-and-pragmatic phenomena in the structure of speech acts in various languages. In view of this, a detailed analysis of English expressive speech acts is relevant, which will make it possible to deepen the understanding of the nature of pragmatics as a manifestation of the inner world of communicators who communicate using living natural language.

A brief overview of publications on the topic. The prevailing tendencies of communicative-and-pragmatic studies conducted in different periods testified to the increased interest of pragmatologists in the issue of taxonomy of speech acts with the differentiation of their variety - expressive. The typology of speech acts was based on various differential criteria: illocutionary force of utterances (J. L. Austin [8, p. 150]), syntactic and semantic formalization of speech acts and their behavior in discourse (D. Wunderlich [12, p. 225]), the nature of the pragmatic component (G. G. Pocheptsov [3, pp. 271, 274-276]), the purpose of the illocutionary act, the expression of the psychological state of the addressee, etc. (J. R. Searle [4, pp. 172-177, 183-184]), institutionality / non-institutionality, imperativeness / non-imperativeness, psychological expressiveness of the speech act / non-psychological expressiveness of the speech act, etc. (V. V. Bogdanov [1, pp. 25-27]), types of relations of communicants (K. Bach [9]), the intentional meaning of the performative and its illocutionary function (N. I. Formanovska [5, pp. 264, 266]), et al. Today the main attention in such studies is focused on the formation of a communicative-and-pragmatic system of various types of utterances-expressives (O. V. Shvets [7, pp. 164-171]; P. S. Khabotniakova [6, pp. 224-227], et al.). However, in the English communicative-and-pragmatic tradition, the issue of interpreting the essence of an elucidative utterance of expressive type and its communicative-and-pragmatic differentiation remains unresolved.

The **purpose** of the scholarly paper is to trace the manifestations of communicative-and-pragmatic orientation of speech acts-expressives in the structure of elucidative

utterances of modern English. The purpose has led to the solution of the following **tasks**: determine the essence of the speech act of expressive type realized within the English elucidative utterance; describe the specifics of the formation and actualization of the studied speech acts at the communicative-and-pragmatic level and identify their communicative-and-pragmatic types.

Materials and methods of research. The research **material** covers 12 696 English elucidative utterances-expressives found in the texts of the British National Corpus [10]. The research problems of this paper are solved by using a set of the following **methods**: valency (i.e. colligation), transformational, componential, valency (i.e. collocation) and intent analyses.

Presentation of the main material and substantiation of the obtained research results. Expressiveness as a communicative-and-pragmatic manifestation of the illocutionary force of utterances has a whole system of act-speech means of its actualization at its disposal. An expressive speech act is a direct means of representation of the expressive function of communication. The key properties of the expressive are considered to be the expression of positive or negative emotions of the speaker and the exertion by the speaker of the corresponding emotional communicative influence on the addressee [2, p. 34]. The proposed study is based on the typology of illocutionary acts by J. R. Searle, which contains the following classes: assertives, directives, commissives, expressives and declarations [4, p. 170]. The results of the analysis of the English elucidative utterances-acts showed that all these classes have been identified in the research. We interpret expressives as a certain type of speech acts, the illocutionary force of which is to reflect the mental attitude of the speaker to the current state of affairs [4, p. 183].

Thorough analysis and systematization of communicative-and-pragmatic manifestations of elucidative utterances-expressive, the extreme case of elucidative speech act of expressive type, give grounds to assert that the elucidated key illocutionary predicate of the principal clause of this utterance is key in determining communicative-and-pragmatic type of the speech act. The close relationship of this predicate with the expressive type of speech act is clearly traced in their detailed pragmatic structuring [11, p. 31]. The key and peripheral senses of the elucidated key

illocutionary predicate are involved in building up its microsense composition. The unity of the microsense structure and the organizational system of microsenses motivate the formation of communicative-and-intentional sense at the communicative-and-pragmatic level of its actualization. On the basis of all the features of the structure of the communicative-and-intentional sense of the elucidated key illocutionary predicate, we reveal the expressive orientation of the elucidative utterance. This testifies to the communicative-and-pragmatic manifestation of the emotive-and-evaluative type of the addressee's intention, which is fixed in the pragmemic structure of the communicative-and-intentional sense, expressed at the language level by the elucidated key illocutionary predicate. Based on this manifestation and the communicative situation in which it is verbalized in the elucidative utterance, the latter is included in the communicative-and-pragmatic type of speech act - expressive.

In distinguishing the types of elucidative utterances-expressives, we take into account the key role of the key illocutionary predicate of the principal clause of these utterances-acts, in which the communicative-and-pragmatic manifestation of the emotive-and-evaluative intention of the speaker is laid down.

We typologize the pragmatic expressiveness of elucidative utterances-acts on the basis of a detailed analysis of the pragmemic structure of 12 key illocutionary predicates, which denote mental activity: *accept, agree, believe, complain, confirm, deny, dispute, doubt, know, object, say and think*.

The article presents examples of analysis of pragmemic structures of the most frequent key illocutionary predicate (pragmeme) *believe*, on the basis of which the communicative-and-pragmatic organization of the whole elucidative utterance-expressive is illustrated.

The elucidative utterance with the main pragmeme *believe* deserve special attention, because they are characterized by versatility, specificity by the subjective factor, a wide range of semantic varieties and naturalness in the expression of communicators' thoughts. The elucidative utterance with the generalized pragmeme *believe* is filled with its meaning *to feel certain that something is true or that somebody is telling you the truth*, which characterizes the pragmatic independence of these elucidative utterances from other types. The triad of peculiar microsenses *FEELING, CERTAINTY* and *TRUTH*, built into the structure of the sense of the explained pragmeme and combined into one ordered semantic row, forms the communicative-and-intentional sense of *believe*, which is a communicative-and-pragmatic manifestation of *emotive-and-evaluative intention* of the addressee. Taking into account all the communicative-and-pragmatic features, we determine that in this case the communicative-and-pragmatic type of elucidative speech acts - expressive - best conveys this intention:

Eg: I believe that each individual is precious to God.

We believe that Jesus Christ did assume, or take on, our human nature in every part.

We believe that Christ has made possible the redemption of all humanity — of men and women equally.

Another type of elucidative utterances with the basic pragmeme *believe* make an utterance with a semantic charge *used to say that you are surprised or annoyed at*

something. Its microsenses *SAYING, SURPRISED* and *ANNOYED* are closely interconnected and are embodied in the communicative-and-intentional sense, in which the communicative-and-pragmatic manifestation of *satisfaction or dissatisfaction of the addressee* is incorporated. It is obvious that in the utterances of elucidative type there is an *emotive-and-evaluative intention*, which motivates the formation of speech acts - expressives:

Eg: I don't believe that I am really going to have the chance to be in this movie.

I simply can't believe that responsible adults allowed a child to wander the streets.

I couldn't believe that a policeman could have said such a thing.

Elucidative utterances with a core *believe* with a semantic content *to have the opinion that something is right or true* are different. Differentiation is clearly visible in its segmentation into microsenses *OPINION, RIGHTNESS* and *TRUTH*. Microsense interweaving is the reason for the formation of communicative-and-intentional sense, the essence of which lies in the communicative-and-pragmatic manifestation of *a firm belief in something*. Undoubtedly, although with a different degree of gradation (amplification), the *emotive-and-evaluative intention* of the speaker is fixed in this sense, which is the basis for the formation of utterances of the elucidative type with a sign of *expressiveness*:

Eg: I believe that the diversity of childcare provision in the UK is one of its strengths.

I believe that the two prime requisites for good control are careful organisation and clarity.

I believe that a newborn child has the right to be fed, warmed and cherished.

Within its structure, elucidative utterances with the key pragmeme *believe* can have another semantic nuance. The microsenses *THOUGHT, TRUTH, POSSIBILITY* and *UNCERTAINTY* are part of the semantic charge *to think that something is true or possible, although you are not completely certain*. The set of microsense composition of the communicative-and-intentional sense indicates that *the addressee has no definite opinion about something, no point of view*. Under such conditions, the communicative-and-pragmatic manifestation of the *emotive-and-evaluative intention* of the addressee with the lowest degree of amplification materializes in elucidative utterances. The latter influences the choice and formation by the speaker of elucidative utterances of the *expressive type* in the process of communication:

Eg: I believe that the attached information on the sports and outdoor leisurewear company may be of interest to you.

We believe that they are more likely to provide vocational studies.

I believe that increasingly with modern communications, the interests of children reared in a rural environment may be as diverse as those from urban areas.

The results of the analysis of 12 key illocutionary predicates in the structure of 12 696 elucidative utterances-expressives gave grounds to state that *believe* (3 929 – 30,95%), *say* (2 284 – 17,99%), *think* (2 016 – 15,88%) and *know* (1 343 – 10,58%) as kernel illocutionary predicates of the studied utterances-acts are more frequent in comparison with predicates *agree* (1 143 – 9%), *accept*

(1 097 - 8,64%), confirm (349 - 2,75%), deny (242 - 1,91%), complain (178 - 1,4%), doubt (84 - 0,66%), dispute (20 - 0,16%) and object (10 - 0,08%), which are also basic in the actualization of expressive pragmatics in elucidative utterances of the expressive type (Fig.1).

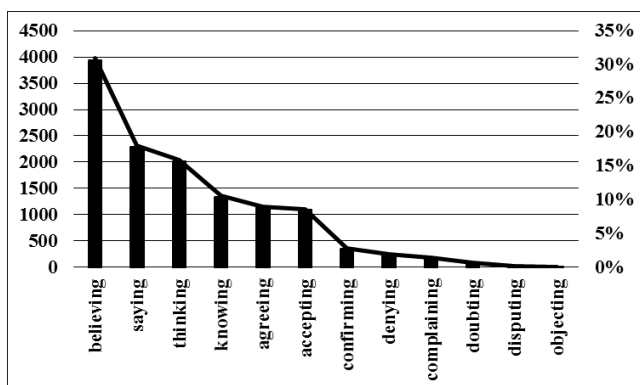

Fig.1. Chart of the correlation between elucidative utterances-expressives with key predicates of mental activity

The following communicative-and-pragmatic manifestations of expressive speech acts within the types of elucidative utterances can be traced in the study: (strong) denial (protest), uncertainty, the presence of the same opinion, hesitation, believing, faith, thinking, satisfaction or dissatisfaction, denial, agreement, lack of definite opinion about something, lack of some point of view, expectation, acceptance of something, reconciliation with something, understanding, speaking, complaint, hope,

questioning, doubt, approval, compatibility of views, firm belief in something, idea, complete self-righteousness and truth of what is said.

Conclusions. Elucidative speech act-expressive is a communicative-and-pragmatic unit of speech activity, which is aimed at expressing elucidative expressiveness as a communicative-and-pragmatic manifestation of the intention to elucidate the emotive-and-evaluative type, embodied in the structure of the English elucidative utterance-act of expressive type. The formation and implementation of the studied speech utterance-act at the communicative-and-pragmatic level is based on the direct participation in these processes of the key illocutionary predicate of its principal clause and one or several illocutionary predicates of the subordinate clause of this type of utterances-acts. The key illocutionary predicate of the elucidative speech act-expressive is dominant in the detection of its elucidative expressiveness and in the differentiation of communicative-and-pragmatic types of elucidative utterances-expressives in modern English.

The considered phenomena of communicative-and-pragmatic manifestations of the English elucidative utterances-acts of expressive type open up new **perspectives** for more detailed description and substantiation of interdependence and interconditionality of constituents of these utterances-expressives at lexical-and-grammatical, semantic, and communicative-and-pragmatic levels of their implementation.

ЛІТЕРАТУРА

- Богданов В. В. Текст и текстовое общение: учеб. пособие. СПб.: Изд-во Санкт-Петербург. ун-та, 1993. 67 с.
- Велівченко В. О. Комунікативне виявлення експресивності та експресива в сучасній англійській мові // Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки. Черкаси, 2014. №27. С. 28 - 35.
- Почепцов Г. Г., Иванова И. П., Буракова В. В. Предложение // Теоретическая грамматика современного английского языка. М.: Высшая школа, 1981. С. 164 - 286.
- Серль Дж. Р. Классификация иллокутивных актов // Новое в зарубежной лингвистике. М.: Прогресс, 1986. Вып. 17. Теория речевых актов. С. 170 - 194.
- Формановская Н. И. Речевое взаимодействие: коммуникация и прагматика. М.: Изд-во „ИКАР”, 2007. 480 с.
- Хаботнякова П. С. Лінгвальна репрезентація біблійних образів-символів в англійському містичному трилері: когнітивно-прагматичний аспект (на матеріалі творів Френка Перетті): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Запоріжжя, 2019. 294 с.
- Швец О. В. Типологія номінативних речень в англійській, французькій та українській мовах: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17. Київ, 2016. 221 с.
- Austin J. L. How to Do Things with Words. Oxford: Clarendon Press, 1962. 168 p.
- Bach K. Speech Acts and Pragmatics // Blackwell Guide to the Philosophy of Language. Wiley - Blackwell, 2003. URL: <http://userwww.sfsu.edu/kbach/Spch.Prag.htm> (дата звернення: 20.08.2020).
- British National Corpus – XML Edition: XAIRA version 1.23 [Electronic resource]. Published by OUCS on behalf of the BNC Consortium. (14 GB). Oxford, 2007. 2 DVD. Requirements: Windows 2000/XP/Vista: DVD-ROM.
- Stasiv M. V. Micropragmatics of language code units (based on the analysis of elucidative speech acts selected from BNC) // Science and Education a New Dimension. Philology. Budapest: Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe, 2015. Vol. III (11), Is. 56. P. 30 – 33.
- Wunderlich D. Studien zur Sprechakttheorie. Frankfurt/M.: Suhrkamp, 1976. 417 s.

REFERENCES

- Bogdanov V. V. Text and text communication: tutorial. SPb.: Publishing House Sankt-Peterburg. Uni-ta, 1993. 67 p.
- Velivchenko V. O. Communicative manifestation of expressiveness and expressive in modern English // Visnyk Cherkaskoho Universytetu. Series: Philological Sciences. Cherkasy, 2014. No.27. P. 28 - 35.
- Pochepstov G. G., Ivanova I. P., Burlakova V. V. Sentence // Theoretical grammar of modern English language. M.: Vysshaya Shkola, 1981. P. 164 - 286.
- Searle J. R. Classification of illocutionary acts // New in foreign linguistics. M.: Progress, 1986. Edition 17. Theory of speech acts. P. 170 - 194.
- Formanovskaya N. I. Speech interaction: communication and pragmatics. M.: IKAR Publishing House, 2007. 480 p.
- Khabotniakova P. S. Lingual representation of biblical images-symbols in the English mystical thriller: cognitive-pragmatic aspect (based on the works by Frank Peretti): thesis ... cand. of philol. sciences: 10.02.04. Zaporizhia, 2019. 294 p.
- Shvets O. V. Typology of nominative sentences in English, French and Ukrainian: thesis ... cand. of philol. sciences: 10.02.17. Kyiv, 2016. 221 p.

Графічні та морфологічні особливості англомовного Інтернет-дискурсу (на матеріалі коментарів у соціальній мережі Facebook)

С. В. Субота

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ, Україна
Corresponding author. E-mail: subotaSW@gmail.com

Paper received 20.08.20; Accepted for publication 14.09.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-15>

Анотація. У статті розглянуто лінгвістичні особливості Інтернет-комунікації як нового різновиду мови. Проаналізовано графічні та морфологічні особливості англомовних коментарів у соціальній мережі Facebook. Виявлено, що найпоширенішими явищами інтерактивної комунікації на графемному рівні слугують скорочення, стягнення і нетрадиційне написання слів. На морфологічному рівні до характерних особливостей інтерактивної комунікації належать помилки у вживанні форми слова, а також неправильне вживання займенників і прийменників.

Ключові слова: Інтернет-дискурс, інтерактивна комунікація, соціальні мережі, коментарі.

Вступ. Інформаційно-комунікаційні сервіси та інтернет-комунікація в цілому викликають в наш час великий інтерес у дослідників з різних сфер наукових знань, оскільки вони вносять інновації в традиційні дисципліни і сфери наукових пошуків. Лінгвістична наука не стала винятком у цьому відношенні й проводить численні інноваційні дослідження, спрямовані на вивчення нових форм вживання і використання мови, які виникли під впливом активного розвитку інтернет-простору і інформаційно-комунікаційних сервісів. Наше дослідження є аналізом інтернет-комунікації, а саме лінгвістичного аспекту англомовної інтерактивної комунікації в мережі Інтернет, оскільки англійська мова має домінуючий статус серед інших мов, перетворившись в умовах глобалізації на мову міжнародного спілкування в мережі Інтернет.

Інтерактивна комунікація у всіх її формах – електронне листування, спілкування в чатах і соціальних мережах, ведення блогів, коментування і т.д. – стала невід’ємною частиною сучасного життя і, відповідно, цікавить дослідників з різних напрямів науки, в тому числі і вчених-лінгвістів, що і зумовило актуальність нашого дослідження.

Стислий огляд публікацій за темою. Функціонування англійської мови в мережі Інтернет викликає значний інтерес вчених з різних країн світу, відповідно, за останні десятиліття з’явилися численні наукові дослідження, присвячені вивченню інтернет-комунікації. Основними напрямками цих досліджень були: аналіз мови Інтернету з точки зору відповідності нормам англійської літературної мови, з погляду розвитку і змін англійської мови [8; 9; 13]; формування і функціонування спеціального комп’ютерного дискурсу в чатах, блогах і форумах [10; 14]; аналіз систем гіпертексту і способів їх реалізації в англомовній інтернет-комунікації [5]; особливості функціонування засобів масової інформації в Інтернеті [1; 6]; соціолінгвістичні і психологічні особливості користувачів мережі Інтернет [2; 11].

Огляд робіт з дослідження інтерактивної комунікації в мережі Інтернет виявив, що переважна більшість з них присвячена аналізу лінгвістичних особливостей поштової кореспонденції, миттєвих повідомлень з он-лайн чатів, а також текстових блогів [3; 8; 12]. Лінгвістичних досліджень, присвячених вивченню інтернет-коментарів в соціальних мережах значно менше [4; 7].

Дослідження інтерактивної комунікації в соціальних мережах є, на нашу думку, не менш важливим ніж в інших, вже згаданих сферах інтернет-середовища, оскільки воно дозволить не тільки виявити модифікації, які відбуваються в сучасній англійській мові на різних структурних рівнях в наш час, але й окреслити загальні тенденції розвитку англійської мови у майбутньому.

Режим спілкування в Інтернеті он-лайн надзвичайно динамічний, він не дозволяє ретельно обдумати те, що хоче сказати людина. Пріоритет надається швидкості спілкування і передачі інформації, а не правильності написаного, відповідно співрозмовники зазвичай не задумуються про те, як правильно орфографічно і граматично висловити свою думку. Зазначимо, що ні адресат, ні адресант не звертають уваги на помилки при передачі інформації у віртуальному просторі. Спілкування в Інтернеті не обмежується жодними мовними рамками, як результат, інтерактивній комунікації властиві різноманітні помилки, котрі претендують на те, щоб змінити свій статус помилки на особливості інтерактивної інтернет-комунікації, тому основна мета нашого дослідження – виявити і систематизувати характерні особливості інтерактивної комунікації в мережі Інтернет, що відбувається за допомогою коротких текстових повідомлень (коментарів у соціальних мережах).

Матеріали і методи. Матеріалом дослідження слугували 250 англомовних текстів-коментарів, обраних шляхом суцільної вибірки з соціальної мережі Facebook. Під час роботи використано описовий метод із застосуванням відповідних прийомів класифікації і систематизації, що дозволило провести аналіз графічних і морфологічних особливостей коментарів у соціальних мережах. Для підрахунку частотності лінгвістичних особливостей на різних мовних рівнях було застосовано метод кількісного та зіставного аналізу.

Результати та їхнє обговорення. У процесі спілкування в мережі Інтернет часто трапляється так, що існуючі мовні норми зазнають певних змін. Ці зміни відбуваються на всіх мовних рівнях. У нашому дослідженні ми зосередили увагу на змінах, які відбуваються в орфографії та морфології сучасної англійської мови в мережі Інтернет.

У межах досліджуваного масиву було виявлено та-

кі графічні засоби інтерактивної комунікації:

1) Скорочення

Найпоширенішим видом скорочення виявилось випадіння останніх літер (або літери) у написанні слова, наприклад, *bro* (*brother*), *lang* (*language*), *smilin* (*smiling*), *hav* (*have*), хоча зустрічалися випадки, коли замість вживання подвоєних літер писали одну літеру, наприклад, *wil* (*will*), *sory* (*sorry*);

2) Стягнення

Стягнення, які іноді називають «короткими формами», як правило, поєднують займенники та модальні дієслова із заперечною часткою *not*, у коротшій формі наприклад, *we're* (*we are*), *you're* (*you are*), *couldn't* (*could not*).

У межах досліджуваної вибірки було помічено численні випадки стягнення, що поширилось і на слова, які належать до інших лексико-граматичних класів, найчастіше на іменники та прикметники. Наприклад, *wkend* (*weekend*), *gd* (*good*), *nxt* (*next*). Варто зазначити, що стягнення в більшості випадків не супроводжувалось вживанням апострофу замість пропущеної літери, зазвичай, голосної;

3) Нетрадиційне написання

Нетрадиційне написання означає правопис слова таким чином, щоб воно більше відповідало його вимові, адже для англійської мови характерна наявність великої кількості слів, правопис яких не відповідає їх звучанню. Наприклад, у слові *daughter* 8 літер, але всього 4 звуки. Причинами цього явища можна назвати економію часу при друкуванні слова, помилки при введенні тексту або ж незнання правильного написання слова, наприклад, *gud* (*good*), *shud* (*should*), *sum* (*some*), *plez* (*please*);

4) Заміна написання слів написанням літер

Заміна слова літерами стосується заміни цілого слова лише однією літерою. Цей прийом вважається одним з найпоширеніших серед користувачів мережі Інтернет, оскільки англійська мова має багато односкладових слів, це дозволяє використовувати одну літеру, вимова якої подібна до вимови слова, яке має теж саме звучання, що значно полегшує інтерактивну текстову комунікацію. Приклади заміни написання слова однією літерою, які були виявлені в нашій вибірці: *U* (*you*), *B* (*be*);

5) Заміна написання слів написанням чисел

Заміна написання слів написанням чисел є однією з важливих особливостей електронного дискурсу. Суть цього явища полягає в тому, що цифра використовується для заміни слова, складу або фонемі. Користувачі Інтернету використовують цифри, щоб замінити слово, склад або фонему, що має однакову вимову. Наприклад, *4* (*four*), *2* (*two, too*), *1* (*one*), *8* (*ate*);

6) Акроніми

Акроніми – складноскорочені слова, що виникають внаслідок абрєвіації – утворення з перших літер або з інших частин слів, що входять до складу назви чи поняття. У межах досліджуваного масиву було знайдено ряд акронімів: *JK* (*just kidding*), *AFAIK* (*As far as I know*), *IRL* (*in real life*), *IMO* (*In my opinion*), *IDK* (*I don't know*);

7) Емотикони

Емотикон або емограма (*emoticon*) – схематичне зображення людського обличчя, що використовується

для передачі емоцій. Може складатися з різноманітних символів, як то букв алфавіту, знаків пунктуації та різних службових символів. Широко використовуються комунікаторами в соціальних мережах. Наприклад, ☺ (*smile*), ☹ (*sad*), :D (*laugh*), :O (*surprise*).

Використання емотиконів дозволяє висловити емоції при відсутності безпосереднього контакту користувачів. емотикони інформують про емоційно забарвлене відношення комунікатора до бесіди, передаючи спрямованість і ступінь своїх емоцій.

Близько 10% досліджуваних коментарів містило емотикони. Варто зауважити, деякі комунікатори принципово не використовують даний графічний виражальний засіб, для того, щоб підкреслити серйозність своїх коментарів. Крім того, є певний відсоток комунікаторів, у яких мобільні пристрої не мають включений набір емотиконів в алфавітній розкладці.

Таблиця 1. Графічні особливості коментарів

Засоби	Абсолютна частота	Відносна частота
Скорочення	24	28,6%
Стягнення	19	22,61%
Нетрадиційне написання	17	20,23%
Емотикони	8	9,52%
Акроніми	7	8,33%
Заміна написання слів цифрами	5	5,9%
Заміна написання слів літерами	4	4,76%
Σ	84	100%

Результати дослідження свідчать, що найпоширенішими засобами інтерактивної комунікації на графемному рівні є скорочення, стягнення і нетрадиційне написання слів, менш поширеними у процентному відношенні є акроніми і емотикони. Рідко використовуються такі графічні засоби як заміна написання слів цифрами та літерами (див. Табл.1).

Розглянемо англомовні коментарі, фокусуючи увагу на основних змінах на морфологічному рівні:

1) Помилки у вживанні форми слова

Невірна форма слова (переважно це стосується дієслова) - найпоширеніша морфологічна особливість у дослідженому масиві, частота її вживання складає майже 31%. Наприклад, *we didn't driving all the way here* (*we did not drive all the way here*). Причиною цього явища може бути збільшення темпу інтерактивної комунікації між співрозмовниками. Варто зазначити, що невірний вибір форми слова при комунікації в Інтернеті абсолютно не перешкоджає процесу спілкування і розуміння співрозмовниками один одного;

2) Неправильне вживання займенників

Для інтернет-коментарів як жанру спілкування характерне неправильне вживання займенників або ж невірна форма їх використання, про що свідчить частота цього явища – понад 24 % в межах досліджуваного масиву. Пояснити наявність даної морфологічної особливості в процесі комунікації в Інтернеті ми можемо неувважністю учасників спілкування. Наприклад, *Your so pretty* (*you are so pretty*);

3) Неправильне вживання прийменників

Одним з поширених морфологічних явищ є неправильне вживання прийменників, частота його складає

понад 17% серед усіх виявлених особливостей на морфологічному рівні. Причиною цього явища може бути підвищена швидкість інтерактивної комунікації, коли учасникам комунікації не вистачає часу перевірити правильність оформлення коментарів. Наприклад, *lazy people accuse gay men and lesbians for taking their jobs (lazy people accuse gay men and lesbians of taking their jobs), he's gonna ask her to marry with him (he is going ask her to marry him);*

4) Помилкове вживання артиклів

Характерною особливістю Інтернет-середовища є послаблення граматичних норм у процесі інтерактивного спілкування, що дозволяє учасникам комунікації не звертати увагу на вживання артиклів. У межах вибірки було знайдено 8 (13,8%) випадків неправильного вживання артиклів. Наприклад, *What marvellous photo (What a marvellous photo); I got boyfriend (I got a boyfriend);*

5) Відсутність узгодження часових форм

При здійсненні інтерактивної комунікації в режимі он-лайн відповідь зазвичай потрібно давати дуже швидко, тому у користувача немає часу, щоб вжити дієслово у правильній часовій формі, але це не заважає учасникам комунікації успішно кодувати і декодувати інформацію.

Серед виявлених нами морфологічних явищ дана особливість зустрічається у понад 8% досліджуваного матеріалу. Наприклад, *He said he never saw it (He said he had never seen it);*

6) Неправильні форми ступенів порівняння прикметників

Вживання порівняльної форми ступенів порівняння прикметників, що відрізняється від граматичних норм мови, є прикладом розвитку сучасної англійської мови в напрямку до аналітизму. Для тих, хто вивчає мову, утворення порівняльної форми прикметників підпорядковується певним правилам, у той час як для носіїв мови і для тих, хто перебуває в сфері живого використання мови, ці правила зазнають деяких змін і спрощуються.

Це явище мало поширене, в межах вибірки воно складає лише 5% від загальної кількості досліджуваного матеріалу. Наприклад, *It's more easy (It is easier);*

Зазначимо, що найпоширенішим морфологічним явищем у досліджуваному масиві коментарів є помилки у вживанні правильних форм слова, неправильне вживання займенників і прийменників, в той час як менш поширеними явищами є неправильне утворення форм ступенів порівняння прикметників, а також відсутність узгодження часових форм (див. Табл.2).

Таблиця 2. Морфологічні особливості коментарів

Засоби	Абсолютна частота	Відносна частота
Помилки у вживанні форми слова	18	31%
Неправильне вживання займенників	14	24,1%
Неправильне вживання прийменників	10	17,3%
Помилкове вживання артиклів	8	13,8%
Відсутність узгодження часових форм	5	8,6%
Неправильні форми ступенів порівняння прикметників	3	5,2%
Σ	58	100%

Висновки. У даному дослідженні була зроблена спроба виявити лінгвістичні особливості англомовної комунікації в мережі Інтернет, а саме графічні та морфологічні особливості інтерактивної текстової комунікації у віртуальному просторі соціальної мережі Facebook.

Аналіз 250 англомовних коментарів у соціальній мережі Facebook дозволив класифікувати особливості комунікації в мережі Інтернет, як в графічному, так і в морфологічному аспектах.

На рівні графем нами були виявлені такі особливості інтерактивної комунікації: скорочення, стягнення, нетрадиційне написання, заміна написання слів написанням літер, заміна написання слів написанням цифр, акроніми, а також емотикони. Найпоширенішими явищами інтерактивної комунікації на графемному рівні слугують скорочення, стягнення і нетрадиційне написання слів, у процентному відношенні вони складають понад 70% від загальної кількості виявлених графічних особливостей інтернет-комунікації.

На морфологічному рівні до особливостей інтерактивної комунікації належать: помилки у вживанні форми слова, неправильне вживання займенників і прийменників, відсутність узгодження часових форм, помилкове вживання артиклів, а також неправильні форми ступенів порівняння прикметників. Найпоширенішими морфологічними особливостями інтернет-комунікації слугують помилки у вживанні форми слова (31%), а також неправильне вживання займенників (понад 24%) і прийменників (понад 17%).

Результати проведеного дослідження дозволяють окреслити коло проблем для подальшого опрацювання. Насамперед, перспективним вважається розширення меж дослідження за рахунок аналізу інших лінгвістичних особливостей інтерактивної комунікації в мережі Інтернет, таких як морфонологічні, лексико-семантичні, синтаксичні та синергетичні особливості англомовного інтернет-дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

- Калмыков А. А., Коханова Л. А. Интернет-журналистика. Теоретические основы. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 383 с.
- Кузнецова Ю. М., Чудова Н. В. Психология жителей Интернета. – М.: УРСС, 2008. – 224 с.
- Мельник М. В. Блог как жанр Интернет-коммуникации // Система і структура східнослов'янських мов: Збірник наукових праць Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 5. – С. 216-223.
- Павлов М. А. Своеобразие жанра интернет-комментария в социальных сетях // Наука и образование: новое время. – 2017. – №2. – С.101-108.
- Рязанцева Т. И. Гипертекст и электронная коммуникация: [монография]. – М.: ЛКИ, 2010. – 256 с.
- Сулім А. А. Медіакритика в Україні: функції, тематика, проблематика: дис... кандидата із соціальних комунікацій: 27.00.04 / Сулім Анна Анатоліївна. – Дніпропет-

- ровськ, 2015. – 242 с.
7. Танабаева И.Р. Комментарий как особый жанр в интернет-общении // Молодой ученый. – 2017. – №51 (185). – С.207-210.
 8. Baron N. Are Digital Media Changing Language? // Educational Leadership – 2009. – № 6. – P. 42-46.
 9. Crystal D. Internet Linguistics: A Student Guide / David Crystal. – London and New York: Routledge. Taylor & Francis Group, 2011. – 179 p.
 10. Davis B. R. Electronic Discourse: Linguistic Individuals in Virtual Space. – New York: SUNY Press, 1997. – 217 p.
 11. Haller S. Computational Models of Mixed-Initiative Interaction. – New York: Springer, 2013. – 398 p.
 12. Lyddy F., Farina F., Hanney J., Farrell L. & Kelly O'Neill N. An Analysis of Language in University Students' Text Messages // Journal of Computer-Mediated Communication. – 2014. – Vol. 19(3). – P. 546-561.
 13. Mansell R. Inequality and Digitally Mediated Communication: Divides, Contradictions and Consequences // Journal of the European Institute for Communication and Culture. – 2017. – № 24. – P. 146-161.
 14. Sun H. M. A study of the features of Internet English from the linguistic perspective // Studies in Literature and Language. – 2010. – Vol. 1. – № 7. – P. 98-103.

REFERENCES

1. Kalmykov, A.A., Kokhanova, L.A. Internet journalism. Theoretical basis. – M.: UNITI-DANA, 2005. – 383 p.
2. Kuznetsova, Y.M., Chudova, N.V. Psychology of Internet residents. – Moscow: URSS, 2008. – 224 p.
3. Melnik, M.V. Blog as a genre of Internet communication // System and structure of East Slavic languages: Collection of scientific works of National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv: NPDU. MP Dragomanova, 2012. – № 5. – P. 216-223.
4. Pavlov, M.A. The originality of the genre of Internet commentary in social networks // Science and education: new time. – 2017. – № 2. – P.101-108.
5. Ryazantseva, T.I. Hypertext and electronic communication: [monograph]. – Moscow: LKI, 2010. – 256 p.
6. Sulim, A.A. Media criticism in Ukraine: functions, topics, problems: dissertation for the candidate degree in social communication. Speciality 27.00.04 – Theory and history of journalism. – Dnipropetrovsk, 2015. – 242 p.
7. Tanabaeva, I.R. Commentary as a special genre in Internet communication // Young Scientist. – 2017. – №51 (185). – P.207-210.

Graphic and morphological features of English-language Internet discourse (based on the Facebook comments)

S. V. Subota

Abstract. The article is devoted to the investigation of the linguistic means of Internet communication as a new kind of language. Graphic and morphological features of English-language comments on the social network Facebook are analyzed. It was found that the most common phenomena of interactive communication at the grapheme level are abbreviations, contractions and unconventional spelling. The peculiarities of interactive communication at the morphological level include errors in the use of word forms, as well as incorrect use of pronouns and prepositions.

Keywords: *Internet discourse, interactive communication, social networks, comments.*

Specifics of the concepts of linguistic norm and variability

Y. Y. Terniievka

Luhansk Taras Shevchenko National University
Corresponding author. E-mail: yevgenia.ter@gmail.com

Paper received 28.08.20; Accepted for publication 15.09.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-16>

Abstract. The article is devoted to the description of the concepts of the linguistic norm and variability, as well as the differentiation of the terms “variability”, “variation” and “variance”. In particular, the approaches of scientists to understanding these phenomena are analyzed, the most used definitions of them are given and the main differences between them are revealed.

Keywords: *linguistic norm, variability, variation, variance, language variant.*

Introduction. The language system is characterized by a certain set of properties that determine its functioning. Variability is one of them. The language system is arranged in such a way that each of its units functions in the form of one of its variants, the specifics of which are determined by the level to which this unit belongs. The issue of language variability does not lose its relevance today, as the language is constantly evolving and changing.

A brief overview of relevant publications. In domestic and foreign science R. Bell, V. Bondaletov, A. Fill, J. Fishman, M. Halliday, E. Haugen, K. Henson, E. Isayev, B. Johnstone, S. Kisling, L. Krysin, U. Labov, V. Pasyonok, O. Petrenko, L. Prokopova, O. Selivanova, I. Shevchenko, V. Zhyrmyskiy and others dealt with the issues of the relationship between language norm and variability. In the works of such scientists as R. Avanesov, O. Bubennikova, J. Chambers, M. Makovskiy, D. Shakhbahova, O. Shveitser, M. Wakelin and others the considerable attention is given to the search for factors of language variation, but this issue still can not be considered as exhausted.

The objectives of the article are to characterize the concepts of language norm and variability, as well as to differentiate various terms related to these phenomena.

Description of the main material. The existence of language without a certain norm is impossible, because in order to perform its main communicative function, it must become generally accepted in a separate language group. Traditionally, the norm in linguistics is considered to be the set of the most stable, traditional realizations of the elements of the language structure, selected and fixed by the language practice [17, p. 555].

According to S. Yermolenko, the language norm is a set of language means that correspond to the language system and are perceived by its speakers as a model of social communication in a certain period of development of language and society [8, p. 420].

In linguistics the concept of language norm is considered in two dimensions:

1) norm as a result of historically and socially conditioned use of certain stereotypical models of language means usage [12];

2) norm as a result of purposeful regulation of language life by society and social institutions [11, p. 13].

The concept of norm is inherent to almost any concept of language. This is primarily due to the correctness of the individual's choice of a particular language form. The norm is the choice of a certain language demonstrators in accordance with the criteria of communicative activity and

its use in accordance with the requirements of a specific type of communicative events [15].

Along with the concept of language norm, there is also the concept of language variability. Norms of literary language are closely related to variability at the lexical, grammatical, phonological levels [9].

Linking variance with the concept of norm, linguists pay attention to the fact that each modern literary language is characterized not only by a certain degree of stability of normative realizations, but also by a certain set of variant means. The category of variance is very important for the characterization of a literary norm, and the range of variance largely characterizes the specifics of the norms of different literary languages and is the basis for differentiation of some historical periods of their development [13, p. 82].

Each unit of language that belongs to any level of the language system can vary depending on the specific environment. This ability of the language unit became the basis for understanding the concept of variability and variance. It follows that the variability of language units is their ability to be modified depending on the context [4, p. 45]. Having studied the patterns of functioning and development of language more deeply, we can understand that the variation of the language system is its normal natural state, because “every language changes in time and space” [23, p. 38].

In modern linguistics, the consideration of language variation is complicated by terminological ambiguity, because often the terms “variability” and “variance” are used synonymously. Variability is defined by scientists in different ways: as “partial changeability”, “ability to change”, “process of change” and so on. Linguists' understanding of the phenomenon of variability differs not only in its initial theoretical preconditions, but also in the breadth of interpretation of the phenomenon itself [19, p. 31; 23, p. 35].

In general, variability in linguistics is interpreted as a general social property and way of existence of the language system and language norm. It is a consequence of the language evolution and is related to its historical character, so the norm of literary language changes. In this case, the problem of norm and variability arises precisely in the period of coexistence of language variants, i.e. several different realizations of one language unit [16, p. 123].

Researcher B. Abramov emphasizes that variability is an essential property of all levels of the language system. He draws attention to the fact that “on the one hand, it feeds

the evolutionary processes in language, and on the other hand, plays a major role in its functioning” [1, p. 5].

The scientist L. Barannikova notes that “variability appears both in the process of reflecting reality and expressing generalized mental images in the form perceived by the senses, i.e. in sound, and in the process of language functioning as the most important means of human communication. Variability is precisely the general property inherent to the very structure of the language system as a way of existence and functioning of all units of language, which reveals specific features within each level” [3, p. 19].

A separate direction of studying the language units variability is outlined in the research of D. Shakhbahova. Her analysis of the intonation peculiarities of English language variants makes a certain contribution to the development of a general theory of variability. The characteristics of the phonetic system of English language variants (English, American, Australian and Canadian) are given against the background of contrast analysis of “constant and variable” values. From the author’s point of view, the language system has two mutually exclusive characteristics that form a single whole: constancy and variability. The constancy of the language system contributes to the preservation of basic system and structural elements, while the language system, constantly changing, tends to variability, continuing to be used by society as a means of communication [21].

Variability is manifested at all levels of linguistic communication: from the use of language units depending on the conditions of communication to the speaker’s awareness of the admissibility of different options belonging to one language. Variability is especially obvious at the lexical level, which is the most open to new borrowings, although it is often manifested at other language levels [24, p. 12].

According to K. Horbachevych, the concept of variability should be applied to the word only if the material and semantic features of the language unit are taken into account at the same time and the word variant is defined as its regularly reproduced variations, which preserve the identity of morphological, word-forming structure, lexical and grammatical meaning and which differ either phonetically or by formative affixes. In contrast, variance should be considered as a consequence of language evolution [7, p. 3-17].

According to O. Akhmanova, variance should be understood as diversity, variety of speech, which are determined by the conditions of its use, as well as differences in social and territorial affiliation of speakers [2, p. 72].

Considering variance in the narrow sense, we talk about orthographic, phonetic, morphological, word-forming, syntactic variants. Bearing in mind the variability in a broader sense, one can consider the national-state language variants, territorial dialects within a language, various sociolects (by social affiliation, profession or interests), as well as linguistic peculiarities associated with differences in age and gender [20, p. 93].

In other words, the linguistic variance of language should be traced at its two levels: purely linguistic and sociocultural, so the study of variance at different levels of the language system should not be limited to the analysis

of individual facts or their specific groups, it should be held within the framework of the general theory, when all the specificity of language units is manifested precisely in the interaction [6, p. 72].

In the history of literary language, namely in its written form, variance is manifested at the level of lexical, morphological and syntactic units. Accordingly, we can distinguish three groups of variants [13]:

1) *Lexical variants* are modifications, parallel forms of existence of the same word, which preserve the identity of lexical and grammatical meanings, stylistic homogeneity and undifferentiated compatibility under any modifications. Within the limits of lexical variance, such modifications are possible: 1) phonemic composition (phonemic variants), 2) affixes (word-forming variants). It is these indicators that can influence the change of lexical meaning.

2) *Morphological variants* include formal word-changing modifications that do not change lexical and grammatical meanings and stylistic homogeneity under any circumstances. These are affixal variants of word forms with the grammatical meaning of the case, gender, number, time and mood. At the level of morphology, formal variation is possible in cases where two different forms can be interchangeable in the same position, while maintaining the same value. In contrast to phonemic variations within the lexical variation, which has a non-systemic character and is present only in some tokens, morphological variation is a regular phenomenon.

3) *Syntactic variants* are modifications of word order and ways of combination in phrases, sentences with identical meaning. All possible syntactic changes in terms of synchrony are clearly regulated by the language norm, which provides language mechanisms that ensure the integrity of the entire language system.

Thus, we can consider variability as dynamics, the process of development and change of language, and variance — as a result of variability (dynamic changes in language), which is reflected in the language system and is manifested in the existence of certain language variants. Variability always indicates the presence of the ability to change. Variance is already fixed in the language, but variability has a potential driving force that lives constantly and causes certain language changes [10, p. 80].

Another term, variation, denotes the difference in the reproduction of language units, which consists in the change of their sound composition or structural meaning without losing their identity [2, p. 71]. O. Kubriakova characterizes variation from another point of view. She considers it a process and / or the result of the emergence in the initial unit of certain variants that modify it in one or another relation, or variants that do not change the essential characteristics and therefore do not violate the identity of the unit itself [14, p. 25].

The phenomenon of variability takes place not only in the internal structure of the language system, because almost every language exists in the form of a certain number of varieties, such as dialects, subdialects, territorial variants. These variant subsystems have their own special linguistic features, social and communicative functions [5, p. 6].

The use of certain variants may also depend on the conditions of speech: the style, genre, the degree of

attention of the speaker to his or her own speech, the formality / informality of the situation, and so on. The same speakers can choose different options depending on the specified conditions [18].

Forming together a single macrosystem, language variants are inseparable and interdependent in their functioning. Therefore, the study of the functioning and development of language as a whole or its individual phenomena can not be limited to the study of only the standard variant of language. The more interdependent language variants are taken into account, the more likely it is to obtain reliable data. It should also be considered that the role of each of these language variants may change in different periods of history, so sometimes the appearance or disappearance of regional variants are not only possible, sometimes it is inevitable [22, p. 223]. However, this does not mean that the role of a language variant that has disappeared or emerged can be neglected, since very often the significance of such components of the language situation is quite large and must be taken into account.

It follows that language as a functional system is dynamic and remains in a state of constant motion. The consequence of linguistic evolution is the variability of language units inherent to language, which at the same time appears as a natural manifestation of changes taking place in language. The reasons for the appearance of variant forms are determined by both internal and external factors

of language development. From the sociolinguistic point of view, the variability of language signs depends on both the social characteristics of native speakers (social differentiation) and the situation of speech communication (functional differentiation) [18, p. 120].

Conclusions. Thus, we can conclude that the consideration of the problems of language variability and the correlation of different variantological terms is complicated by the lack of a common standard terminology. Most often there is either a synonymous use of different concepts, or the use of certain terms without their specification. We hold the opinion that variability should be called such a property of language in general and language norms in particular, which makes it possible to change the content saturation of different-level language units under the influence of internal or external factors during natural evolution. In this case, variance should be understood as the ontological property of language as a system to accumulate alternative or variant sets of language units, which can be characterized by the signs of level, degree and limits of their changes. Due to the fact that the language is considered as a set of its variants, taking into account the territorial, social and other types of stratification, variability, variance and variation are extremely important linguistic phenomena that require further study.

ЛІТЕРАТУРА

- Абрамов Б. А. Вариантность финитных конструкций (лексико-структурных основ предложений). Вариантность как свойство языковой системы. Ч.1. Москва: Наука, 1982. С. 35-36.
- Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва: Советская энциклопедия, 1966. 606 с.
- Баранникова Л. И. О вариантных единицах диалектных систем. Проблемы истории и диалектологии славянских языков: сб. ст. к 70-летию чл.-кор. АН СССР В.И. Борковского. Москва: Наука, 1971. С. 31-38.
- Вагана Ж., Бондаренко Е. В, Чернова О. О. Теоретические основания изучения проблемы языковой вариативности. Научные ведомости. Серия «Гуманитарные науки». № 6 (125). Выпуск 13. Белгород, 2012. С. 41-49.
- Варианты полинациональных литературных языков / Жлуктенко Ю.А., Карабан В.И., Быховец Н.Н. и др.; под ред. Ю.А. Жлуктенко. Киев: Наукова думка, 1981. 280 с.
- Гак В. Г. Языковая вариантность в свете общей теории вариантности (к проблеме факторов и роли вариантности в языке). Вариантность как свойство языковой системы. Тезисы докладов: в 2 ч. / отв. ред. Солнцев В. М. Москва: Наука, 1982. Ч. 1. С. 72-75.
- Горбачевич К. С. Вариантность слова и языковая норма. Ленинград: Наука, 1978. 240 с.
- Єрмоленко С. Я. Норма мовна. Українська мова. Енциклопедія / редкол.: Русанівський В.М., Тараненко О.О. (співголова), М.П. Зяблюк та ін. Київ: Українська енциклопедія, 2004. С. 420-421.
- Єрмоленко С. Я. Сучасна літературна мова і діалекти. URL: <http://kulturamovny.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine6-2.pdf> (дата звернення: 27.03.2018).
- Жмаєва Н. С. Мовна норма й варіативність. Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. Лінгвістичні науки. 2012. № 15. С. 74-82.
- Ицкович В. А. Языковая норма. Москва: Просвещение, 1968. 96 с.
- Косериу Э. Синхрония, диахрония и история. Новое в лингвистике. Москва: Прогресс, 1963. Вып. 3. С. 143-343.
- Коць Т. Явище варіантності в історії літературної мови. Українська мова. 2016. № 2. С. 82-91.
- Кубрякова Е. С. О природе варьирования языковых единиц и его основных типах. Всесоюзная конференция «Проблемы вариативности в германских языках». Тезисы докладов. Москва: Наука, 1988. С. 25-27.
- Матезиус В. О лингвистической характерологии (на материале современного английского языка). Новое в зарубежной лингвистике. Контрастивная лингвистика / под ред. В.Г. Гака. Москва: Прогресс, 1989. Вып. XXV. С. 18-26.
- Мошнина Т. В. Динамика современной произносительной нормы английского языка. Звучащая речь: теория и практика: Сб. науч. трудов. Москва: МГЛУ, 2000. Вып. 453. С. 131-145.
- Общее языкознание: Формы существования, функции, история языка / под ред. Б.А. Серебрянникова. Москва: Наука, 1990. 608 с.
- Парфіненко А. Мовна варіативність у фокусі сучасних лінгвістичних досліджень (на матеріалі праць британських та американських вчених). Studia linguistica. 2013. Вип. 7. С. 116-120. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Stling_2013_7_21.pdf (дата звернення: 26.05.2019).
- Солнцев В.М. Вариативность как общее свойство языковой системы. Вопросы языкознания. 1984. № 2. С. 31-42.
- Федотова Ю. Б. Актуальные проблемы языковой вариативности. Культура народов Причерноморья. 2011. № 203. С. 91-94.
- Шахбагова Д. А. Фонетическая система английского языка в диахронии и синхронии (на материале британского, американского, австралийского, канадского вариантов английского языка). Москва: Высшая школа, 1982. 128 с.
- Ярцева В. Н. Развитие национального литературного английского языка. Москва: Наука, 1969. 286 с.
- Ястрежембский В. Р. Языковая вариативность и

лингвистическое объяснение. Проблемы языковой вариативности: сб. обзоров / отв. ред. Кузнецов А. М. Москва: ИНИОН, 1990. С. 35-57.

24. Barber Ch. Linguistic Change in Present-Day English. Alabama Linguistic and Phonological Series (University of Alabama). Edinburgh; L.: Oliver and Boyd Ltd., 1964.

REFERENCES

1. Abramov, B.A. (1982). Variantnost finitnykh konstruktivnykh (leksiko-strukturnykh osnov predlozheniy) [Variance of finite structures (lexico-structural foundations of sentences)]. In Variantnost kak svoystvo yazykovoy sistemy [Variation as a property of the language system]. Moscow: Nauka (pp. 35-36) [in Russian].
2. Ahmanova, O.S. (1966). Slovar lingvisticheskikh terminov [Dictionary of linguistic terms]. Moscow: Sovetskaya entsiklopediya [in Russian].
3. Barannikova, L.I. (1971). O variantnykh edinitsakh dialektnykh sistem [About variant units of dialect systems]. In Problemy istorii i dialektologii slavyanskikh yazykov: sb. st. k 70-letiyu chl.-kor. AN SSSR V.I. Borkovskogo [Problems of history and dialectology of Slavic languages: collection of articles to the 70th anniversary of Corresponding Member of USSR Academy of Sciences V.I. Borkovsky]. Moscow: Nauka (pp. 31-38) [in Russian].
4. Vagana, Zh., Bondarenko, E.V., Chernova, O.O. (2012). Teoreticheskie osnovaniya izucheniya problemy yazykovoy variativnosti [Theoretical foundations of studying the problem of linguistic variability]. Nauchnye vedomosti. Seriya "Gumanitarnye nauki" [Scientific statements. Series "Humanities"], 6 (125), Issue 13, 41-49 [in Russian].
5. Zhluktenko, Y.A., Karaban, V.I., Byhovets, N.N. and others (1981). Varianty polinatsionalnykh literaturnykh yazykov. Kiev: Naukova dumka [in Russian].
6. Gak, V.G. (1982). Yazykovaya variantnost v svete obschey teorii variantnosti (k probleme faktorov i roli variantnosti v yazyke) [Language variability in the light of the general theory of variance (to the problem of factors and the role of variance in language)]. In Variantnost kak svoystvo yazykovoy sistemy. Tezisy dokladov [Variability as a property of the language system. Abstracts]. Moscow: Nauka (pp. 72-75) [in Russian].
7. Gorbachevich, K.S. (1978). Variantnost slova i yazykovaya norma [Variability of the word and language norm]. Leningrad: Nauka [in Russian].
8. Yermolenko, S.Y. (2004). Norma movna [The language norm]. In Ukrainska mova. Entsyklopediia [Ukrainian language. Encyclopedia]. Kyv: Ukrainska entsyklopedia (pp. 420-421) [in Ukrainian].
9. Yermolenko, S.Y. (n.d.). Suchasna literaturna mova i dialekty [Modern literary language and dialects]. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine6-2.pdf> [in Ukrainian].
10. Zhmaieva, N.S. (2012). Movna norma y variativnist [Language norm and variability]. Naukovy visnyk Pivdenoukrajinskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu im. K.D. Ushynskoho. Lnhvistychni nauky [Scientific Bulletin of the South Ukrainian State Pedagogical University named after K. D. Ushynsky. Linguistic sciences], 15, 74-82 [in Ukrainian].
11. Itskovich, V.A. (1968). Yazykovaya norma [Language norm]. Moscow: Prosveschenie [in Russian].
12. Koseriu, E. (1963). Sinhroniya, diahroniya i istoriya [Synchrony, diachrony and history]. Novoe v lingvistike [New in linguistics], 3, 143-343 [in Russian].
13. Kots, T. (2016). Yavyshche variantnosti v istorii literaturnoi movy [The phenomenon of variability in the history of literary language]. Ukrainska mova [Ukrainian language], 2, 82-91 [in Ukrainian].
14. Kubryakova, E.S. (1988). O prirode varirovaniya yazykovykh edinit i ego osnovnykh tipah [About the nature of variation of language units and its main types]. In Vsesoyuznaya konferentsiya «Problemy variativnosti v germanskykh yazykah». Tezisy dokladov [All-Union Conference «Problems of Variation in Germanic Languages». Abstracts of reports]. Moscow: Nauka (pp. 25-27) [in Russian].
15. Matezius, V. (1989). O lingvisticheskoy karakterologii (na materiale sovremennogo angliyskogo yazyka) [About linguistic characterology (based on the material of modern English)]. In Novoe v zarubezhnoy lingvistike. Kontrastivnaya lingvistika [New in foreign linguistics. Contrastive linguistics]. Moscow: Progress, Issue XXV (pp. 18-26) [in Russian].
16. Moshnina, T.V. (2000). Dinamika sovremennoy proiznositelnoy normy angliyskogo yazyka [Dynamics of the modern pronunciation norm of English language]. Zvuchashchaya rech: teoriya i praktika [Sounding speech: theory and practice], 453, 131-145 [in Russian].
17. Serebryannikov, B.A. (Ed). Obschee yazykoznanie: Formy suschestvovaniya, funktsii, istoriya yazyka [General linguistics: forms of existence, functions, history of language]. Moscow: Nauka, 1990 [in Russian].
18. Parfinenko, A. (2013). Movna variativnist u fokusi suchasnykh lnhvistychnykh doslidzhen (na materialy prats brytanskykh ta amerykanskykh vchenykh) [Linguistic variability in the focus of modern linguistic research (based on the works of British and American scientists)]. Studia linguistica, 7, 116-120. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Stling_2013_7_21.pdf [in Ukrainian].
19. Solntsev, V.M. (1984). Variativnost kak obschee svoystvo yazykovoy sistemy [Variability as a general property of the language system]. Voprosy yazykoznaniya [Issues of linguistics], 2, 31-42 [in Russian].
20. Fedotova, Y.B. (2011). Aktualnye problemy yazykovoy variativnosti [Actual problems of linguistic variability]. Kultura narodov Prichernomor'ya [Culture of the peoples of the Black Sea region], 203, 91-94 [in Russian].
21. Shahbagova, D.A. (1982). Foneticheskaya sistema angliyskogo yazyka v diahronii i sinhronii (na materiale britanskogo, amerikanskogo, avstraliyskogo, kanadskogo variantov angliyskogo yazyka) [Phonetic system of the English language in diachrony and synchrony (based on the British, American, Australian, Canadian variants of English language)]. Moscow: Vysshaya shkola [in Russian].
22. Yartseva, V.N. (1969). Razvitie natsionalnogo literaturnogo angliyskogo yazyka [Development of the national literary English language]. Moscow: Nauka [in Russian].
23. Yastrezhembский, V.R. (1990). Yazykovaya variativnost i lingvisticheskoe obyasnienie [Language variability and linguistic explanation]. In Problemy yazykovoy variativnosti: sbornik obzorov [Problems of linguistic variability: collection of articles: reviews]. Moscow: INION (pp. 35-57) [in Russian].

Художественные концепты в «Русалочьих сказках» А. Н. Толстого

И. Ю. Тищенко

Киевский национальный лингвистический университет, г. Киев, Украина
Corresponding author. E-mail: irysyalev@gmail.com

Paper received 20.08.20; Accepted for publication 13.09.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-17>

Аннотация. Статья выявляет семантическое содержание и способы вербализации некоторых ключевых концептов художественного мира «Русалочьих сказок» А. Н. Толстого. Анализируются концепты *солнце, вода, изба, мужик*. Показано, что семантические компоненты указанных концептов определяются их парадигматическими и синтагматическими связями, которые указывают на два источника – концептосферу русского фольклора и концептосферу бытовых представлений русского крестьянства. С этим связана амбивалентность содержания анализируемых концептов.

Ключевые слова: русская литературная сказка, «Русалочьи сказки» А. Н. Толстого, художественный концепт, концептосфера.

Введение. Тексты художественной литературы представляют собой неисчерпаемый материал для филологических наблюдений. Обращение же к художественному тексту с целью его изучения предполагает учёт единства языковой формы и смыслового содержания. Такое единство фиксируется на элементарном уровне в понятии концепта, точнее говоря – художественного концепта. Анализ концептуальной структуры текста позволяет выявить художественную картину мира и способы её вербализации. Актуальной задачей является проведение такого анализа на материале максимально разнообразных художественных текстов. Несомненно, что эта задача относится и к жанру литературной сказки, примером которого являются «Русалочьи сказки» А. Н. Толстого.

Краткий обзор публикаций по теме. Понятие концепта прочно вошло в состав терминологического аппарата литературоведения и лингвистики. Концепт в качестве литературоведческого термина обсуждается в статье [1]. И. А. Тарасова подчёркивает междисциплинарный характер данного понятия – на границе лингвистики и литературоведения [9, с.742]. Собственно литературоведческое содержание имеет термин «художественный концепт». Н. В. Володина определяет художественный концепт как «смысловую структуру, воплощённую в устойчивых образах, повторяющихся в границах определённого литературного ряда» [2, с.19]. Важной особенностью художественного концепта является то, что он включает в себя «как общезыковые, так и личные авторские смыслы, а также те, которые может вложить читатель» [1, с.99]. Исследователи отмечают, что художественные концепты играют структурообразующую роль в литературном тексте. С этой точки зрения, по мнению Е. А. Огневой, «художественное произведение представляет собой совокупность художественных концептов» [7, с.53]. Такая совокупность образует «концептуализированное художественное пространство» [11, с.97]. Отмечается определённый параллелизм между понятиями художественного концепта и художественного образа, концепт в этом смысле является «заместителем образа» [6, с.205]. Указанные особенности художественных концептов дают основание говорить о том, что «основной задачей исследователя литературного произведения должно являться выявление смысловых концептов

текстового материала» [8, с.73].

Концептологическое изучение художественных текстов только начинается. В частности, остаётся почти не охваченным такими исследованиями жанр литературной сказки. Что касается сказок А. Н. Толстого, то, за исключением «Золотого ключика» они пока не привлекают значительного внимания исследователей. Относительно «Русалочьих сказок» В. А. Головкин отмечает, что в них «А. Н. Толстой создаёт картину мира, в основе которой лежат трансформированные, творчески преломлённые писателем народные представления об окружающей среде» [3, с.18]. Статья исследовательницы даёт подробное описание демонологии «Русалочьих сказок». Жанровое своеобразие сказок позволяет исследователям отнести их к жанрам былички и бывальщины. «Сюжетное ядро былички – встреча человека с демонической силой, воплощённой в образе того или иного «духачоизина», описанная от первого лица, тогда как «бывальщина излагает сюжет встречи от третьего лица...» [4, с.24]. На связь «Русалочьих сказок» с мифами указывает Г. Ю. Завгородняя, усматривая специфику сказок А. Н. Толстого в переплетении сказочных и собственно мифологических мотивов [5, с.60]. Указанные работы дают общую характеристику «Русалочьих сказок», их концептологический же анализ остаётся задачей дальнейших исследований.

Цель. Целью статьи является выявление семантического содержания и способов вербализации некоторых ключевых концептов художественного мира «Русалочьих сказок» А. Н. Толстого.

Материалы и методы. Литературная сказка – один из любимых жанров А. Н. Толстого. Обработка русских народных сказок с элементами славянской мифологии, которая составила содержание сборника «Русалочьи сказки», была осуществлена в 1909-1910 гг., сам сборник был опубликован в 1918 г. вместе с другим сказочным циклом – «Сорочьими сказками». Материалом статьи является текст книги «Сказки» А. Н. Толстого, изданной в 1985 г. [10].

Основным способом выявления и характеристики концептов принято считать метод концептуального анализа. В нашей статье инструментами концептуального анализа являются связанные с именами концептов языковые единицы. Такие единицы могут быть связаны с именем концепта парадигматически (как

ряд семантически однотипных знаков) и синтагматически (через сочетание вербализаций концепта с теми или иными лексическими и грамматическими единицами, которые встречаются в художественном тексте). Выделение обоих видов связей позволяет описать семантические признаки изучаемого концепта.

Результаты и их обсуждение. Концептосфера «Русалочьих сказок» А. Н. Толстого имеет два основных источника. Во-первых, используемые автором концепты сформированы в рамках бытового дискурса русского крестьянства. Такие концепты отражают повседневную жизнь крестьян, их хозяйственную деятельность, семейные отношения, обычаи, праздники, игры, домашний уклад и общественную жизнь. Во-вторых, имеется «сказочный» слой концептосферы – концепты, привлечённые из дискурса русской народной сказки и обозначающие сказочные существа, события, чудеса, сюжетное развитие. Разумеется, в авторской сказке все указанные концепты приобретают интерпретационный характер, выражают авторский стиль и художественный замысел и, соответственно, получают дополнительные компоненты значения.

Из всей богатой концептосферы «Русалочьих сказок» можно выделить несколько, на наш взгляд, наиболее репрезентативных концептов, отражающих как общие реалии художественного мира, так и действующие лица повествования. К таким избранным концептам относятся «солнце», «вода», «изба», «мужик».

Концепт «солнце»

Концепт представлен соответствующей именной лексемой. В парадигматических отношениях *солнце* принадлежит классу небесных светил и противопоставит *месяцу*, который также достаточно часто встречается в тексте «Русалочьих сказок». В таком противостоянии *солнце* выступает как дневное светило. В синтагматических отношениях имени *солнце* атрибутируется основной признак свечения («...чтобы солнце весь день на меня светило» («Русалка» [10, с.24]), а также цветовые признаки *золотое, красное, багряное*. Другой основной признак, атрибутируемый имени *солнце*, – признак движения («Солнце за горку садится...» («Звериный царь» [10, с.42]); «И повисло над степью, над самым краем солнце...» («Соломенный жених» [10, с.36]); «летит к земле, раскаляясь, близится молодое, снова рождённое солнце» («Соломенный жених» [10, с.37])). Ещё одна атрибуция – тепловая, в которой, парадоксальным образом сочетаются признаки тепла и холода, приписываемые *солнцу* («...огненное солнце» («Иван да Марья» [10, с.25]); солнце «летит к земле, раскаляясь...» («Соломенный жених» [10, с.37]); солнце «красное и студёное» («Соломенный жених» [10, с.36])).

Помимо внешних, живописных признаков концепт *солнце* в «Русалочьих сказках» обладает концептуальными признаками волшебной личности. Солнце представляет собой субъект, хотя и лишённый полного подобия человеку. Оно глядит («солнце на печь глядело»), приходит и уходит («солнце поднималось, уходило из избы») («Русалка» [10, с.24]). Основная функция солнца как волшебной личности – наблюдать, подсматривать, быть свидетелем совершающих-

ся событий. В разные моменты повествования отмечается присутствие солнца. Оно присутствует везде – в избе, в деревне («Багряное солнце садилось над мёрзлым бурьяном, скрипели журавли колодцев») («Странник и змей» [с.38]); («Солнце за горку садится, стадо гонят, идут девки...») («Звериный царь» [10, с.42]), в поле («Выйдешь на волю, поклонись чистому полю, солнцу красному...») («Звериный царь» [10, с.42]), даже в воде («В озёра, на самое зелёное дно, под коряги подводные, под водоросли, глядит огненное солнце») («Иван да Марья» [10, с.25]).

Следует подчеркнуть физическое присутствие, близость солнца, до которого можно дотянуться, схватить его руками. Солнце приобретает в сказках А. Н. Толстого концептуальный признак картинности, изображение и трёхмерная реальность совпадают, реальность оказывается предметной, бытовой, домашней средой и солнце в ней превращается в предмет утвари. («И повисло над степью, над самым краем солнце, красное и студёное». «Жених к солнцу бежит, колпаком машет». «Вдруг выскочил из-под снега большой, косматый, крепколобый волк, доскакал большим махом до солнца, обхватил его лапами, прижался пузом, — с одной стороны, с другой приловчился и вонзил клыки в алое солнце.») («Соломенный жених» [10, с.36]).

Можно констатировать, что содержание концепта *солнце* в «Русалочьих сказках» определяется через его противопоставление имени ночного светила *месяца*, через атрибуцию внешних признаков цвета, тепла, движения, а также субъектных признаков волшебной личности – наблюдения, целенаправленного перемещения, физической пространственной доступности. Солнце в авторской интерпретации народных сказок не вполне антропоморфное, но живое, участник природной и хозяйственной деятельности, действующее лицо волшебного мира, однако довольно пассивное, оно, в основном, наблюдает и согревает своим присутствием (хотя и не всегда).

Концепт «вода».

Концепт *вода* вербализуется в сказках А. Н. Толстого с помощью субконцептных имён водных массивов, водоёмов – *река, озеро, пруд*. В редких случаях содержание концепта дополняется вербализациями воды как жидкости для питья («– Теперь, – говорит кур, – давай вино пить. – Вино у меня на доньшке, пей один. Кур выпил вино, а мужик снеговой водицы хлебнул») («Дикий кур» [10, с.31]). Можно также отметить дифференциацию концептуального содержания в разделении воды на летнюю и зимнюю. Зимняя вода – замёрзшая, вербализуемая именами льда, снега и связанными с ними – проруби, ледяного моста («По ледяному мосту пробежал, распахнул ворота Иван-царевич») («Иван-царевич и Алая-Алица» [10, с.33]).

Парадигматически вода противопоставляется земле, суше – берегу, полю, лугу, деревне. Место, где плавают противопоставляется месту, где живут, ходят, играют. Это противопоставление вербализуется при помощи пространственных предлогов *около, у, над, за* («девушки у реки играли в горелки») («Русалка» [10, с.24]), («Жили-были брат Иван да сестра Марья в избёнке на берегу озера») («Иван да Марья [10,

с.25]). («Нашёл за озером липку») («Иван да Марья» [10, с.26]).

Концепт *вода* естественно связан с атрибутами движения, текучести, напора и разрушения («Хлынула спёртая, студёная вода, до краёв наполнила прорубь.») («Русалка» [10, с.21]), («Прошла зима. Река разломала лёд, два раза прорывала плотину, насилу успокоилась.») («Русалка» [10, с.24]). Есть, однако, существенное для сказочного повествования различие между текучими водами (*река*) и стоячими водоёмами (*озеро, пруд, омут*). Последние в большей мере наделены чертами волшебной, потусторонней реальности. В целом семантика концепта *вода* в текстах А. Н. Толстого основывается на давних мифологических представлениях. В мифологии славян (как и других народов) вода представляет собой особую реальность – нижний мир (в противопоставлении среднему земному миру). Это мир потусторонних существ и мёртвых, экзотический и страшный, мир, сулящий гибель земному человеку. Стоячие воды – озёра и пруды – в сказках А. Н. Толстого – опасные места, где всегда (исключений в текстах «Русалочьих сказок» нет) водится нечистая сила. («Озеро тихое, а слава о нём дурная: водяной шалит. Встанет над озером месяц, начнут булькать да ухать в камышиных заводях, захлопают по воде словно вальками, и выкатит из камышей на дубовой коряге водяной, на голове колпак, тиной обмотан. Увидишь, прячась – под воду утнет») («Иван да Марья» [11, с.25-26]). Страх – естественное отношение людей и животных, живущих мирной сельской жизнью, к таким местам («Куда это козел ушёл? – спросила рыжая кобыла. – На плотину, в воду глядеть. Кобыла храпнула: – К чему в воду глядеть? Одни страсти») («Хозяин» [10, с.43]).

Стоячая вода – место жительства нечистой силы, разнообразных чудищ, которые могут передвигаться и по земле («в пруду вода зашевелилась, и отовсюду, из камышей, из-под вётел, повылезла вся нечисть болотная, поползла по полю») («Хозяин» [10, с.44]). Традиционные образы народных сказок – русалки, водяной – у А. Н. Толстого одновременно живописны, привлекательны, выразительны и зловещи («От озера до хаты – хороводы русалочки. Вдруг из камыша вылезла синяя, раздутая голова в колпаке. – Здравствуй, Марья, – захрипел водяной, – давно я тебя поджидал...») («Иван да Марья» [10, с.26]). Под водой также находится место обитания утопленников, мертвецов, как правило, людей чем-то согрешихших, как дед Семён в сказке «Русалка» («Заревел дед и пал с крутого берега в омут. С тех пор по ночам выходит из омута, стоит над водой седая его голова, мучаясь, открывает рот.») («Русалка» [10, с.25]). В подводный мир можно попасть не только умерев, но и будучи затянутым туда нечистой силой. («Проехало чучело, ухватило лапой мужика, посадило с собой рядом; помчались к озеру да с кручи вместе прыг в воду, очутились на зелёном дне») («Водяной» [10, с.29]), (Побился, покружил «хозяин» и завял, свалился с коня. Ухватили его лапы, потащили в пруд.) («Хозяин» [10, с.44]). Сам подводный мир подробно А. Н. Толстым не описывается, вербализуется только его цветовой тон – зелёный (возможно, навеянный живописью русских художников конца XIX века, доста-

точно вспомнить «Садко» И. Е. Репина).

В целом, концепт *вода* в сказках А. Н. Толстого проявляет двойственность своего семантического содержания. В нём содержатся концептуальные компоненты, указывающие на воду как хозяйственную среду, на водные поверхности, около которых живут люди, живописные места, где проходят увеселения и игры. В определённых же ситуациях и в определённое время (как правило, ночное) вода превращается в волшебную реальность, одновременно притягательную и зловещую, это место, где обитает нечистая сила, где пребывают мертвецы, утопленники и пленённые нечистой силой люди, место опасное для человека и животных. В отличие от концепта солнце концепт вода у А. Н. Толстого не передаёт антропоморфных черт и субъектности. Это только среда, не средство передвижения, а только средство перехода из этого мира в тот и обратно.

Концепт «изба»

Одним из узловых концептов «Русалочьих сказок» является концепт *изба* – это одно из основных мест сказочного действия и пребывания персонажей. Парадигматически он противопоставляется другим местам пребывания – улице, полю, лесу, лугу, водоёму. В этом смысле изба предстаёт как помещение, ограниченная стенами и крышей среда. С другой стороны избе в тексте А. Н. Толстого противопоставляются хозяйственные постройки – овин, хлев, двор, которые выделяют в концепте *изба* концептуальный компонент *жилое помещение*. Заметим, что А. Н. Толстой держится исключительно в рамках концептосферы народной сказки, в его сказках нет иных человеческих жилищ кроме изб. Белый терем о двенадцати башнях со стрельчатыми окнами появляется только в сказке «Иван-царевич и Алая-Алица» как дом сказочного чудовища Жиха, однако и в этих роскошных палатах, присмотревшись, мы находим черты той-же крестьянской избы. («Вышиб ногой дверь в светлицу: видит — на нетопленной печурке сидит жиж...») («Иван-царевич и Алая-Алица» [10, с.33]),

Основной способ вербализации семантических компонентов концепта *изба* – метонимический. Образ избы строится через его структурные элементы – дверь, крышу, окно («Дед – к двери, ведро уронил, а дверь забухла, – не отворяется») («Русалка» [10, с.22]), («– Дед, дед! – закричала русалка. – Разбери крышу, чтобы солнце весь день на меня светило») («Русалка» [10, с.24]), («Дед Семён окно раскрыл; пахучий, звонкий от песен ветер ворвался в низкую избу») («Русалка» [10, с.24]), (В это время просвистел за окном змеиный свист. Дрогнула Акулина и – к двери») («Странник и змей» [10, с.39]). Концепт избы также вводится через убранство избы – стол, лавки, перегородки: («И на столе вытянула зелёный плёс, руки сложила, спит русалка») («Русалка» [10, с.22]), («Взошёл странник, сел на лавку») («Странник и змей» [10, с.38]), («Акулина ушла за перегородку прибираться, а странник у окна запел») («Странник и змей» [10, с.39]). Образ избы возникает через указание на её характерные, только ей присущие детали. Одновременно эти метонимии можно рассматривать в качестве концептуальных компонентов концепта *изба* (изба как место, где есть стены, крыша, стол, лавки и

т. д., где садятся, угощают, варят пищу). Особую роль в сказках А. Н. Толстого играет концептуальный компонент *печь*, по отношению к структурным компонентам концепта *изба* он имеет прототипическое значение. Изба как дом сводится к *печи* как месту отдыха и полного осуществления домашнего уюта. («Убрал дед Семён лошадь и овцу – всё своё хозяйство – и полез на печь») («Русалка» [10, с.21]), («У соседа за печкой жил мужичок с локоток») («Звериный царь» [10, с.40]).

В концепте *изба* в сказках А. Н. Толстого проявляются чисто бытовые черты. Таким образом этот концепт контрастирует с волшебными образами и событиями как земная сторона мира сказки. Изба представляет собой естественное место обитания человека, другого нет в этом мире. Изба определяет характер человека и его действия. Главное же место в ней – печь, на которой (или за которой) можно жить. Изба представляет собой убежище от нечистой силы, от потустороннего вмешательства однако убежище не вполне надёжное. Человек сам может внести в избу сказочное существо (как в сказке «Русалка»), поддаться его чарам, находясь в избе (как в сказке «Странник и змей»), наконец изба может претерпеть волшебное превращение, если её обитатели вступают в игру с волшебными силами («Размахнулась Акулина топором... Да так и застыла у неё рука. Пропали стены. Вместо девушек – берёзы в инее, парни – ели, а Акулина – ива плакучая, вся в сосульках. На пне сидит странник») («Странник и змей» [10, с.40]). Изба не полностью выключена из сказочной реальности.

Концепт «мужик»

Мужик – обычный человеческий персонаж «Русалочьих сказок». Имя концепта обозначает, прежде всего, представителя крестьянского сословия. Такой словарный семантический компонент концепта используется А. Н. Толстым в ироничном контексте («Отдышался мужик, встал на ноги в своём виде, почесался и сказал: – Ну да, оно ведь это тоже нелегко, с крестьянством-то») («Водяной» [10, с.29]). Парадигматически имя *мужик* выделяется из группы имён людей. Прежде всего, мужик как мужчина противопоставляется женщине-крестьянке (бабе) («И очутился мужик у себя в хлеву на тёплом назме... Пришла баба от заутрени...») («Дикий кур» [10, с.31]). Мужик – мужчина средних лет, в отличие от *деда* (старого человека) и *парней* (молодых людей), которые тоже присутствуют в «Русалочьих сказках». Наконец, мужик – это один человек, в противоположность многим – народу (Собрался народ: стали шуметь, рукавицами махать; мужика в волостную избу повели») («Водяной» [10, с.29]).

Содержание концепта *мужик* раскрывается через действия, которые присоединяются к имени концепта. Мужик ведёт характерные для мужика разговоры («Ишь, угораздило тебя на сухом месте измочиться, – сказал мужик») («Водяной» [10, с.28]), ведёт мужицкий образ жизни («В лесу по талому снегу идёт мужик..., ...Мужик спотыкается, за пазухой булькает склянка с вином») («Дикий кур» [10, с.30]), («А мужик тряхнул кудрями. – Теперь, – говорит, – пир горой, посылай за свахой») («Звериный царь» [10, с.42]). Действия мужика выражают типичные для него

в мире сказок А. Н. Толстого черты характера: склонность к лени, если позволяет ситуация, что является оборотной стороной тяжкого крестьянского труда («Лежит на возу мужик, трубочку посасывает – продаёт чёрного козла») («Водяной» [10, с.28]), лукавство («Щёлкнул водяной мужика по маковке и обернул его в ерша. Потом усы раздвинул, рот раскрыл и стал ерша заглатывать. А мужик, хоть и в ерша перевернулся, и тут угодить не мог; упёрся водяному поперёк горла щетиной. Закашлял водяной, задавился, вытащил ерша и выкинул его из воды на берег») («Водяной» [10, с.29]). Стереотипному представлению о крестьянине как человеке покорном и простоватом придаётся в сказках А. Н. Толстого ироничное звучание, что вносит особые авторские черты в содержание концепта. («Глянул мужик, – вместо дороги – ничего нет, а из ничего нет торчит хвост петушиный и лапа – кур глаза отвёл. – Так, – сказал мужик, – значит, приходится мне пропасть. Сел и начал разуваться, снял полушубок. Кур подскочил, кричит: – Как же я тебе, дурака, загублю? Очень ты покорный. – Покорный, – засмеялся мужик, – страсть, что хочешь делай») («Дикий кур» [10, с.30]).

Человеческие черты в концепте *мужик* выявляет антитеза мужика и волшебных существ, чаще всего враждебных ему. («Вдруг видит мужик: идёт его козел, крутые рога опустил, топают ножками, а на нём верхом чучело сидит зелёное, рачьи усы растопыркою, глаза плоскими») («Водяной» [10, с.29]). Во всех сказках, где обнаруживается такое противостояние («Водяной», «Звериный царь», «Иван да Марья», «Дикий кур») мужику удаётся одержать верх над нечистой силой или благодаря своей хитрости, или при помощи благоприятствующих ему волшебных сил. В любом случае связанные с концептом мужик контексты характеризуют его как активного, положительного и удачливого героя сказок. Следует отметить, что содержание концепта *мужик* выходит за пределы человеческих персонажей сказок А. Н. Толстого, включая также антропоморфные существа, похожие на мужика. Имя *мужик* здесь относится к похожему на мужчину существу, которое чем-то отличается внешне (например, малым ростом) и которое показывает вместе и человеческие, и нечеловеческие способности и желания. Как правило, оно противопоставлено реальному «человеческому» мужику («Вдруг зашевелился под ногами и выскочил из тучевой ямы мужичок с локоток, красная шапочка. – Зачем сюда пришёл? – заревел мужичок, как бык, откуда голос взялся. – Я за Польшу-траву, – поклонился Иван. – Дам тебе Польшу-траву, только побори меня цыганской ухваткой») («Иван да Марья» [10, с.27]).

Главный человеческий образ сказок А. Н. Толстого, таким образом, – типичный крестьянин, в чём проявляется фольклорность сказочной концептосферы писателя. Представление содержания концепта *мужик* достаточно стандартно: выражены черты типичного крестьянина, как его понимала литературная традиция, – умелость, практический ум, приспособляемость, непротивление силе, лукавство. Авторские особенности концепта заключаются в постоянном ироническом контексте, который сопровождает его репрезентацию в тексте. Мужик здесь также – глав-

ный антагонист волшебного мира, он всегда побеждает, и как правило, не силой, а умом и, в большей мере, удачей.

Выводы. Можно сделать вывод, что к жанру литературной сказки и, в частности, «Русалочьи сказки» А. Н. Толстого применим концептуальный анализ с выявлением элементов концептосферы и их вербализаций в тексте. В концептуальной структуре сказок выделяются базовые концепты, которые служат основой образности текста и к которым можно отнести концепты *солнце, вода, изба, мужик*. Показано, что семантические компоненты указанных концептов определяются их парадигматическими и син-

тагматическими связями с другими языковыми средствами реализации художественных образов. Обозначенные связи указывают на два источника сказок А. Н. Толстого – концептосферу русского фольклора – мифологического и сказочного, а также концептосферу бытовых представлений русского крестьянства конца XIX – начала XX вв. С этим связана амбивалентность содержания выделенных концептов, исполняющих функции, с одной стороны, явлений природы (солнце, вода), предметов культуры (изба) и человеческих лиц (мужик), а с другой – представителей сказочной, волшебной, потусторонней реальности.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бурдин И. В., Аввакумова Н. В. Понятие «Концепт» в литературоведении // Филологические науки. Вопросы теории и практики, 2019. №7. С. 97-100.
2. Володина Н. В. Концепты, универсалии, стереотипы в сфере литературоведения. Москва: Флинта: Наука, 2010. 256 с.
3. Головкин В. А. Трансформация образов народной демонологии в цикле «Русалочьи сказки» А. Н. Толстого // Филологические науки. Вопросы теории и практики, 2020. №1. С.18-23.
4. Головкин В. А., Жиркова Е. А., Свитенко Н. В. Жанр былички в цикле "Русалочьи сказки" А. Н. Толстого // Филологические науки. Вопросы теории и практики, 2018. №12-1 (90). С.23-26.
5. Завгородняя Г. Ю. Миф, сказка, метафора (к вопросу о формах стилизации в русской прозе начала XX века) // Учен. зап. Казан. ун-та. Сер. Гуманит. науки, 2009. №3. С.57-64.
6. Исаева Л. А., Буданова С. Г. Художественная концептуализация как процесс и его результаты: универсальное и специфичное // Актуальные проблемы филологии и педагогической лингвистики, 2013. №15. С.205-208.
7. Огнева Е. А. Когнитивное моделирование концептосферы художественного текста. 2-е изд. дополн. Москва: Эдитус, 2013. 282 с.
8. Самарская Т. Б., Мартиросьян Е. Г. Концепт и концептосфера в литературном произведении: соотношение понятий // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 2: Филология и искусствоведение, 2014. №3 (145). С.71-74.
9. Тарасова И. А. Художественный концепт: диалог лингвистики и литературоведения // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского, 2010. № 4 (2). С.742–745.
10. Толстой А. Н. Сказки. Москва: Правда, 1985. 368 с.
11. Шубина А. О. Концепты художественной картины мира // Rhema. Рема, 2009. №4. С.94-98.

REFERENCES

1. Burdin I. V., Avvakumova N. V. "Concept" notion in literary criticism // Filologicheskiye nauki. Voprosy teorii i praktiki, 2019. №7. P. 97-100.
2. Volodina N. V. Concepts, universals, stereotypes in the sphere of literary criticism. Moscow: Flinta: Nauka, 2010. 256 p.
3. Golovko V. A. Transformation of Folk Demonology Images in A. N. Tolstoy's Cycle "Mermaid Tales" // Filologicheskiye nauki. Voprosy teorii i praktiki, 2020. №1. P.18-23.
4. Golovko V. A., Zhirkova E. A., Svitenko N. V. Bylichka genre in A. N. Tolstoy's cycle "Mermaid Tales" // Filologicheskiye nauki. Voprosy teorii i praktiki, 2018. №12-1 (90). P.23-26.
5. Zavgorodnyaya G.Yu. Myth – Fairy-Tale – Metaphor (Stylization Forms in Early 20th-Century Russian Prose Revisited). // Uchyonyie zapiski Kazanskogo universiteta. Seriya humanitarnye nauki, 2009. №3. P.57-64.
6. Isaeva L. A., Budanova S. G. The Art Conceptualization as a Process and its Results: Universal and Specific // Aktualnyie problemy filologii i pedagogicheskoy lingvistiki, 2013. №15. С.205-208.
7. Ognева E. A. Cognitive modeling of fictional text conceptual sphere. Moscow: Editus, 2013. 282 p.
8. Samarskaya T. B., Martirosyan E. G. A concept and concept sphere in a literary work: relations between the concepts // Vestnik Adygeyskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya 2: Filologiya i iskusstvovedeniye, 2014. №3 (145). P.71-74.
9. Tarasova I. A. Literary concept: a dialogue of linguistics and literary studies // Vestnik Nizhegorodskogo universiteta, 2010. № 4 (2). P.742–745.
10. Tolstoy A. N. Fairy tales. Moscow: Pravda, 1985. 368 p.
11. Shubina A. O. Concepts of the artistic picture of the world // Rhema, 2009. №4. P.94-98.

Artistic concepts in "Mermaid Tales" by A. N. Tolstoy

I. Tyshchenko

Abstract. The article reveals some of the key artistic concepts' semantic content and ways of verbalizing within the fictional world of "Mermaid Tales" by A. N. Tolstoy. The concepts of *sun, water, peasant's house, peasant person* are analyzed. It is shown that the semantic components of these concepts are determined by their paradigmatic and syntagmatic connections, which indicate two sources - the concept sphere of Russian folklore and the concept sphere of everyday life of the Russian peasantry. This is related to the content ambivalence of the analyzed concepts.

Keywords: Russian literary tale, "Mermaid Tales" by A. N. Tolstoy, artistic concept, concept sphere.

Editor-in-chief: Dr. Xénia Vámos

The journal is published by the support of
Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe

Készült a Rózsadomb Contact Kft nyomdájában.
1022 Budapest, Balogvár u. 1.
www.rcontact.hu